

ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝ ΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

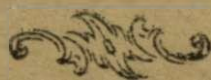
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΤΕΧΝΗ *
ΚΡΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ-ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Ε. ΤΖΙΑΘΑΣ

- Δ. Τζιάθα : Τὰ δύο δόγματα—Χριστιανισμός και Ὑλισμός. — Ν. Λιβαδά : Ὁ Λατινισμός τῶν Νέων Γλωσσῶν—Στρατιωτικοῦ Α.Μ. : Ἡ προπαγάνδα ἐν Ἑλλάδι.
— Ν. Καλογεροπούλου : Ἀπὸ τὴν Τέχνην, ὁ Πανδέλθνος — Ἰωάν. Ἀραλάκη
ἱατροῦ Ἡ ἐπίδρασις τῶν τεχνικῶν νόσων ἐπὶ τοῦ στρατεύματος.—
— Ε. Βεργάρδ : Μία οὐνομιλία μὲ τὸν Σεζάν. — Σ. Σπεράντζα : Ὁ
Λαβωμένος (ποίημα) — Γ. Ἰωακείμ : Ὁ Ἀθανάσιος Χριστόπουλος
καὶ ἡ Φαναριωτικὴ παράδοξις. — Κ. Τσαβαλά : Ἡ Γιορτὴ
τοῦ Ὀλιμμένου. — Ἀντιστρατήγου Γιαννακίτου : Τὸ Κα-
θίκον. — Mario Rapisardi : Τ' ἄστρα (ποίημα μετὰφ.
Σ. Α.) — Β. Μεσολογγίτη : Ὁ Ἀλύτης (διήγημα).
— Φ. Γιοφύλλη : Τὰ Βιβλία, Σένη Φιλο-
λογία κλπ. — Ν. Βεργωτῆ Ἡ ἀνή-
δύκη ζωὴ. — Ἱατροῦ Κ.Δ.Κ. Ἀπὸ
τὴν Μικρασιατικὴν τρα-
γωδίαν—Αἱ δημοεῖαι
τῶν περιουσιῶν.

ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΤΟΣ Γ'.

Φιλολογία — Φιλοσοφία — Ἐπιστήμη — Τέχνη — Κοινωνιολογία —
Κριτική — Τεχνοκριτική.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Δ. ΤΖΙΑΘΑΣ

Προσωπικὸν Γραφεῖον

Κ. ΓΟΥΤΟΣ — Κ. ΧΑΓΙΟΣ — Χ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ — Ι. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Συνδρομὴ ἔτησια ἐσωτερικοῦ δρ. 50. — Ἐξωτερικοῦ Ἰζα Ἀγγλίας 1.

Διὰ Λήμους, Κοινότητος, Πρῶσβείας, Προξενεία καὶ Τραπεζα; ἔτησια συνδρομὴ δρ. 100, καὶ ἐμβάζονται ἐν ὀνόματι τῆς Διευθύνσεως.

Γραφεῖα Διαχειρίσεως: Σταδίου 58

ΑΓΓΕΛΙΑΙ: Ὀλόκληρος ἢ σελίδες δρ. αχ. 250 ἐφ' ἑκάστῃ 1)2 175 1)3 100

Δι' ἀγγελίας διαρκεῖς ἰδιαίτεραι συμφωνίαι.

Διὰ πᾶν ἀφορῶν τὴν σύνταξιν τῆς «Ἀνθρωπότητος» ἀπευθύντεσθε εἰς τὴν Διεύθυνσιν αὐτῆς: Ὁδὸς Πανεπιστημίου, Ἑξοδ. γείον Παλλιδίου.

Διὰ πᾶν ἀφορῶν τὴν διαχείρισιν καὶ τὸ οἰκονομικὸν ἐν γένει μέμει ἀπευθύντεσθε: Ὁδὸς Σταδίου 58, Βιβλιοπωλεῖον Π. Χάγιου.

Π. ΧΑΓΙΟΣ: Σταδίου 58. — Τὸ φιλολογικώτερον καὶ πλουσιώτερον Βιβλιοπωλεῖον, ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τῶν Ἀθηνῶν. — Αἱ τιμαὶ τοῦ συγκαταβατικώταται. — Ἀληθὴς ἀποθήκη τῶν χρησίμων καὶ ὀνομαστῶν βιβλίων, παλαιῶν καὶ νέων. — Ὁ ἀσφαλέστερος προμηθευτὴς τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν ἐπιστημόνων.

ΟΔΟΝΤΟΓΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ

Βασιλέως Ὀδ. γ. 103

Ἡ τελειότερα τῆς Μακεδονικῆς Πρωτεύουσος

Θαῦμα τεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐγκαταστάσεως

Τοῦ Ἱατροῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΟΥΛΑ**

Ἀριστοῦχου τῆς Ὀδοντοιατρικῆς Σχολῆς τῆς Οὐάσιγτων καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τῆς ὑπάρχου ἐν τῷ Ἀμερικανικῷ στρατῷ.

ΝΙΚ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

ΙΑΤΡΟΣ

Βεῖκον καὶ Ντούσα Βότσαρη

ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΔΡΑΠΑΚΗΣ

Ἱατρὸς — Καλλιθέα

ΠΟΙΜΝΙΟΝ ΕΝ ΚΑΤΑΙΓΙΔΙ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ

Κύριοι,

Πλάναι οἰκτραὶ καὶ σφάλματα τερατώδη, ὡς γνωστὸν, ὠδήγησαν τὴν χώραν εἰς τὴν παροῦσαν ἔκπτωσιν. Ἡ πτώσις ἀληθῶς ἦλθε μετὰ τόσου πατάγου ὥστε νὰ συγχυθῶσι τὰ πάντα. Θάρρος δμως, Κύριοι, καὶ σύστημα ἐργασίας, κατὰ περισσότερο λόγον, καθότι ἡ εὐθύνη βαρύνει δλους, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους. Κάτω ὁ τιγρεώδης ἀτομικὸς κομματικὸς ἐγωϊσμός, κάτω τὰ μίση, κάτω ἡ ἐγκληματικὴ ἄγνοια τῶν ὄρων καὶ συνθηκῶν ὑφ' ἃς διαβιοῖ ἡ χώρα καὶ ὁ λαὸς καὶ ἐμπρὸς πρὸς τὴν ἔνωσιν, πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως)

ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : Δ. Ε. ΤΖΙΑΘΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1922

ΤΑ ΔΥΟ ΔΟΓΜΑΤΑ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΙΣΜΟΣ

Παρήλθον δύο χιλιάδες ἔτη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ σκότους καὶ τῆς μέθης τοῦ αἵματος, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐσχάτης διαφθορᾶς κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ λαοὶ περιδεῖς ἀπεφάσισαν ὅπως ἀντιτάξουν μίαν ὑπερβολικὴν ἄμυναν διὰ τοῦ ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ Ναζωραίου Ὑπάτου συναισθήματος «Ἀγαπατε Ἄλλήλους».

Ἡ ἀνάγκη ἦτο τοιαύτη ὥστε τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοὶ τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο νὰ χωρήσουν ἐνθουσιωδῶς πρὸς τὸ νέον δόγμα σχεδὸν ἀσυζητητῆ· δυστυχῶς ὅμως οἱ κυρίως Σταυροφόροι τοῦ δόγματος, μεθυσθέντες, ἠγνόησαν παντελῶς τὰ τρωπὰ καὶ τὰ κενὰ τοῦτου, Ἀφιλοσόφητοι παντελῶς οἱ διαγγελεῖς καὶ ἐνισχυταὶ τοῦ ἔστρεψαν τὰ νῶτα πρὸς τὰς παραλλήλους λεωφόρους τῆς ἐξελέξεως τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτου μας, πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῶν φυσιοδιφῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους τοῦ Θάλιτος καὶ τοῦ Ἐπικούρου καὶ μὲ σκώμματα ἀνθρώπων ἀμαθῶν ἔβλεπον τὴν ἐπικράτησιν τῶν ὑλιστῶν.

Οὐδεμία ἐξαιρετικὴ ἰδιοσυγκρασία ἠθέλησε νὰ ἐργασθῆ πρὸς συνάντησιν τῶν δύο αὐτῶν δογμάτων τῶν τελευταίων αἰῶνων τοῦ «Χριστιανισμοῦ» καὶ τοῦ «Υλισμοῦ». Ὅτι παρεσκέυαζεν τὸ ὠραῖον τοῦ «Χριστιανισμοῦ» δόγμα ἐθραύετο ἐπὶ τῶν σκοπέλων τοῦ «Υλισμοῦ». Τῷ 1402 ὁ Χριστιανισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας φεύγων τὸ φάσγανον τοῦ Ταμερλάνου κατέφυγεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἰωνίας, τὴν ὁποίαν ἐπροστάτειον οἱ Εὐγενεῖς καὶ δυνατοὶ Χριστιανοὶ, μὲ ἐδραίαν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρισκε προστασίαν. Ἐπλανήθη ὅμως πλάνην οἰκτρὰν διότι ὡς εἶνε ἱστορικῶς ἐξηκριβωμένον οἱ εὐγενεῖς ἱππῶται καὶ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως πιεζόμενοι παρὰ τῶν ὀρδῶν τοῦ Ταμερλάνου ἐγκατέλειψαν τὰ φρούριά των καὶ ἐπέβησαν τῶν πλοίων των, ἐκεῖθεν δὲ ἀπηγόρευσαν εἰς τὰ πλήθη τῶν Χριστιανῶν νὰ διασωθῶσιν ἐπὶ αὐτῶν, ἐπιτρέψαντες οὕτω εἰς τὸν Ταμερλάνον νὰ κτίσῃ τὸ τρωάστιον ἐκεῖνο ἱστορικὸν κτίριον ἀπὸ κραγία τῶν δυστυχῶν Χριστιανῶν. Ἡ πλάνη, διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐξηκολούθει μεσουρανοῦντος πάντοτε τοῦ «Ἀγαπατε Ἄλλήλους» τῆς ἐκκλησίας, οἱ ἐκμεταλλευθέντες τὸ δόγμα τοῦτο δυνατοὶ καὶ δι' αὐτοῦ κραταιωθέντες, παρὰ τὰς μεγαλοστόμους πρὸς τοὺς λαοὺς ὑποσ-

χέσεις των, επέτρεψαν ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1922 εἰς τὸν νεώτερον αμερικάνον, τὸν Μουσταφὰ Κεμαλ, νὰ κατακρεουργήσῃ καὶ πάλιν τὸν Χριστιανισμὸν τῆς Ἰωνίας πρὸς δοξάν τῶν ἰσχυρῶν Χριστιανῶν τῆς Δύσεως.

ὦ! ὠραῖον καὶ χρυσοῦν τῆς «Τελεδδὲμ - Χοῦμ» ὄνειρον! Πόσα καὶ πόσα τερατουργήματα δὲν διαπράττονται ἐν ὀνόματί σου. Ναζωραῖε! Ἐν ὀνόματί σου τὰ ἐθνη ἐπιπίπτουν κατ' ἀλλήλων καὶ ὁ τελευταῖος παγκόσμιος συνταρακτικὸς πόλεμος τῶν κεφαλαιουκρατῶν ἐν ὀνόματί σου καὶ αὐτὸς διεξίχθη.

Οἱ Ἕλληνες οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἐκ τῶν πρῶτων ἐσπευσαν πλησίον σου δέχονται τὰ τελευταῖα κτυπήματα τῆς χρεωκοπίας τοῦ ὠραίου σου δόγματος. Περὶ τὴν πόλιν τοῦ Σωκράτους, ὅστις τόσον φιλοσοφικὰ προεῖπε τὴν ἔλευσίν σου, μυριάδες λαῶν ἀφενίζουσι πρὸς τὴν ὠραίαν σου θρησκείαν. Ἡ πάλῃ πρὸς τὸν ὕλισμὸν ἐξακολουθεῖ καὶ ἄλλαι μυριάδες μυριάδων ζηλωταί σου καὶ αὐτοὶ, υἱοὶ τοῦ Ἴεσοῦ, ἐρχονται νὰ ζητήσουν τὸν λόγον παρὰ τῆς Δύσεως διὰ τὸ κατάντημα αὐτὸ τῆς Χριστιανωσύνης· οἱ δὲ σοφοὶ τῶν Γερμανικῶν λαῶν, οἵτινες καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν σου διημισηθήσαν, ἐτοιμάζονται μετὰ τῶν ἐρουθρῶν τοῦ βορρᾶ νὰ συζητήσουν ὁσονρῦπω τὸ δόγμα σου πρὸς τὸ τοῦ ὕλισμοῦ καὶ μᾶς ὑπόσχονται ὅτι θὰ ἀναστειλώσουν αὐτὸ ἐπὶ ὑγιεστέρων βάσεων.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες κλαίοντες ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ὠραίας σου παραγγελίας καὶ τρικυμιζόμενοι ἐπὶ τῶν σκοπέλων τῆς ὕλης ἀναμένομεν ἀγωνιωδῶς τὴν ἐπικράτησιν ὑγιεστέρων ἀρχῶν.

A. E. TZIAGOS

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟΝ ΛΙΒΑΔΑ

Ἡ «Ἀνθρωπότης» καὶ ἀπὸ δημοσιογραφικὴν ἐνημερότητα καὶ μετὰ τὴν γνώμην ὅτι ὀφείλει νὰ μὴ παραλίπηται τὸ ὅποιον συντελεῖ εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν καὶ γράμματικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐθνικὸν σκοπὸν τῆς ἀφιέρωναι τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις εἰς τὸ μέγα ἐπιστημονικὸν ἔργον, τὸ ὅποιον ἐπιτελεῖται ἐν Ἑλλάδι. Τὸ Λεξικὸν Λιβαδά.

Παρακάλει τὸν φίλον Καθηγητὴν κ. Νικόλαον Λιβαδά νὰ τῆς παράσχῃ τὴν ἀξιοπλοῦν Εἰσαγωγὴν τοῦ Λεξικοῦ του. Ὁ συγγραφεὺς ἂν καὶ ἀντείπεν ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ νοηθῇ τὸ σύνολον ἀπὸ ἐν τμήμα, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ εἶνε καὶ ἀνεξάρτητον, παρεχώρησεν εἰς τὴν «Ἀνθρωπότητα» τὸ περαιτέρω δημοσιεύμενον, ἐκ τοῦ ὁποῦ φαίνεται ἡ μεγάλη ἐργασία τοῦ κ. Λιβαδά, ὅστις μετὰ νέον πνεῦμα ἐξετάζει τὰ Λατινικὰ γράμματα καὶ τὴν Λατινικὴν γνῶσιν.

ΚΑΘΗΓ. ΔΡΟΣ Ν. ΛΙΒΑΔΑ

Ο ΛΑΤΙΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Ἐν ὄλῳ τῶ γνωστῷ τῷ ἀνθρώπῳ κόσμῳ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γλῶσσαν μεγίστην ἔκτασιν κατέλαβε καὶ κατέχει ἡ Λατινική. Τὸ πρῶτον εἶνε ὠμολογημένον, τὸ δεύτερον ἀποδείκνυται ὑπὸ τῆς ἐπιμελοῦς ἐξετάσεως πασῶν τῶν νέων γλωσσῶν καὶ ἐκείνων, ὧν οἱ τύποι καὶ οἱ νόμοι ἐνέδυσαν λογοτεχνικὰ καὶ καθόλου ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνικὰ διανοήματα καὶ τῶν λαῶν, ὧν ἡ γλωσσικὴ μορφή δὲν ἀριθμεῖται ἐν ταῦταις.

Πρὸς ἀπαφυγὴν ἀντιρρήσεως περὶ τῶν μάλιστα ἐκτεταμένων ἐν τῷ κόσμῳ ἡμῶν γλωσσῶν, περὶ μὲν τῆς Ἀγγλικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Γερμανικῆς σημειώτεον ὅτι εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι μεγάλως ἐξέτειναν ταύτας ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ δύναμις, ἡ ἐμπορία καὶ ἡ ναυτιλία, ἀλλ' εἶνε ὁμοίως καὶ ἀναντίρρητον διὰ τὰς εἰρημένους γλώσσας, ὅτι ἔλαβον ζωὴν ἀπὸ τῶν ἐν αὐταῖς ἀφειρημένων λατινικῶν στοιχείων, ὧν ἡ σωτηρία καὶ ἡ διάδοσις ὑποδηλοῦσι καὶ τὴν ἐμπέσον τῆς ἈΓ διασώσων. Περὶ δὲ τῆς Σινικῆς γλώσσης λεκτέον τὸ ἐντὸς τῶν ἐπιστημονικῶν δογμάτων τόδε.

Εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι τὴν ὑπὸ τὸ καθολικὸν τοῦτο ὄνομα γλῶσσαν πλείστα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων λαλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οὐδαμῶς πεπλανημένον εἶνε τὸ ὅτι κακῶς πιστεύεται ἐπὶ ἡ γλῶσσα αὕτη εἶνε μία ἡ Σινικὴ γλ. ὡς κακῶς ὀνομάζεται οὕτω εἶνε 14 γλώσσαι (ἡ Μανδαρίων καθαρῆς, ἡ Amoy, ἡ Canton, ἡ Foochow, ἡ Hainan, ἡ Hakka, ἡ Kianning, ἡ Kienyang, ἡ Ningpro, ἡ Sanghai, ἡ Swatow, ἡ Taichow, ἡ Tingchow, ἡ Wenchow) καὶ 6 διάλεκτοι (αἱ 3 Wenli, ἡ Nanking, ἡ Peking καὶ ἡ Wukingfu) μετὰ ἄλλοις διάφοροι ἀλλήλων καὶ τῶν μητέρων γλωσσῶν, ὅ ἀποδείκνυται καὶ ὑπὸ τοῦ ὅτι δὲν γράφονται πᾶσαι διὰ σινικῶν χαρακτήρων ἢ διὰ τινος τῶν δύο συστημάτων τῆς φωνητικῆς γραφῆς, τοῦ Chu Yin ἢ τοῦ Wang Chao, ἀλλὰ 10 μὲν, ἡ Amoy, ἡ Hainan, ἡ Kianning, ἡ Kienyang, ἡ Ningpro, ἡ Swatow, ἡ Taichow, ἡ Tingchow, ἡ Wenchow καὶ ἡ Wukingfu γράφονται διὰ μόνον λατινικῶν χαρακτήρων, ἕτεροι δὲ 4, ἡ δ. Peking, ἡ γλ. Canton, ἡ γλ. Foochow, ἡ γλ. Hakka, γράφονται διὰ σιν. καὶ διὰ λατ. χαρακτ. Γὰ εἰρημέναι καταδεικνύουσιν ὅτι ἐν τῇ γραφῇ τῆς σιν. γλ. ἐπικρατεῖ ἡ λατ. μορφή, τῆς τοπικῆς ὑποχωρησάσης ἐνώλιον τῆς ὀχουμένης ἐπὶ τοῦ Πολιτισμοῦ λατινίδος.

Ἐκ τῶν, κατὰ τὸν γεωγράφον Bilbi περίπου 900 γλωσσῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πλανήτῃ, ἐκτὸς τῶν 6000 διαλέκτων, 300 περίπου γλώσσαι εἰδαμῶς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ γλωσσολόγου ἐρευνητοῦ, διὰ πολλοῦς λόγους ἄνευ ἐπιστημονικῆς ἀξίας οὔσαι, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν (1) αἱ ἐφεξῆς (1) ὀκτώ; ἡ Γαλλικὴ, ἡ Καταλωνικὴ, ἡ Ἰσπανικὴ, ἡ Ἰταλικὴ ἢ Πεδεμοντιακὴ, (2) ἡ Πορτογαλικὴ, ἡ Προβηγκιανὴ

(1) Τούτων τινὲς ὀνομάζονται ἐν τῷδε οὐχὶ κατὰ γλωσσικὴν ὁμοφυλίαν, ἀλλὰ κατὰ λόγον λατινισμοῦ.

(2) Αὕτη δὲν εἶνε διάλεκτος τῆς Ἰταλικῆς, ἐκτὸς τῆς Νέας Πεδεμοντιακῆς; τῆς Vaudois περὶ ἧς ἐν § «Κατὰ τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν γλώσσαν».

(langue d'oc, μετά τῆς διαλέκτου αὐτῆς La Sale St Pierre) ἡ Ρωμανική εἶνε ἀμεσα κληροδοτήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης τῷ νέῳ κόσμῳ.

β') Ἐπιστῆμονες τῶν ἄλλων νεωτέρων γλωσσῶν, κατ' ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν εἶνε ἀμέσως ἀπότοκοι τῆς ΛΓ.

γ') 31 γλώσσαι, ἔχουσαι ἱστορικὴν ἀρχὴν καὶ ἐξέλιξιν διάφορον τῆς τῆς ΛΓ, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ ΛΓ μεγάλως ἐπεκούρησε τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς τούτων.

δ') 52 γλ. καὶ διαλ. ἐδημιουργήθησαν ἢ ἐπερῶσθησαν ὑπὸ τῆς ΛΓ διὰ τῶν θυγατέρων γλωσσῶν.

ε') Ὑπερεκατόν διαλ. τῶν Νεολατινικῶν γλ. λαμβάνουσι τὰ ἔαν. τῶν στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τῶν μητέρων γλ. καὶ ἀπὸ τῆς κοινῆς πασῶν μητρὸς, τῆς ΛΓ, ἀμέσως.

ς') 388 γλ. καὶ διαλ. ἐν τῷ κόσμῳ ἡμῶν, ἐκ τῶν γραφομένων 542 ἀκριβῶς, γράφονται διὰ λατινικῶν χαρακτήρων, κατ' ἐπιβολήν, ὑπὸ τῆς ΛΓ, τῶν ἰδιαζόντων ταύτῃ ἐξωτερικῶν τοιούτων.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ταύτῃ δύναμις καὶ ἐπιβολὴ καὶ δημιουργικότης τῆς ΛΓ.

Ἀπὸ ἄλλης ἐπόψεως ἐξετοζομένης τῆς ροπῆς, ἣν ἔσχεν ἡ ΛΓ πρὸς τὰς νέας γλ., ἀποδεικνύεται τὸ ὅτι ἡ σαφήνεια καὶ ἡ ἔκτασις τοιούτων ὀφείλεται μόνῃ ἐκείνῃ, παρ' ἀσχοῦσιν πολλὰς χιλιάδας λέξεων ταύτης ἀμέσως ἢ ἐμμέσως.

Ἐν ταῖς νέαις γλ. ἐσώθησαν λατινικαὶ λέξεις καὶ ρήσεις, ἀμφοτέρωθεν ἀναλλοιώτοι, ἐκτὸς τῶν ἀλλοιωθειῶν λατ. λέξ. κατὰ τοὺς νόμους ἐκάστης γλ.

Λατ. λέξεις ἐπέζησαν τῇ ἀπωλείᾳ τῆς ΛΓ τοῦτο μὲν πολλὰ λατ. μόρια τοῦτο δ' ἐπιστημονικὸν καὶ τεχνικὸν ὄρον ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Μέσον αἰῶνα, κυρίως, λατ. παιδείας καὶ διανοήσεως καὶ ἔνεκα τῶν κληρονομικῶν λόγων τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν νέων γλ.

Λατ. ρήσεις ἐπεκράτησαν καὶ ἐσώθησαν ἐν ταῖς ΝΓ

α') ἐμπρόθετοι,

β') παροιμίαι,

γ') φιλοσοφικὰ ἀξιώματα καὶ ρήματα,

δ') γενικὸν ἐπιστημ. ὄρον καὶ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων κύκλων καὶ κλάδων τῆς μαθήσεως.

ε') ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς γλ.,

ς') ἀπὸ τῆς νομικῆς γλ.,

ζ') ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλ.,

η') ἀπὸ τῆς ἱστορίας, δεξαμένης καὶ παραδιδούσης ἀναλλοιώτους πολλοὺς ὄρους.

θ') ὅτι τῆς ἱατρικῆς καθόλου καὶ τῆς ἀνατομικῆς ἰδίᾳ γλ.,

ι') ἀπὸ τῆς φαρμακευτικῆς γλ.,

ια') ἀπὸ τῆς φυσιογραφίας,

ιβ') ἀπὸ τῆς θεατρικῆς γλ. καὶ ἰδίᾳ τῆς τῶν κωμωδιῶν,

ιγ') ἀπὸ τῆς ἀναγκάσεως λατ. πεζογράφων καὶ ποιητῶν,

ιδ') ρήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν πόλιν,

ιε') ἀπὸ τοῦ νομισματικοῦ συστήματος,

ις') τίτλοι ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ,

ιζ') ἀπὸ τῆς Νέας ΛΓ, ἣς ἐπεκράτησαν ἐν ταῖς ΝΓ τύποι ἀήθεις τῇ ΛΓ ἢ ἀπαξ ἐν ταύτῃ εἰρημένοι. Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ὑπὸ

τῆς ἀφορομένης γραφῆς λέξεων τικῶν καὶ ὑπὸ τῆς ἐπακρατήσεως τύπων κατὰ τὴν νεολατ. ὀρθογραφίαν.

η') ἀπὸ τῶν λατ. ἔργων νεολατῶν καὶ ἄγγλων, συγγραψάντων λατινιστί,

ιθ') ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας τῶν νεολατῶν, παρ' οὓς αἱ σωζόμενα λατ. ρήσεις εἶχον καταστῆ παροιμία ἢ ὑπ' αὐτῶν ἢ κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τῶν πατέρων,

κ') ἀπὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ δημοσίου βίου, ὅστις ἐγένετο ἀφειρηθῆ τῆς λατ. διπλωματικῆς γλ.,

κα') ἀπὸ τῆς γλ. τῶν ἀλχημιστῶν.

ΓΛΩΣΣΑΙ ΜΕΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Ἀλβανική

Ἡ ἔκτασις τῆς ΛΓ ἐν τῇ Ἀλβ. γλ. καθορίζεται ἐν μόνῃ τῇ καὶ θολικῇ Ἀλβ. γλ., ἣτις μόλις πρὸ δύο δεκαετηρίδων ἤρξατο ἐμφανιζομένη ἐν γλωσσικοῖς μνημείοις. Ἐν ταῖς διαλ. τῆς Ἀλβ. γλ. ἰδίᾳ δὲ τῇ Γκεγκική καὶ τῇ Τοσκική, ἐλάχιστα λατ. στοιχεῖα ὑπάρχουσι, μάλιστα δ' ἐκεῖνα, ἅτινα κληροδοτηθέντα ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων, δὲν ἠλλοιώθησαν ὑπὸ τῶν εἰσρευσασῶν εἰς τὴν Ἀλβ. γλ. γλωσσῶν.

Elek u

Ἡ ἐν Lolanga τοῦ Βελγικοῦ Κεγγὸ γῶσσα Elek u περιέχει λατ. στοιχεῖα κυρίως μὲν κατὰ τὰ θέματα τῶν λέξ. καὶ τὰ μόρια, ἐλάχιστα δὲ κατὰ λατ. λέξ. ἀναλλοιώτους ἢ μικρὸν ἠλλοιωμένας κατὰ τὴν κατάληξιν. Τῆς γλ. ταύτης οἱ κατ' ἐπίφασιν λατ. φθόγγοι διακρίονται τῶν τοῦ τοπικοῦ ἰδιώματος.

Σλαβικαὶ γλώσσαι

Αἱ γλ. αὐταὶ περιέχουσι τινα λατ. στοιχεῖα κατ' ἐπ' ὄρασιν καθόλου μὲν τῆν Ἐπιστήμης, ἰδίᾳ δὲ τῆς Γερμ. καὶ τῆς Γαλλ., γλ. ὡς καὶ ἡ Πολωνικὴ γλ.

Πλείονα τῶν ἄλλων σλαβ. γλ. λατ. στοιχεῖα περιέχει ἡ Ρωσικὴ ἢ Σερβικὴ, ἢ Βουλγαρικὴ γλ., ἐλάχιστα δ' ἢ ἐν Κριζῶν τῆς Ρωσίας γλ. Cheremiss, ἢ ἐν Κόλα τῆς Β. Ῥωσ. γλ. Lapp, αἱ ἐν τῇ Κεντρ. Ῥωσ. διυλεῖται Ersa καὶ Moksha, ἢ ἐν τῷ Κεντρ. Καυκάσῳ γλ. O sete, ἢ Νοτ. Ῥωσ., Γαλικία καὶ Βουκοβίνη, Ῥουθηνικὴ ἢ Οὐκρανικὴ γλ., ἢ Σλαβοικὴ, ἢ Σλοβικικὴ, ἢ Σλαβεικὴ (ἢ: διαλ. ἢ Τσεχοσλοβενικὴ καὶ ἢ Οὐγγροσλοβενικὴ), αἱ Τουρκορωσικαὶ τοῦ Οὐρεμπεργ (ἢ Bashkir), τῆς κοιλάδος τοῦ Βόλγα (ἢ Chuvash), τοῦ Κριζῶν (ὀμών.), τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν (ἢ Kirchiz μετὰ τῶν 4 διαλ. α' τῆς), τῆς ΒΑ Σιβηρίας (ἢ Yakut), τῆς Vyatka (ἢ Votjak), τῆς Vologda (ἢ Z tyen).

Τὰ λατ. στοιχ. τῶν γλ. τούτων εἶνε ὀλίγα τὸν ἀριθμὸν, λατ. θέματα καὶ τινὰ μόρια, ἐκτὸς ἐλαχίστων λατ. λέξ., ἅτινες κατέστησαν ὄρον διεθνέως.

Αγγλοσαξωνικά γλώσσα

Τῶν γλ. τούτων αἱ μὲν κύρια περιέχουσι λατ. στοιχεία πολλά ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ, ἐπιστημονικούς δ' ὄρους πλείστους, αἱ δ' ἦσαν ἐκ τάσεως ὀλιγώτερα, κατὰ λόγον τῆς εἰς τὸν πολιτισμὸν ἀναπτύξεως τῶν λαλοῦντων ταύτας λαῶν. Ἐν τῇ ἐκδηλώσει καὶ ἀποδείξει ταύτη τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ΛΓ οὐ μόνον εἶνε παρόμοιος τῇ Ἑλλ., ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ὑπερβάλλει ταύτην.

Αἱ γλ. αὗται εἶνε ἡ Ἀγγλική, ἡ Γερμανική, ἡ Δανική, ἡ Ἰσλανδική ἢ Δετικὴ, ἡ Νορβηγική, (μετὰ τῆς Λαππονορβηγικῆς), ἡ Ὀλλανδογερμανικὴ (μετὰ τῆς Ἀφρικανικῆς διαλ. αὐτῆς), ἡ Σουηδική (μετὰ τῆς Λαπποσουηδικῆς) μετὰ τῶν πολλῶν διαλ. αὐτῶν καὶ τῶν κατ' αἰῶνας διαμορφώσεων, τῶν γλωσσικῶν αὐτῶν ἐμφανίσεων.

Ἡ Γερμ. γλ. μᾶλλον τῶν ἄλλων ΝΓ, ἔσωσε τοὺς λατ. χημικούς ὄρους, οὓς αἱ ἄλλαι ἠλλοίωσαν. Κατὰ λόγον τῆς τούτων ἠλλοιώσεως μνημονευτέα ἡ γαλλ., ἡ ἰταλ., ἡ ἀγγλ., ἡ ἰσπ., Ἐπομένως αἱ πρῶται λατινογενεῖς μεγάλας ἀπέστησαν τῆς μητρὸς γλώσσης. ἐν τῇ ρωσ. γλ. ἐκώδησαν πολλοὶ λατ. χημικοὶ ὄροι τοῦτ' ἐμὲν κατὰ τὸν ἐν τῇ γαλλ. γλ. ἠλλοιωμένον τύπον, τοῦτο δὲ κατὰ τοὺς περὶ καταλήξεων νόμους τῆς ρωσ. γλ.

Ὁ λατινισμὸς ἐκάστης τῶν κυρίων νεολατ. γλ. εἶνε ὑποκείμενον ἰδίας ἐρεύνης. (1)

Ἰαπωνικὴ

Ἐν τῇ γλ. ταύτῃ σώζονται καὶ καθ' ἐκάστην λαμβάνονται λατ. τίποι πρὸς ἔκφρασιν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ὄρων, εἰσερυσάντων εἰς τὴν Ἰαπ. γλ. κυρίως μὲν διὰ τῆς Γερμ., καὶ τῆς Ἀγγλ. γλ., μικρὸν δὲ διὰ τῆς Γαλλ. Ἐν τῇ ἐπιστημ. ἰαπ. γλ. σώζονται καὶ τινεσ λατ. ῥήσεις, καταστάσαι παρομοίαι διεθνεῖς.

Τουρκικὴ

Ὁμοίως κρίνονται καὶ τὰ ἐν τῇ γλ. ταύτῃ λατ. στοιχεία.

Ἑλληνικὴ

Ὁ παρηγμακῶς ἑλληνισμὸς δὲν εἶνε ἀνάξιος προσοχῆς καὶ ἕνεκα (ἐπιστημονικῶν λόγων καὶ, δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας, ἕνεκα ἐθνικῶν. Οὗτος εἶνε ὁ μέγας συνεκτικὸς δεσμὸς τοῦ νέου ἑλλ. κόσμου πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἀπὸ πάσης ἐπιστημονικῆς ἐπόψεως καὶ παρέχει τὴν εἰκόνα τῆς νεωτέρας ἑλλ. διανοήσεως, ἧς ἀπότοκος ἡ νεωτάτη. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν εἶνε μόνω τῶ ἐρευνητῇ τῆς ΛΓ ἐνδιαφέρων.

Ἐπὶ τὴν δύναμιν τῆς ρωμ. κυριαρχίας ὁ δεσμὸς οὗτος ἔχει καὶ χροιάν λατινικὴν ἀναπόφευκτον. Ἡ ρωμ. πολιτεία καὶ κυβένησις ἐπέβαλον τῇ ἑλλ. γλ. λατ. λέξεις, ἀλλὰ καὶ ἡ ρωμ. ἱστορία καὶ ὁ βίος

(1) Εἰς προσεχῆ τεύχη τῆς «Ἀνθρωπότητος» θὰ δημοσιεύσωμεν τιμήματα τῆς ὄντως πολὺ ἐνδιαφερούσης ἐργασίας αὐτῆς ἢ τοῦ κ. Λίβερδσ, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται ὅτι αἱ Ἀγγλοσαξωνικαὶ γλώσσαι Γερμανικὴ καὶ Ἀγγλικὴ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον λατινικαὶ ἀπὸ πάς νεολατινικᾶς. Σ. τ. Δ.

καὶ εἶτα ὁ ρωμ. χαρακτήρ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς ἐκείσε ἀρχῆς. Ὁ Πλούταρχος κατ' ἐξοχὴν, καὶ οἱ πλείστοι τῶν μετὰ Πτολεμαίων γραμμάτων ἑλληνιστὶ καὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου συγγραφέων εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἑλλ. γλ. πλείστας λατ. λέξ. Ἐπειτα ἡ μεγάλη κοινωνία πρὸς τὴν Ἰταλίαν (καὶ δὴ κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα καθ' ὃν μεγίστην εἶχε ζωὴν ἢ πρὸ δύο τότε αἰῶνων ἀναπτυχθεῖσα μεγάλως ἰταλ. γλώσσα) καὶ ἡ ἐπὶ αἰῶνας ναυτικὴ ἰταλ. κυριαρχία ἐν τῇ Μεσογείῳ, ἡ ἰταλ. ἰσχὺς ἐν ἑλλ. νήσοις καὶ παραλίοις καὶ ἡ δημιουργία καὶ ἀκμὴ ἰταλ. παροικιῶν ἐν ἑλλ. χώροις ἔδωσαν τῇ ἑλλ. γλ. μέγαν ἀριθμὸν λατ. λέξ. διὰ τῆς ἰταλ. γλ. Πᾶσαι αὗται αἱ ἐν τῇ ἑλλ. γλ. λατ. λέξεις κατανομοῦνται εἰς τὰς ἐξῆς τάξεις; α') ἡ ἐμειναν ἀμετάβλητοι, β') ἡ μεταβλήθησαν κατὰ μόνην τὴν κατάλ. γ') ἡ ἠλλοιώθησαν κατὰ τὴν λατινιστὶ προφορὰν, δ') ἡ ἔσωσαν τὴν λατ. ποσότητα συλλαβῶν, ε') ἡ ἔσωσαν τὴν λατ. προσφῶδιον, ς') ἡ συνεμορφώθησαν πρὸς τοὺς περὶ τονισμοῦ νόμους τῆς ἑλλ. γραμμ., ζ') ἡ ἐνεφάνισαν ἀπώλειαν φωνηέντων ἢ μὴ προφερομένων συμφῶνων, η') ἡ μετέβαλον εἰς τὰ ἀντίστοιχα ἑλλ. φωνήεντα τὰ μακρὰ φων. τῆς λατ. γλ. κατὰ τὴν παρὰ διδομένην λατινιστὶ ἔκφρασιν τῶν ἀρχ. ἑλλ. κυρ. ὀνομάτων καὶ προσηγορικῶν καὶ ἀφηρημένων.

Μόνον γὰρ αἱ κανόνες καὶ ἐνταῦθα ἐκτίθενται, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου, τὸ ἔργον τοῦτο θ' ἀπαιτήσῃ ἰδίαν μακρὰν ἐργασίαν.

ΓΛΩΣΣΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΟΙ ΕΝ ΑΙΣ ΣΩΖΟΝΤΑΙ ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

1) Κατὰ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν

- σώζουσι λατ. στοιχεία
- α') Ἡ Gagliarita, ἡ Σαρδ. διάλεκτος, σώζουσα πλεῖστα ἰταλ. λατ. στοιχεία καὶ ἀναλλοίωτα λατ. τοιαῦτα, ἰδία δὲ τὰ οὗτ., ὥστε μετὰ λόγου θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ταχθῇ ἡ Σαρδ. ἐν ταῖς νεολατ. γλώσσαις.
- β') Ἡ Ν' ἙλλΓλ καὶ ἰδιώματα αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἐνετοκρατίας ἐν Ἑλλάδι, ναυτικούς ὄρους, τοπωνυμίας, λέξεις τῆς κοινῆς ἰαλιᾶς.
- γ') Ἡ ἐν Ontario γλ. Mohawk, ἧτις ἐλαχίστως ὄψας λατ. λέξ. σώζει καὶ ἵνα λατ. ἐπίθετα.
- δ') Ἡ ἐν ταῖ. Νήσοις Nicobai δι' ἑλλ. τῆς γλ. Nicobarese (οὐχὶ δ' ἡ διὰλ. Cai), σώζουσα κ. ῥίως τὶ λατ. ὄματα, μικρὸν μεταβεβλημένα κατὰ τὴν ἀπόληξιν.
- ε') Ἡ Νουβητικὴ γλ. ἐν ἀμφοτέροις ταῖς διαλ. αὐτῆς, τῇ Fiadidja καὶ τῇ Kunuz, ἐλάχιστα, ἰδία δὲ κατὰ τὰς ὀματα. ὄψας.

2) Κατὰ τὴν Ἰνδικὴν γλῶσσαν

- σώζουσι λατ. στοιχεία
- α') Ἡ κατὰ τὸν Γαλλ. Ἰσημερινὸν ἐν Ἀφρικῇ γλ. Benga, ἐν ἣ ἐπικρατεῖ ἡ τοπικὴ λαλιά, ἐκ ὁσ. τεχνικῶν λέξεων καὶ δηλωτικῶν τῆς ἐν πολιτισμῷ ἀναπτύξεως, εἰσερυσασῶν ἀπὸ τῆς Γαλλ. γλ. διὰ τῆς γαλλ. κυριαρχίας καὶ τῆς ἐμπορίας.
- β') Ἡ ἐν ταῖς Δ. Ἰνδίαις γλ. Dominica, ἧτις σώζει τὴν γαλλ. προφορὰν καὶ γραφὴν, ἐκτὸς ἐν ἐλαχίστοις σημείοις (π. γ. ἐν τῇ γραφῇ τοῦ ποικίλου φ' ὀγγου e), γαλλ. ὄψας ἀναλλοιώτους, πολλὰ ὄματα καὶ μέρια τῆς γ. ε. λ. γ. καὶ ἵνα λατ. οὐσιαστικῶ κατὰ τὴν ἰσπ. καὶ τὴν Πορτογ. γλῶσσαν.

γ') 'H ἐν Gabun River τοῦ Γαλλ. Ἰσημερινοῦ γλ. Fang, περὶ ἧς ἰσχύει τὸ ἐν α' σημειωθὲν περὶ τῆς γλ. Benga, σφύζουσα καὶ μικρὸν ἀριθμὸν λατ. ἐπιθέτων κατὰ τὴν Γαλλ. γλ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐτέραν γλῶσσαν Fang, τὴν Rabouin, ἧτις, συνισταμένη ἐκ μονοσυλλάβων καὶ δισηλλ. λέξεων, δὲν ἠδυνήθη νὰ περιλάβῃ πολλὰς γαλλ. λέξεις, ἐκτὸς τῶν ὑπαχθεισῶν εἰς τοὺς νόμους ἐκείνης καὶ καταστασῶν οὕτω δυσδιακρίτων.

3) Κατὰ τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν

σφύζουσι λατ. στοιχεῖα

α') 'H Νέα Πεδεμοντιακὴ γλ., ἡ Vaudois, ἐν ἣ ἐγένετο ἀξία πολλῆς παρατηρήσεως διατήρησις λατ. τύπων, ἠλλοιωμένων πρὸς δὴλων τῆς προφορᾶς μόνον καὶ ἀνάμειξις τῶν λατινογενῶν ἰτολ. καὶ γαλλ. στοιχείων. Ἐν τῇ γλ. ταύτῃ ἐσώθησαν ἀπὸ μὲν τῆς Ἰταλ. Γλ. τὰ λατ. μόρια, ἄρθρα καὶ ῥήματα, τονιζόμενα πάντα κατὰ τὴν προφορὰν, ἧτις πολλὰς ἀσφαλεῖ· εἰδήσεις περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ΛΓ δύναται νὰ πυράσῃ, ἀπὸ δὲ τῆς Γαλλ. Γλ. ἐλάχιστα μὲν ἐπιρρήματα, τὰ παραθετικά καὶ τὰ ἐπίθετα κατὰ τὴν γαλλ. προφορὰν, ἠλλοιωμένα κατὰ τὸν καταληκτικὸν τύπον, ὅστις ἐν τῇ Vaudois ἀπόλυται, ἀν μὴ προφέρηται ἐν τῇ Γαλλ. Γλ., ἧς τῶν καταληκτικῶν τύπων τὸ θεματικὸν σύμφωνον δηλοῦται ἐν τῇ Vaudois πρὸς ἐπιρρῶσιν τῆς προφορᾶς.

β') 'H ἐν Grisons τῆς Ἑλβετίας Ῥωμανικὴ γλ. ἐν ταῖς τρισὶ διαλέκτοις αὐτῆς (τῇ τῆς Ἄνω Engadine, τῇ τῆς Κάτω, τῇ τοῦ Oberland), ἧτις εἶναι δυνατόν νὰ ὀρισθῇ καὶ λατινογενῆς ἀμέσως, ἐπειδὴ σφύζει ἀναλλοίωτα πλείστα λατ. στοιχεῖα καὶ ἀμεταβλήτους νόμους τῆς λατ. γραμματικῆς, διὰ μόνον δὲ τὸν λόγον ὅτι σφύζει τύπους τῆς Ἰτ. καὶ τῆς Γαλλ. Γλ. ἀναλλοιώτους, ἐκτὸς τῶν λατ. σφύζοντων τὴν λατ. γραφήν, τάσσεται ἐνθάδε. Παρατηρητέον ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη (1ον) ἠλλοίωσε τοὺς λατ. τύπους κατ' ἰδίους νόμους πρὸς διάσωσιν τῆς λατ. προφορᾶς ἢ ἀφομοίωσιν ταύτης πρὸς τοὺς τυπικοὺς φθογγικοὺς νόμους, 2ον) διὰ τὴν αὐτὴν λέξιν ἔλαβε καὶ κατὰ τὰς ῥηθείσας λατινογενεῖς γλῶσσας τύπους καὶ τὸν λατ. τύπον ἀναλλοιώτον, 3ον) ἐδέξατο καὶ ἠλλοιωμένα τὰ ἐπίθετα τῶν νεολατ. τούτων γλ. καὶ ἀναλλοίωτα τὰ ἀντίστοιχα λατινικά, 4ον) ἐδημιούργησε συζυγίας συμφῶνων διὰ τὴν διάσωσιν τῆς λατ. προφορᾶς, 5ον) ἐδημιούργησε σύνθετα μετὰ λατ. συνθετικῶν μερῶν, ἀκολουθοῦσα τοὺς γενικοὺς νόμους τῶν νεολατικῶν γλωσσῶν.

4) Κατὰ τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν

σφύζουσι λατ. στοιχεῖα

α') ἡ γλ. Vezoz ἢ Mataco τοῦ Rio Bermejo τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας, ἐν ἣ γλ. σφύζονται λατ. τύποι οὐ μόνον κατὰ τὴν Ἰσπ. γλ., ἀλλὰ καὶ ἠλλοιωμένοι τὴν κατάληξιν κατὰ τὰς φωνητικὰς ἀνάγκας τῶν ἐπιχωρίων, οἷς ἀρεστὰ τὰ χειρικά, τὰ οὐρανικά, τὰ δασέα ἐν μείζονι μοίρᾳ πάντων τῶν ἄλλων συμφῶνων.

β') 'H ἐν Νοτ. Luzon τῶν Φιλιππίνων Νήσων γλῶσσα Bicol, ἧς τὰ λατ. στοιχ. εἶναι δυσδιάκριτα ἔνεκα τῆς ἐλαχίστης ἐκείσε ἐπιδράσεως τῆς Ἰσπ. γλ. 'H γλ. Bicol σφύζει λατ. Ἰσπ. κύρια ὀνόματα, ἀντωνυμίας, μόρια, καταλήξεις καὶ εὐαριθμὰ ρηματικά θέματα.

γ') 'H ἐν ταῖς αὐταῖς νήσοις γλ. Visayan, ἐν ἣ, καὶ ἐν ταῖς τρισὶ ταύτης διαλέκτοις, (τοῦ Cebu, τοῦ Panay, τοῦ Samar) παρατηροῦνται τὰ λατινίζοντα γλωσσικά φαινόμενα τῆς γλ. Bicol.

δ') 'H Ἰσπανικὴ δ:άλ. Gitano, σφύζουσα καὶ Ἰσπ. λατ. στοιχεῖα (θέ-

ματα, καταλήξεις, γραφὴν κατὰ τὴν προφορὰν) καὶ καθαρὰ λατινικά (οὐσιαστικά, κύρια ὀνόματα).

ε') 'H ἐν Βορ. Luzon γλῶσσα Ibanag, σφύζουσα λατ. Ἰσπ. στοιχεῖα πολλὰ, ἀλλὰ καὶ ἀναλλοίωτα λατ. μόρια καὶ τὴν λατ., οὐχὶ δὲ τὴν Ἰσπ., ἐν τισὶ γραφήν.

στ') 'H ἐν Βορ. Luzon γλῶσσα Igorot (δ:άλ. Bontoc), ἐν ἣ παρατηροῦνται τὰ λεχθέντα διὰ τὴν γλ. Bicol καὶ Visayan μετὰ διαφορᾶς ὅτι ἐν τῇ Igorot ἠϋζήται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Ἰσπ. γλ. δασυτήτων (γραφῆς καὶ προφορᾶς).

ζ') 'H ἐν ΒΑ Luzon γλῶσσα Ilocano, ἧς τὰ λατ. στοιχεῖα εὐδιακριτότερα τῶν ἄλλων γλ. τοῦ Luzon, ἐπειδὴ ἐν ταύτῃ σφύζονται καὶ λατ. ρηματικά θέματα.

η') 'H Ἰουδαιοἰσπανικὴ γλ., ἧτις ἰσοοὔτον προήχθη, ὥστε καὶ τὴν ἰουδ. παράδοσιν κατώρθωσε νὰ μετατρέψῃ ὑπὲρ τῆς Ἰσπ. γλ. καὶ νὰ καταστῇ γλῶσσα ῥαββινικῆ· ἔνεκα τούτου εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομασθῇ διάλεκτος τῆς Ἰσπ. γλ., ἧς τοὺς τύπους μικρὸν μετεβάλλει κατὰ τὴν προφορὰν καὶ τὴν γραφήν, ὅταν μὴ γράφηται διὰ ῥαββινικῶν χαρακτηρισμῶν.

θ') 'H ἐν Παπούη γλῶσσα Keapara, ἦν ἀπὸ πρωτογόνου γλῶσσης, ἐν ἣ κύριος φθόγγος ὁ α, ἡ ΛΓ διὰ τῆς Ἰσπ. γλ. ὠδήγησεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡλεασμένων γλωσσῶν πεπολιτισμένων ἀνθρώπων, πασαχοῦσα ταύτη μόρια, ῥημ. θέματα, ποικίλιν καταλήξεις.

ι') 'H ἐν Γουατεμάλα γλῶσσα Quich, ἐν ἣ σφύζονται λατ. Ἰσπ. κύρια ὀνόματα.

ια') 'H γλ. Quichua ἐν ἀμφοτέροις: τῆς κυρίας αὐτῆς διαλέκτοις, τῇ Βολιβία ἢ καὶ τῇ Ἑκουδορικῇ, πλείστα λατ. στοιχεῖα (κύρ. ὀνόματα, οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ῥημ. θέματα), ἐλάχιστα δ' ἐν τῇ Περουβιανῇ διαλ., ἐν ἣ διαλ. ἐπικρατεῖ ἡ ἰοικὴ λαλιά.

ιβ') 'H γλ. Lengua τῆς Παραγουάης, ἐν ἣ σφύζονται λατ. Ἰσπ. κύρια ὀνόματα.

ιγ') 'H γλ. Pampang τῶν Φιλιππίνων Ν., ὁμοίως.

ιδ') 'H γλ. Pangasinan τοῦ ΒΑ Luzon πολλὰ λατ. στοιχεῖα κατὰ τὸν: περὶ προφορᾶς καὶ κατὰ τὴν κατάληξιν ἠλλοιώσεως: τῶν λατ. λέξεων νόμους ἐν τῇ Ἰσπ. γλ., ἧς σφύζονται καὶ τὰ ἠλλοιωμένα λατινίζοντα μόρια.

5) Κατὰ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν

σφύζουσι λατ. στοιχεῖα

α') ἡ δ:άλ. Anina τῶν Νέων Ἑβραίων, ἐν ἣ εὐρηναὶ ἐλάχιστα λατ. στοιχεῖα, εὐαριθμὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰσπ. γλ., ἐλάχιστα δὲ κατὰ τὴν γαλλικὴν. Παρατηρητέον ὅτι τοιαῦτα στοιχεῖα, κυρίως ἰσπανικά, ὑπάρχουσι ἐν τῇ παραλλήλῳ διαλ. Aneityum, ἐνῶ ἐν ταῖς λοιπαῖς διαλ. τῶν Ν. Ἑβραίων(!) δὲν ὑπάρχουσι τὰ στοιχεῖα ταῦτα, ἐκτὸς τῆς Tasiriki ἐν ΝΑ Espiritu Santo καὶ τῆς Lenakel τῆς ΝΑ Tanna, οἷτινες παρὰ τὰ λατινογενῆ ἰσπανικά αὐτῶν στοιχεῖα, σφύζουσι καὶ τινὰ στοιχεῖα τῶν ἀγγλοσαξ. γλωσσῶν.

(1) Π. χ. τῇ Baki ἐν Δυτ. Εἰρ. τῇ Bieria ἐν ΝΑ Εἰρ. τῇ Erowanga, Tasiko ἐν ΝΑ Εἰρ. τῇ Futuna, τῇ Malekula (ἐν ταῖς τέσσαροι διαλέκτοις ταύτης Aulua, Kuliviu, Pangkumu καὶ Uripiv) τῆς Avat. καὶ ΝΑ Malekula, τῇ Nguna καὶ τῇ Nguna-Tongoa, τῇ Nduin-dui τῆς Oba (ἐν τῇ νήσῳ Leper), τῇ Santo Bay τοῦ ΒΑ Espiritu Santo, τῇ Hog Harbour τοῦ Avat. Espiritu Santo, τῇ Fanting ἢ Lonwolwol τοῦ Ambrim, τῇ Raga τῆς νήσου Pentecost.

β') *Η Άνναμαία γλ., ἐν ἣ εὐρηναί λατ. στοιχεῖα δλίγαι μὲν τὸν ἀριθμὸν γαλλ. λέξεις, ἐν:α δὲ τινα μό.ια τῆς γαλλ. γ. κατὰ τὰ λατ. καὶ τὰ Ἰσπανικά.

γ') *Η γλ. B.eton (διάλ. Léon) ἐν Βρεταννῇ ἢ διάλ. αὐτῇ μειέ- γραψε τὰ λατ. οὐτῆς στοιχεῖα κατὰ τὴν ἰσπικὴν λιλιαίν, μεγάλω; ὁμοι- ἄζουσι ἐν τῇ ἰσπ. καὶ τῇ γαλλ. γλ. κατὰ τὴν προφορὰν.

δ') *Η κατὰ τὴν Β. Ἰσπανίαν διάλ. Guiruzcoan τῆς γλ. Basque, ἐν ἣ διαλ., ἐκτός; τινων τοπικῶν τύπων, σφίζονται λατ. ἰσπ. τύποι καὶ γραφῆν καὶ προφορὰν, ἀ.ιὸ δὲ τῆς γαλλ. γλ. ἀ. ἄρθρα.

ε') *Η Μαλτα α γλ., ἣτις σφίζει μὲν ἰὰς ἐν τῇ γαλ. γλ. ὄν ματικὰς καταλήξει; ἀφωμοιώθη δὲ τῇ ἰσπ. γλ. κατὰ τὴν γ. α. ἠὲν καὶ πολλα- χ ὦ καὶ κατὰ τὴν προφορὰν τῶν λατ. στοιχείων.

στ') *Η γλ. Omyèné τοῦ γαλλ. Ἰσημερινοῦ, ἢ Καθολικῆ καὶ ἣ διάλ. τούτης Galva, ἐν αἷς σφίζονται τὰ γαλ. λατ. στοιχ. ιε, παρ. ιδόξω; μόνα τὰ ὁμοιικά, —ἐκτί; ἐλαχίστων ἰταλ. καὶ ἰσπ. —, ἠλλοιωμέν; κατὰ μίνον τὸ σύμφωνον τῆς κατὰ τῆς πρὸ; ἐκτραχύνουν τῆς προφορᾶς.

ζ') *Η Πυρηναϊκὴ διαλ. Souletin τῆς γλ. Bisque, ἐν ἣ διαλ. πα- ρατηροῦνται αἱ γαλλ. κατὰ τῆς σπανίως καὶ τὰ ἄρθρα, συνηθέστατα δὲ οἱ ἰσπ. λατ. τύποι ἢ ἀναλ'οίωσι ἢ κατὰ μεταβολὴν τοῦ γένους τῶν οὐσιαστικῶν εἰς θηλυά.

6) Κατὰ τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν

σφίζουσι λατ. στοιχεῖα

α') *Η γλ. Chokwe τῆς ΒΑ Angola τῇ Πορτογαλικῆς Δ. Ἀφρι- κῆς, ἐν ἣ γλ. σφίζονται πλείστοι πορτ. γ. λατ. τύποι καὶ ἀλλοίωσι λατ. ἀντωνιμικοί.

β') *Η γλ. Mbundu, ἢ καὶ Kimbundu, τῆς Β. Ango'a ὁμοίως μετ' ἀπωλείας τῶν δασυτήτων.

γ') *Η γλ. Rongu, ἢ καὶ Shironga, τῆς Πορτογ. Δ. Ἀφρικῆς, ἐν ἣ γλ. τοιαύτην καθολικὴν ἠλλοίωσιν ὑπεστήσαν τὰ λατ. στοιχ. ιε, ὡστε ἐγένοντο δυσδιάκριτα.

7) Κατὰ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν

σφίζουσι λατ. στοιχεῖα

α') *Η Πυρηναϊκὴ διάλ. Labourdin τῆς γλ. Basque, ἐν ἣ δ. εὐ- ρη τ. ι. πλείστοι πορτ. γ. καὶ λατ. τύποι καὶ ἣ πορτογ. προφορὰ τῶν λατινικῶν καὶ λατινογενῶν λέξεων, ἐλάχιστοι δὲ γαλλ. τύποι, ἄμι δὲ καὶ τὰ γαλλ. ἄρθρα.

β') *Η Ἰνδοπορτ. γλ. ἢ λαλουμένη ἐπὶ τῶν ἀπογόνων τῶν Πορτογάλων ἐν Κεϋλάη. Παϊαδ. ξω; ἢ γλ. ὕτη δὲν ἠκολούθησε πάν- τας τοὺς περὶ ἄφομ. ἰώ. ω; καὶ προφορᾶς νόμους τῆς μητρὸς Πορτογ. γλ., οὐδὲ καὶ τὸν περὶ λ. τ. καταλήξεων τῶν κυρίων ὀνομάτων νόμον ταύτης, οὐδὲ τὸν περὶ διασώσεως ἐν τῇ Πορτ. γ. γλ. τοῦ λατ. γένους τῶν οὐσιαστικῶν, ἀλλ' ἐδημιούργησε μέγιστον ἀρι. μὸν ἀρσενικῶν καὶ ἀπὸ τῶν θηλικῶν καὶ ἀ.ιὸ τῶν οὐδετέων, ἔσωσε τὰς λατ. ἀντωνιμίας καὶ τὰς δηματι. ἀς καταλήξει; καὶ ἐδέξατο τὰ μέρια τῆς γαλλ. γλ. ἠλ- λοιωμένα κατὰ τοὺς περὶ προφορᾶς τῆς πορτογ. γλ. νόμους. εἶνε τοσοῦτον ἐκτεταμένος ὁ λατινισμὸς τῆς γλ. ταύτης, ὡστε ἐν θὰ ἐπι- νᾶται; ἀν. ὠνόμιζεν αὐτὴν καθολικὴν λατινογενῆ ἢ γλ. αὕτη μᾶλλον διὰ πολιτικῶν λόγους ἢ διὰ γλωσσικῶν, φέρει καὶ τὸ ὄνομα Ἰνδικῆ.

8) Κατὰ τὴν Ἰσπανικὴν καὶ τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν

σφίζουσι λατ. στοιχεῖα

α') *Η γλ. Bugotu τῶν ΝΑ τῆς Νήσου τῆς Ἰσαβέλλα; ἐν τῇ συ- στάδι τῶν Νήσων τοῦ Σολομώντος, ἣτι; γλ. περιλαμβάνει καὶ καθαρὰ ἰσπ. καὶ πορτογ. λατ. στοιχεῖα καὶ ἀγγλικά τοιαῦτα, πάντα ἐλάχι- στα καὶ ἀδύνατα ν' ἠλλοιωσῶν τὸν τοπικὸν χαρακτῆρα τῆς γλώσσης.

β') *Η γλ. Ewe ἢ Efe τῆς Ν. Τογολάνδης; τῆς Δ. Ἀφρικῆς, ἐν ἣ γλ. εὐάριθμα λατ. ἰσπ. καὶ πορτογ. στοιχεῖα καὶ λέξεις κατὰ τὴν ἐν ταῖς εἰρημέναις γλ. ἀλλοίωσιν.

γ') *Η γλ. Maya τοῦ Yucatan τῆς Κεν.ρ. Ἀμερικῆς, ἐν ἣ γλ. καθαρὰ λατ. ἰσπ. καὶ πορτογ. στοιχεῖα ἠλλοιωμένα κατὰ τὰς γλ. ταύ- τας καὶ σφίζονται τὴν λατ. προφορὰν τῶν νεολατινικῶν ἰσπ.

δ') *Η γλ. Uiana τῶν Ν. Σολομώντος, ἣτις, ἐκτός; τῆς ἀλφιδικῆς αὐτῆς χροιάς, προσέλαβε καὶ λατ. ἰσπ. καὶ πορτογ. τύποι; ἀν. ἠλλοιώ- τους ἀπὸ τῶν γλωσσῶν τούτων, ἀνευ ἐπιδράσεως τῆς Ἀγγλ. γλώσσης.

9) Κατὰ τὴν Ἰσπανικὴν, τὴν Πορτογαλικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν

σφίζουσι λατ. στοιχεῖα

α') *Η διάλ. Arosi τῶν Ν. Σολομώντος, ἐν ἣ λατινογενεῖς ἰσπ., πορτογ. καὶ ἀγγλ. λέξεις ἀναλλοίωτοι.

β') *Η γλ. Binandere τῆς Παπούης ὁμοίως.

γ') *Η γλ. Malo τοῦ Ἀγ. Βαρθολομαίου τῶν Ν. Ἐβρείδων ὁμοίως, μετὰ μείζονος χρήσεως τῶν στοιχ. ιε τούτων καὶ μετὰ τινων δυσδια- κρίτων γαλλ. στοιχείων.

δ') *Η «Μαυροαγγλικὴ» γλ. τοῦ Surinam τῆς Γουιάνα, ἐν ἣ γλ. οἱ ἀγγλ. καὶ οἱ λατ. ἀγγλ. τύποι ἠλλοιωμένοι κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἰσπ. καὶ τῆς Πορτογ. γλώσσης.

ε') *Η γλ. Mwala τῶν Ν. Σολομώντος καὶ ἐν ταῖς τέσσαρσιν αὐ- τῆς διαλέκταις (τῇ Fiu τῆς ΒΑ Mwala, τῇ Lau τῆς ΒΑ, τῇ Malu τῆς Β καὶ τῇ Saa τῆς ΝΑ), ἴδια δ' ἐν τῇ Lau, ὁμοίως ὡς ἡ Arosi.

ς') *Η γλ. Roviana τῆς Νέας Γεωργίας τῶν αὐτῶν Νήσων ὁμοίως, ἐλάχιστα.

10) Κατὰ τὴν Ρουμανικὴν γλῶσσαν

σφίζουσι λατ. στοιχεῖα.

α') *Η Ρουμανομακεδονικὴ διάλ. καὶ

β') ἢ γλ. Samogit ἐν Κορνο καὶ Suvalki, αἵτινες ἀμφοτέραι σφίζουσι πλείστα ῥομ. λατ. στοιχεῖα ἀναλλοίωτα ἢ μικρὸν ἠλλοιωμένα.

11) Κατὰ τὴν ἐν ταῖς Ἀγγλοσαξωνικαῖς γλώσσαις ἠλλοίωσιν τῶν λατινικῶν στοιχείων

σφίζουσι τοιαῦτα

α') *Η Ἰρλανδικὴ γλ., πρὸς τὴν ἔσχε ῥοπήν καὶ ἣ Ἰσπ. γλ., ἴδια κατὰ τὰ ὀνόματα.

β') *Η γλ. Kivai τῆς Παπούης; ἐν ἣ γλ. εὐρηναί ἀγγλ. κύρια ὀνόματα.

γ') Ἡ γλ. Kusaie τῶν Καρολινῶν Νήσων ὁμοίως.

δ') Ἡ γλ. Kwaguti τῆς Βρετανικῆς Κολομβίας ὁμοίως.

ε') Ἡ γλ. Wedau τῆς Πιπούης ὁμοίως.

Ὁ ὡς ζῆ ἡ Λατινικὴ Γλώσσα ἐν τῷ κόσμῳ ἡμῶν καθ' οὗς χρόνους οἱ ἡμιμαθεῖς κακοὶ ὄγοι τῆς μαθήσεως καὶ τῆς γνώσεως ὑιομαῖσιν αὐτὴν ἰεραῖαν.

(Ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἀνεκδότου Λεξικοῦ τῆς Λατινικῆς γλώσσας ὑπὸ Ν. Λιβαδά).

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Ο ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ

Πολὺς λόγος ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἔχει γίνει περὶ τοῦ θρυλικοῦ μεγάλου ζωγράφου ἐν Ἀγείῳ Ὄρει τοῦ Ἑμμανουὴλ Πανσελήνου. Ὁ λόκληρος δὲ φιλόλογος καὶ πλήθος γνωμῶν ἔχει σχηματισθῆ καὶ ἐξευχεθῆ παρὰ πολλῶν καὶ ἡμετέρων καὶ ξένων.

Πρὸ ἡμερῶν δὲ τινῶν καὶ ὁ ἡμέτερος λογογράφος καὶ ιστορικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων μελετητῆς κ. Θ. Βελλιανίτης εἰς τὰς «Ἀθήνας» ἔγραψεν ἑκτενὲς ἄρθρον περὶ τοῦ ὡς μεγάλου τούτου θεωρουμένου ζωγράφου ἀρούμενος τὰς γνώμας καὶ ἐξ ἰταλικῶν τινῶν περιοδικῶν, ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς του ἀντιλήψεως ἦν ἐσχημάτισεν ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Πρωτοῦ τῶν Καριῶν.

Δὲν θέλω ν' ἀκολουθῶ τὴν σφῆρα τῶν σκέψεων τοῦ κ. Βελλιανίτου οὔτε ν' ἀντιφρούσω τοῦτον εἰς τὰ πολλὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα θίγει. Ἀπλῶς μόνον, ἐπειδὴ ἀπὸ τινος χρόνου ἐτοιμαζῶ σχετικὴν μεγάλην μελέτην περὶ τῶν πολλῶν ζωγράφων, ποιῶμαι βραχεῖαν εἰσαγωγὴν εἰς τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν εἰς τὸν Πανσελήνον.

Κριτικῶς τὸ μεγαλύτερον τῶν προβλημάτων εἶνε ἂν τὸ τὸ τῆς ὑποστάσεως τοῦ Πανσελήνου εἰς δηλαδὴ ὁ ζωγράφος οὗτος ὁ ὡς μεγίστη καλλιτεχνικὴ κορυφὴ θεωρούμενος ὑπῆρξε πράγματι. Πολλὰ γνώμαι ἐξηνέχθησαν ἐπὶ τοῦ προκαίμενου φαίνεται δὲ ὡς πιθανώτερον ὅτι τῆ ἀληθείᾳ ὑπῆρξε ζωγράφος τις σημαντικῶς κατὰ τὸν 15 αἰῶνα ἐν Ἀθῶν ὁ ὁποῖος ἐζωγράφησε τὸ Πρωτόν ἰδίᾳ τῶν Καριῶν καὶ τινὰ ἄλλα, καὶ ὁ ὁποῖος εἶνε τρόπον τινὰ ἡ στυμμένη πασῶν τῶν ροπῶν ὅσας κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐπεκράτησεν ἐν Ἀθῶν καὶ ἀλλοχοῦ ποῦ. Ὅτι δὲ οὗτος ἦτο Θεσσαλονικεὺς, καὶ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ μέγας διδάσκαλος καὶ τὸ κορυφαῖον σχολῆς τινος ἄλλο καὶ οἱ οἱ ἀκροατοὶ καὶ ἐπισημοὶ καὶ ἐπισημοὶ καὶ ἐπισημοὶ καὶ ἐπισημοὶ τελικῶς ἀποδεδειγμένον. Βεβαίως ὑπάρχοντων ἐγγρολογημένα δειγμάτων τέχνης τοιαύτης ὧν τινὰ σπουδαῖα ἐξεκόλασεν ὁ ἔφορος κ. Σωτηρίου, ὁ ὁποῖος καὶ μελετᾷ τὸ ζήτημα τῆς τέχνης ταύτης. Ὁφειλομέν νὰ περιμεινόμεν τὴν ἐξάρτησιν τῶν γνωμῶν του, διότι οὕτω θὰ δινηθῶμεν νὰ λύσωμεν μέγα πρόβλημα. Ὅτι ἐν Θεσσαλονικίᾳ ἦρχασε μεγάλη τέχνη ἐν τινὶ χρόνῳ (14 αἰῶν;) παραγαγοῦσα δειγμάτων τινὰ ὑψηλοτάτης τέχνης τοῦτο εἶνε ἀληθές. Ἐχω ὑπ' ὄψει μου κεφαλὴν Ἰησοῦ καταπρόσωπον, ἢ ὁποῖα εἶνε πράγματι ἔργον ἐκ τῶν μοναδικῶν ἅτινα παρήγαγεν ἡ Τέχνη ἐν Θεσσαλονικίᾳ.

Ἄλλ' ἢ διαφορὰ τοῦ χρόνου καὶ ἀκόμη ἕτερα τινὰ τεχνολογικά

προβλήματα παρέχουσιν ἀκόμη ἐμπόδια εἰς τὴν τελικὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν πολλὰς μεταρρυθμιστέας ἄλλως τὴν ἀληθείας.

Δεύτερον μέγα πρόβλημα εἶνε τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔζησεν ὁ Πανσελήνος. Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡμέτεροι καὶ ξένοι ἐθεώρουν τοῦτον ὡς ζήσαντα κατὰ 14, ἢ 15 αἰῶνα. Καὶ ἀκόμη τινὲς παραδέχονται τὴν χρονολογίαν ταύτην.

Ὁὐδενίᾳ ὅμως ἀμφιβολία ὅτι ὁ Πανσελήνος ἔζησε τὸν 1570 αἰῶνα (1550). Ὁ χρόνος δὲ οὗτος καθ' ὃν ἔζησε εἶνε πολὺ μεταγενέστερος τῶν ροπῶν καὶ τῶν ἀντιλήψεων τοῦ 15 αἰῶνος καὶ ἐπομένως πολὺ διάφορος εἰς τεχνικὰς ἐκδηλώσεις. Ἡ δὲ κατὰ τὸν χρόνον τούτον ἐμφάνισις τοῦ καλλιτέχον αὐτοῦ δὲν εἶνε καὶ τόσοσιν μοναδικῶν πράγμα, ὥστε νὰ ἐξαιρεῖται καὶ ν' ἀναδεικνύηται ἡ σημασία τοῦ Πανσελήνου. Πλήθος ἄλλο ζωγράφων καὶ συγχρόνων καὶ προγενεστέρων ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς ἐπισκιάζει τὸν Πανσελήνον, ἢ Κρήτη καθ' ἣ γράφει καὶ ὁ Γκρόλα καὶ ἐν Ἑνετίᾳ καὶ Εὐβαίᾳ καὶ ἄλλα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ σὺζονται ἔργα ζωγράφων γκροστών ὧν ἡ τέχνη ἢ ἀμιλλᾷται ἢ εἶνε ὑπερτέρα τοῦ Πανσελήνου.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μέλλει νὰ ἐπισκιάσῃ ὀριστικῶς καὶ νὰ ἀμαυρώσῃ τὴν λάμπην τοῦ Πανσελήνου, εἶνε ὁ ὅψ' ἡμῶν πολλὰκις μνημονευθεὶς ἄγνωστος ζωγράφος Μιχαὴλ ὁ Δαμασκηνός, τὸ καύχημα καὶ κλέος τῆς Ἑλλάδος, ὁ μέγας καλλιτέχνης τὴν ψυχὴν καὶ τὸ αἶσθημα, ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος λόγιος καὶ εἰκονογράφος ὁ χρυσοκονδυλιστής, ὁ ἀντιγραφεὺς κωδίκων, ὁ πιητῆς ἐπιγραμμάτων, ὁ πένης πλὴν συλλογεὺς εἰκόνων κατὰ τὸν 1570 αἰῶνα, ὁ δεκάδας πρὸ τοῦ Πανσελήνου ζήσαντος. Οὗτος εἶνε ὁ πραγματικῶς ἄξιος τῆς φήμης τοῦ Πανσελήνου, ὁ ἀληθὴς Πανσελήνος τοῦ Πανσελήνου.

Ν. Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΑΡΑΠΑΚΗ Ἰα' 1908

Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΗΤΩΝ ΝΟΣΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΟΣ

Αἱ ἐχθρικοὶ σφαῖραι δὲν εἶνε ἱκαναὶ νὰ καταρτίωσι τὸ ἠθικὸν ἐνός Στρατοῦ συντεταγμένου, ὅσας ἀπολείας καὶ εἰς ἐπιφέρουσιν. Οὗτε αἱ κακουχίαι ὅταν συμβαδίζωσι μετὰ τὸ ἀναζωπυρούμενον αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ μετὰ τὴν γενναίω φροσύνην τῆς ψυχῆς. Ὅταν ἀποφατίσῃ νὰ ἀποθάνῃ τις διὰ τὴν Πατρίδα του, τόσοσιν ὁ θάνατος, ὅσον καὶ αἱ κακουχίαι, εἶναι δι' αὐτὸν τιμὴ ἀθανασίας. Τὸ πλέον ἀθάνατο πρᾶγμα εἶνε ὁ ἥρωικὸς θάνατος. Μετὰ αὐτὰ τὰ αἰσθημάτων ἢ Ἑλληνικὴ ἀρβύλα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν τσαρούχι διήρυσαν τὰς Ἀσιατικὰς ἐκτάσεις.

Ἄλλὰ ὅπου ἡ ἀποθάρσυνσις ἐκεῖ καὶ ἡ δειλία, ὅπου ἡ δειλία ἐκεῖ καὶ ἡ ἐντροπή. Τὸ αἶσθημα τοῦ Ἑλλήνος στρατιώτου ὑπῆρξε πάντοτε γενναῖον καὶ πατριωτικόν, ἐκεῖ δὲ ὅπου παρελήφθη νὰ ἐκδηλωθῇ τοῦτο ὀφείλεται εἰς παρήσαντα κακὰ

ελατήρια, ἅτινα ἀπολέσαντα τὸν πατριωτισμὸν τοὺς ἐπεδύθησαν εἰς προσωπικά συμφέροντα.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι κατὰ τὴν τότε οἰκτρῶς καταρρεύσαν Ἀσιατικὴν ἐκστρατείαν τὸ μέγιστον ἀπολογικὸν στοιχεῖον ἦτο ἡ ἀποθάρρυνσις, ἣτις ἀπὸ χρόνου πρότερον ἤρξατο ἐκδηλουμένη.

Ἐἰς μίαν τοιαύτην ἀποθάρρυνσιν ἐπακολυθεῖ καὶ ἡ ψυχικὴ ὑποχωρητικότης τοῦ στρατιώτου καθ' ἣν τὸ πᾶν δύναται νὰ μεταχειρισθῆ ἵνα ἀποφύγῃ τὴν ἀσκαπον κατ' αὐτὸν θυσίαν. Καὶ τότε μύρια ἔπονται.

Ἴδού ὅτι καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν τεχνητῶν νόσων εἰς τοῦτο ὀφείλεται. Περιήχθησαν δὲ αὐταὶ ποικιλοτρόπως εἰς ὄψος ἐπιστημονικὴν καὶ οὕτω ἀπεμάκρυνον τῆς μαχίμου δυνάμεως τοῦ Στρατεύματος ἱκανὸν ἀριθμὸν ἀνδρῶν.

Ἐξ ἐκθέσεώς μου κατὰ τὴν ἐν τῷ Τάγματι Προσκολληθέντος, ὑπηρεσίαν μου «Τὰ κατὰ τὴν ὑγειονομικὴν Ὑπηρεσίαν ἀναφανόμενα ζητήματα» παραθέτω ἅτι ἀνάγεται εἰς τὰς τεχνητὰς νόσους.

«Πλήρῃ τούτων ἡ κυρία καὶ καθημερινὴ ἐνασχόλησις τῶν ἰατρῶν εἶνε καὶ ἡ ἐξέτασις τῶν καθ' ἑκάστην προσερχομένων ἀσθενῶν, ἣτις ὅσον ὀμαλὴ καὶ ἂν φαίνηται παρασιάζει ἀρκετὸν μέγεθος δυσκολιῶν καθ' ὅτι ὁὐκ ἐνδὲν πρόκειται περὶ ἐξετάσεως ἀπλῆς μόνον ἀσθενῶν ἀλλὰ καὶ παρεμβολῆς προσποιήσεων, ἀπάτης, δημιουργίας ἀσθενειῶν, ὡς καὶ ἄλλων συναφῶν μέσων ἅτινα φυσικῶς ἐπόμενον εἶνε νὰ ἐπιφέρωσι σχετικὰς δυσχερείας. Καὶ οὕτω τὸ ἔργον τοῦ ἰατροῦ ὅσον νὰ ἀνταποκρίνηται πρὸς ἀπάσας τὰς ὡς ἄνω δυσχερείας καὶ νὰ τελέῃ ἀπὸ ἑνὸς εἰς τὴν δίωξιν τῶν προσποιουμένων καὶ ἐκ τρίτου εἰς τὴν καταστολὴν τῶν ἐκάστοτε δημιουργουμένων παραπόνων. Ἐκεῖνο ὅπερ ἐπεδείωξα πρὸ παντὸς εἶνε οἱ μὲν νοσοῦντες νὰ τυγχάνωσι τῆς ἀμερίστου προστασίας οἱ δὲ ὑγιεῖς νὰ πείθωνται ὅτι ὄντως εἶνε τοιοῦτοι πρὸς ἀποφυγὴν παραπόνων. Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα εὐρίσκονται τινές, ἐνίοτε, παρεμβάλλοντες διὰ ποικίλων μέσων προσκόμματα μέχρις ἐκβιασμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τοιοῦτοι δὲ εἶνε οἱ φυγόστρατοι.

Ἐκεῖνο ὅπερ μοὶ γεννᾷ κατάπληξιν εἶνε τὰ τεχνητὰ νοσήματα ἅπερ πολλοὶ τῶν ὀπλιτῶν εἰς μεγάλην μοῖραν μεταχειρίζονται. Τὰ δὲ μέσα δι' ὧν παράγωσι ταῦτα οὐ μόνον εἶνε πολλά, ἀλλ' ἐν μέρει καὶ τρομακτικά, διότι διὰ τούτων διακινδυνεύουσι καὶ αὐτὴν τὴν ἀπώλειαν τῆς ζωῆς των λόγω ἀγνίας τῆς ἀκριβοῦς χρήσεως τῶν τεχνητῶν μέσων. προπαντὸς δ' ἐνίοι τῶν χωρικῶν οἴτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πίπτουσι θύματα κακοῦθων ἐκμεταλλευτῶν.

Περιγράφω τὰς νόσους καὶ τὰ μέσα ἅτινα προσέπεσαν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου κατὰ τὴν τετραμήνην περίου ἐν τῷ Τάγματι Ὑπηρεσίαν μου.

1) Δερματίτιδες καθολικαὶ ἢ περιγραφτοὶ ἄς παράγουσι διὰ σκίλλης ἢ ἄλλων ἐρεθιστικῶν χόρτων δι' ὧν ἐπιτίθουσι τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος. Ἐν τῇ ἀρχῇ παράγεται ἐρυθρότης τοῦ δέρματος καὶ κνίσμὸς ἅτινα διὰ τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τῆς

ξέσεως τῶν ὀνύχων ἐξελίσσονται εἰς δερματίτιδα.

2) Ἄτονα ἐλκη, ἐκμεταλλεύμενοι παλαιὰ ἐπουλωθέντα τοιαῦτα, ἅτινα ἔφερον συνεπεῖα κιστῶν.

3) Ἐρεθίζουσι ἢ ἀποξέουσι τὰ ἐκζέματα, ἐὰν τυχόν φέρουσι τοιαῦτα, διὰ διαφόρων μέσων.

4) Ἐγκαύματα - πρώτου, δευτέρου καὶ τρίτου βαθμοῦ (κατὰ τὴν Γαλλικὴν διαίρεσιν), ἅτινα παράγωσι διὰ ζέοντος ὕδατος ἢ νιτρικοῦ ὀξέως καὶ ἄλλων τοιούτων. Σημειωτέον ὅτι τὰ τοῦ τρίτου βαθμοῦ φθάνουσιν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἐξ ἀμελείας ἢ ἀνεπιτηδεύτητος τοῦ χρωμένου τὸ πρὸς τοῦτο μέσον.

5) Ἐρυσίτελας προσώπου. Ἰπάρχει εἰδικὸν πρὸς τοῦτο χόρτον δι' οὗ ἐπιτίθουσι τὸ πρόσωπον καὶ παράγεται καθολικὸν καὶ ἀπαίσιον εἶδημα ὁμοιάζον καταπληκτικῶς πρὸς ἐρυσίτελας. Τοῦτο κατ' ὀφθαλμὸν νὰ καθορίσω ὡς ψευδὲς ἐκ τῆς γενικῆς καταστάσεως τοῦ ὄργανισμοῦ οὗ ἡ εὐεξία οὐδόλως μειοῦται καὶ ἐκ τῆς ἀπυρεξίας, διότι τὸ θερμομέτρον μόλις ὑπερβαίνει ὀλίγη δέκατα τοὺς 37°. Ἐκ τούτων οὐδένα ἀπέστειλα εἰς τὸ Νοσοκομεῖον ἀλλ' ἐκράτησα πάντα, πέντε τὸν ἀριθμὸν, πρὸς παρατήρησιν εἰς τοὺς λόγους καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέληξαν καλῶς.

6) Φλέγμονας τῶν ἄκρων ἐνίοτε περιγράφτους ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαχύτους, οὗς παράγωσι δι' ἐνέσεων πετρελαίου ἢ βενζίνης κλπ.

7) Οἰδήματα τῶν ἄκρων δι' ἐπιπέσεως ἐπὶ τῆς βάσεως ἢ τοῦ μέσου τούτων. (παλαιὰ μέθοδος).

8) Χαίνοντα τραύματα, ὅτε μὲν ἐπιπολῆς, ὅτε δὲ βάθος, ἀναλόγως τοῦ θάους ὅπερ ἔχει ὁ προσπαθὼν νὰ παράγῃ ταῦτα ὀπλίτης καὶ καθ' ὅσον ἡ ἀδεξιότης καὶ ἀπειρία τῷ ἐπιτρέπει, πρὸς τοῦτο μεταχειρίζονται ἄκρατον φαινικὸν ὀξὺ ἢ ἄλλα παρρομοια καυστικά μέσα. Εἰδικῶς παρετήρησα εἰς μίαν περίπτωσιν περιγράφτον καὶ ἐντετοπισμένην τοῦ ὄρους νέκρωσιν μεγέθους ἀργυροῦ πενταδράχμου, ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας τῆς δεξιᾶς ταρσοκνημικῆς ἀρθρώσεως ἣν εἶχε παράγει δι' ἐπιγρήσεως ἀκράτου φαινικοῦ ὀξέως.

9) ἀποψίλλωσιν τριγῶν κεφαλῆς. Παλαιὰ μέθοδος παρατηρηθεῖσα κατ' ἀρχὴν εἰς τὰ χωρία τῆς περιφερείας Ναυπλίου.

10) Ψευδαγκυλώσεις διὰ περισφύξεως παρατεταμένης ὥστε νὰ παρακολύη αὐτὴ τὰς κινήσεις τοῦ μέλους ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται εἰς τὰ προσφάτως ἐπουλωθέντα τραύματα ἢ εἰς ἄλλας παρρομοίας περιπτώσεις.

11) Ἐξελκώσεις ἐπὶ τοῦ Βλεννογόνου τοῦ στόματος διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ δι' ἐγκαυμάτων (σιγάρου) πρὸς ἀναπαράστασιν συριλιδικῶν πλακῶν.

12) Αἰτιῶνται ἀκράτειαν οὔρων καὶ πρὸ παντὸς λευκοματουρίαν δι' ἧς τὴν ἐμφάνισιν μεταχειρίζονται ἐσωτερικῶς τὸ γλωσσικὸν κάλι.

13) Χρῶνύουσι τὰ οὖρα ἐρυθρὰ διὰ τῆς προσλήψεως ἐσωτερικῶς εἰδικῶν φαρμάκων πρὸς ἀναπαράστασιν αἱματοουρίας (Γαλλικὴ μέθοδος).

14) Ἐπιπεφυκίτιδας τεχνητὰς διὰ τῆς ἐπιθέσεως ἐντὸς

τῶν ὀφθαλμῶν διαφόρων ἐρεθιστικῶν μέσων ὡς θεϊκοῦ χαλκοῦ, ἐπιθέσεως καπνοῦ καὶ τὸ τραγικότερον ἀσβέστου ὡς ἀπαξ παρετηρήθη τοῦτο.

15) Τραχωματώδεις ἐπιπεφυκότας διὰ τῆς κατ' ἐπανάληψιν τριβῆς φύλλων χόρτου τραχείας ἐπιφανείας ἢ ἐνοφθαλμίζουσιν ἔκκεμα ἐξ ἄλλων τραχωματιῶν διὰ τὴν παραγωγὴν ἀληθῶν τραχωμάτων.

16) Τεχνητοὶ πυρετοὶ, δι' ὧν τὴν παραγωγὴν καπνίζουσι σιγάρα μετὰ ζαχαρώδους ἢ κινίνης.

17) Πεπτικαὶ διαταραχαὶ - διὰ διαφόρων καταχρήσεων διαίτης, εἰνोποσίας ἢ ἄλλων παρομοίων μέσων.

18) Ἐντεροκολλίτιδες ὀξείαι - δι' ὑποθέτων ἀπὸ τοῦ ἀπευθυμένου ἢ ἄσβητος εἶνε ἢ μαγνησίας, ἀλλὰ τῇ προσθήκῃ καὶ ἄλλων ἐρεθιστικῶν μέσων δι' ὧν παράγεται τεινεσμός τοῦ ἐντέμου μετὰ διαρροϊκῶν καὶ αἱματηρῶν κενώσεων.

19) Ἐμετοὶ καὶ καταβολὴ δυνάμεων διὰ νικοτινισμοῦ. Πρὸς τοῦτο παραμένουσιν ἄσπνοι ἐπὶ μίαν νύκτα καὶ πρὸ τῆς εἰς τὸν ἰατρὸν προσελεύσεώς των καπνίζουσι σιγάρα τὸ ἀμέσως κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐκτε παρατηρεῖ τις καὶ λυποθυμικὰ φαινόμενα.

20) Καρδιακαὶ ἀνωμαλίας, ὡς ταχυκαρδία κλπ. διὰ χρήσεως ἐσωτερικῶς τῆς ἀτροπίνης ἢ μεταχειρίζονται κατὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ ἰατροῦ τὴν κοιλιακὴν ἀναπνοὴν πρὸς παραγωγὴν φροσήματος.

21) Καταρροϊκοὶ ἰκτεροὶ διὰ πικρικοῦ ὀξέως (παλαιὰ μέθοδος παρατηρηθεῖσα καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912).

22) Ποιοῦνται χρῆσιν διαφόρων ἐμβολίων ὡς ἀντιτυφικοῦ ἢ ἀντιχοληρικοῦ πρὸς παραγωγὴν ὑψηλοῦ πυρετοῦ, ἀλλὰ μὲν δι' ἐνέσεων, ἀλλὰ δὲ προσλαμβάνουσι καὶ ἐσωτερικῶς.

23) Τεχνικοὶ Βρογχικοὶ κατάρροι, διὰ τῆς χρήσεως ἰωδιούχου καλλίου μετὰ ἰωδίου ἢ διὰ καπνίσματος πύρου ἐμπεποτισμένου δι' ἐλαίου ἢ καὶ ἐν συνδιασμῶ.

Περὶ τὸν νὰ εἶπω ὅτι ἐνίοι τῶν τραυματιῶν ἐκμεταλλεύονται τὰς οὐλὰς τῶν τραυμάτων των ἀποξέοντες ταύτας ἢ παρακωλύουσι τὴν ἐπούλωσιν. Ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα ποικιλία τῶν τεχνητῶν μέσων δὲν ἐπιτυγχάνει εἰς ὅλους τοὺς ὀργανισμούς.

Ἐφρόντισα παντὶ σθένει νὰ ἀποφύγω τὴν ἰσχυροποιήσιν τούτων εἰς τὸ Στρατοδικεῖον καθότι μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τὰ τεχνητὰ μέσα ἀλλοιοῦντα κατὰ τοιοῦτον σημεῖον ὥστε θὰ ἀπετέλει ματαιοποιίαν καὶ ἀσκοπον ἀπατηλότητα τῆς ὑπηρεσίας,

Κατόπιν ἐνός τέτου ἀριθμοῦ τεχνητῶν νοσημάτων ὧν πολὺς τὰς ἀκριβεῖς μεθόδους παρέλειψα ἵνα μὴ διὰ τῆς γνώσεως τούτων γεννήσω κακὸν εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν χρῆσιν ὀπλίτας δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τεχνητῶν νόσων εἰς τὸ Στράτευμα.

Ἄς μὴ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι πολλοὶ ἐκμεταλλεύονται ἔχουσιν ὡς ἐπάγγελμα βιοποριστικὸν τὰς ἀνω μεθόδους καὶ δὴ γυναῖκες νοσοκόμοι αἰτίως ἐν ἀμαρτίαις ἐξήσαν μὲ πεπορωμένῃ τὴν συνήθειαν.

EMILE BERNARD

ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΕΖΑΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

.. Ἐπάρχουν στὴ φύσιν θὰ πράγματα ποῦ ἐργάζονται γιὰ τὴν ἁρμονία, τὸ φῶς καὶ ὁ ἀέρας, τὸ φῶς χρωματίζει καὶ ὁ ἀέρας περιβάλλει.

— Δὲν εἶνε ἐντούτοις δυνατόν ν' ἀπορασίτωμε νὰ ζωγραφίζουμε μόνο ὅ,τι τὸ φῶς αὐτὸ καὶ ὁ ἀέρας διαλύουν. Φθάνει νὰ λάβῃ κανένας ὑπ' ὄψιν τοῦ τῆς δυνάμει τρυς γιὰ νὰ παραδεχθῇ νὰ περιορισθῇ στὰ χρώματα καὶ τὲς ἀξίες; Καὶ δὲν μπορούμε ν' ἀκολουθήσουμε τοὺς νόμους αὐτοὺς τῆς φύσεως καὶ νὰ τοὺς ἐφαρμόσουμε στὰ ἐσωτερικά μας πεδία. Παραδεχόμεστε πῶς ἕνας ζωγράφος ὁ ὁποῖος κάνει ἕνα πορτραῖτο τέλειωστε τὸν πίνακά του ὅταν καλὰ ζωγράφιζε καὶ καλὰ ἀντέγραφε τὸ μοντέλο του;

— Ὅχι βέβαια, ἐννοῶ νὰ τὸ ἀποδώσῃ.

.. Πῶς θὰ τὸ κατωρθώσῃ ἀφοῦ ἔχει ὑποχρέωσι πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ ζωγραφίξῃ, δηλαδὴ νὰ τὸ μεταδίδῃ μὲ τὲς γραμμὰς καὶ μὲ τὰ χρώματα ποῦ νομίζει ὅτι βλέπει χωρὶς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν παραμικρὴν ἀνάμιξι στὴ σκέψι του; Γιὰ νὰ προχωρήσῃ πέραν αὐτοῦ καὶ νὰ κἀνῃ μὲ τὸ πορτραῖτο αὐτὸ ἕνα ἔργο ποῦ θὰ μείνῃ, ὁ καλλιτέχνης δὲν πρέπει νὰ ἐγκλείσῃ στὸν πίνακα αὐτὸν τὴν σκέψι ποῦ αἰσθάνεται καὶ ὑποθέτει τὸ μοντέλο; Δὲν ζωγραφίζει λοιπὸν μονάχα σχήματα, ἀπομυμνῆται τὴν ψυχὴν τοῦ μοντέλου του καὶ καθοδηγεῖται πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸ πνεῦμα ἢ ἀπὸ τὴν ὄρασι. Ἢ! λοιπὸν ὁ ζωγράφος ὁ ὁποῖος δὲν κάνει ἀκριβῶς αὐτὸ γιὰ ὅλους τοὺς πίνακας ποῦ περνᾶν ἀπὸ τὰ χέρια του μοῦ φαίνεται πῶς κουράζεται ἀδίκως. Ἰπὸ τὸ σύμβολον τῆς ὕλης ἀναπαριστοῦμε τὴ ζωὴ καὶ ὕστερα, ἢ ζωγραφικὴ δὲν ἐξαιτῶναι τὸ ὄν ἀφαιρῶντας του ὅ,τι εἶνε βάρος, φθορὰ, μεταλλαγὴ; Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐργασία προδιαγράφει τὸν σκοπὸν τῆς καὶ τὴν τύχην τῆς. Ἀπάνω σ' αὐτὸ ἐπιτρέψτε μου νὰ σὰς ξαναπῶ τὴ γνώμη ἐνός τῶν συναδέλφων μας, τοῦ Σωκράτους τοῦ γλύπτου. «Ἄλλ' ἐὰν ἔλθῃ κανένας καὶ μοῦ εἴπῃ ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ εἶνε ὡραῖον ἕνα πρᾶγμα εἶνε ἢ ζωηρότης τῶν χρωμάτων, τὸ σχῆμα του ἢ παρόμοια τέτοια πρᾶγματα, ἀρῆνω στὴν ἀκρὴ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι μὲ συγχίζουσιν καὶ βεβαιῶμαι πῶς τίποτα ἄλλο δὲν τὸ κάνει ὡραῖο ὅσο ἡ παρουσία ἢ ἡ μετάδοσις τῆς πρώτης ὡραϊότητος, ἢ ὅποιονδήποτε τρόπον καὶ ἂν γίνεταί ἢ μετάδοσις αὐτῆς. Γιατί ἐπ' αὐτοῦ δὲν βεβαιῶ τίποτ' ἄλλο παρὰ ὅτι ὅλα τὰ ὡραῖα πρᾶγματα εἶνε ὡραῖα ὡς ἐκ τῆς παρουσίας τῆς ὡραϊότητος».

— Αὐτὸ δὲν σημαίνει τὴν ἐπαναφορὰν στὲς ἴσες μῦτες τοῦ

Δαβίδ, τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ ἀρχαίου, τῶν ἐπιβλαβῶν κλασικῶν Ἰγρξς και Ζιροντέ.

— Δὲν το πιστεύω. Ἡ ὠραιότης δὲν εἶνε κλεισμένη σ' ἓναν ἐρισμένο ἀριθμὸν συνταγῶν, μέσ' τὴν ἰδέα πού σχηματίζει γι' αὐτὴν ἡ Διάνοια. Πρέπει πρώτα νὰ τὴν συλλάβῃ κανένας γιὰ νὰ μπορῆ ὕστερα νὰ τὴν ἀποδώσῃ. Ὁ Φεισίας δὲν πῆρε σι' τοὺς ἄλλους τὸ σχῆμα πού τῆς ἔδωσε, ἔφθασε καὶ αὐτὴ οἰά τῶν μέσων πού τοῦ ἔμαθαν ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἀγάπη. Εἶνε πολὺ γελοῖον νὰ σκεπτεται κανένας ὅτι θὰ γθάσῃ τὸ Ὁραϊόν, ἀπομιμώμενος τοὺς κανόνες τῆς ὠραιότητος. Παροδέχομαι πῶς μποροῦν νὰ φωτίσουν κάπως τὸ ὄρομο· μα ἐφ' ὅσον τυφλὰ θ' ἀντιγράφουν φόρμες, δὲν θὰ πραγματοποιήσουν παρὰ κακότεχνα καὶ ἀταχτα πρᾶγματα. Γιαυτο τίποτα δὲν μοῦ φαινεται κιο ἀπατηλὸ ἀπὸ τὴν ρουτίνα τοῦ ψευτοκλασικοῦ τῶν καθηγητῶν.

— Πέστε καὶ κάμετε ὅ,τι θέλετε, τὸ ἀπόλυτο σας ὠραϊο εἶνε μιὰ χίμαιρα.

— Δὲν το πιστεύω. Κανένας δὲν ἦταν πιὸ πλατωνικὸς ἀπὸ τὸν Λεονάρδο, τὸν Ραφαήλ, τὸν Μιχαήλ Ἀγγελο καὶ ἐν τούτοις αὐτοὶ εἶνε ἀκριβῶς πού ἔφθασαν, διὰ τῆς φύσεως, εἰς τὴν πραγματοποιήσι τὴν πλέον συγκεκριμένη τῆς τέχνης.

Ὅ,τι ἐδημιούργησαν ἦταν νέο, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τούτου τοῦ σκοποῦ ὁ ὁποῖος τοὺς ὠδήγει καὶ μένει ἀνυπερβλητός γιὰτι ὀλίγοι ἄνθρωποι κατῶρθωσαν νὰ φθάσουν τόσο ψηλά, καὶ κανένας πιὸ ψηλά ἀπ' αὐτούς. Ἀμφιβάλλω ἀν στὴν Ἀρχαιότητα ὑπῆρξε ἓνας ζωγράφος ἱκανὸς νὰ κάμῃ ἓνα πορτραῖτο ἀνάλογο πρὸς τὰ δικά τους, ἢ μιὰ σύνθεσι τόσο θεία, ὅσο αἱ συνθέσεις τῆς Εἰζτίν.

Ὁ Σεζὰν φαινότανε κουρασμένος, τοῦ πρότεινα τὴ σκιά ἑνὸς δέντρου πού ἀπλωνε τὸν σκοτεινὸ του τάπητα στὸ ἐπίγραμμα τοῦ ὁρόμου.

Καθήσαμε.

— Εἶμαι ἀρρωστος ἀπὸ τὸν διαβήτη μου εἶπε, δὲν μπορῶ νὰ συζητῶ. Λίσθάνομαι πῶς με κατέχει μιὰ ἀρρώστεια πού θὰ με τελειώσῃ.

Ἐσφουγγίσε τὸ μέτωπό του καὶ ἐξακολούθησε;

— Πρέπει νάσαστε ζωγράφος καὶ ὄχι συγγραφεὺς ἢ φιλόσοφος! Καὶ ἐγὼ θέλησα νὰ μεταχειρισθῶ τὴν φαντασία. Πασασυρνόμουνα ἀπὸ τὸν Ντελακρουά καὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ζωγράφους τοῦ Λούβρ. Ἡ νεότης μου εἶνε γεμάτη ἀπὸ πίνακας τέτοιους εἰς τοὺς ὁποίους ξανάκανα μὲ τὸν δικό μου τρόπο καὶ μὲ τὴν σειρά τὸν Βερονέζ, τὸν Ριμπέρα, τὸν Λε Καράζ, τὸν Καλαμπρέζ, τὸν Κουρμέτ καὶ τὸν Ντελακρουά, τὸν ἴδιον. Κατάλαβα ὅταν συνήντησα τὸν Μονέτ καὶ τὸν Πισσαρό, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὰς ἰδέας αὐτὰς, πῶς δὲν ἔπρεπε κανένας νὰ ζητάῃ ἀπὸ τὸ παρελθὸν παρὰ μόνον διδάγματα ζωγραφικῆς. Ἦσαν καὶ αὐτοὶ ὅπως ἐγὼ γεμάτοι ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸν μεγάλο ρομαντικό! Ἄλλ' ἀντὶ νὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ μεγάλα του σχ. δια δὲν ζητοῦσαν ἀπ' αὐτὸν παρὰ μαθήματα χρωματισμοῦ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐμελλε νὰ βγῆ μιὰ νέα ἐφαρμογὴ τῆς παλέτας. Ὁ Πισσαρό ἔκαμε τὴν φύσι καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλ-

λον, ὅσο γιὰ τὸν Μονέτ ποτέ μου δὲν συνήντησα ἓνα παρόμοιο συνόμιστὴ μὲ μιὰ τόσο ἐξαιρετικὴ εὐκολία νὰ συλλαμβάνῃ τὸ ἀληθινόν... Ἡ φαντασία εἶνε πολὺ ὠραία μὰ πρέπει νάχρ κανένας γερὸς πλάτες, ἐγὼ, ἄμα γνώρισα τοὺς ἐμπρεσιονιστὰς, κατάλαβα πῶς ἔπρεπε νὰ ξαναγίνω μαθητὴς τοῦ κόσμου, νὰ ξαναγίνω σπουδαστὴς ἁπλός. Δὲν ἀπομιμήθηκα τὸν Πισσαρό καὶ τὸν Μονέτ, ὅπως δὲν ἀπομιμήθηκα καὶ τοὺς μεγάλους τοῦ Λούβρ. Προσπάθησα νὰ κάνω ἓνα δικό μου ἔργο, ἓνα ἔργο μὲ εἰλικρίνεια, ἁπλό, μὲ τὰ μέσα μου καὶ μὲ τὴν ὀπτική μου.

— Θελήσατε νὰ ξαναρχίσετε τὴν τέχνη, ὅπως ὁ Ντεσκαρτ ξανάρχισε τὴν φιλοσοφία; περιφρονήσατε ὅ,τι εἶχε βρεθῆ πρὶν ἀπὸ σᾶς.

— Ναι εἶμαι ὁ πρμιτίφ μιᾶς νέας τέχνης. Θάχω τὸ καταλαβαίνω ὁπαδὸς πού θὰ με συνεχίσουν.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ὁ Σεζὰν μὲ κύτταξε βαθειά.

Τοῦ ἀπήντησα:

— Ὅταν ἤμουν 18 χρονῶν, βγαίνοντας ἀπὸ μιὰ ἀκαδημία ὅπου μὲ εἶχαν σὲ κακὸ μάτι γιὰτι εἶχα διαλέξει τοὺς ὀδηγητὰς μου στὸ Λούβρ, συνήντησα τὸ ἔργο σας. Εἶχατε τότε μερικὸς πίνακας στὸν Ἰούλιον Ταγκέ τὸν πωλητὴ χρωμάτων τῆς ὁδοῦ Κλαζέλ, πού ἀπὸ τότε ἐπρονόμασαν ὁ γέρω Ταγκέ.

— Ἐνας καλὸς ἄνθρωπος!

— Δὲν σᾶς κρύβω πῶς ἀμέσως σᾶς ἐπροτίμησα. Σᾶς ἐπροτίμησα ἀπὸ ὅλους τοὺς ζωγράφους τῆς γενεᾶς μας καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμπρεσιονιστὰς τῶν ὁποίων ἡ θελκτικὴ τέχνη μου φαινότανε μιὰ ἐπικίνδυνη σιρῆνα. Ἀπὸ τότε ἔγινα μαθητὴς τῶν ἔργων σας.

— Ζωγραφίζατε λοιπὸν πολὺ ἄσχημα τὸν καιρὸ αὐτό;

— Μ' ἐνθουσίασε ἡ ἀναζητήσις σας τῆς στερεότητος, τῆς ἀληθινῆς ζωγραφικῆς, εἴρηκα ἄδικο πού δὲν σᾶς καταλάβαιναν. Ἔκανα ὅ,τι μπορούσα γιὰ νὰ σᾶς δώσω τὴ θέσι σας. Τότε ἔγραψα καὶ τὸ μικρὸ σημείωμα πού σᾶς ἔδωσε ὁ Πελ Σινάκ, τὸ ὁποῖον σᾶς ἔκαμε νὰ πιστέψετε πῶς δὲν ἤμουν ζωγράφος ἀλλὰ βιογράφος. Γιατι τέτοια εἶνε ἡ ἀδικία τῶν ἀνθρώπων πού στρέφονται ἀκόμη ἐναντίον ἐκείνων πού προσπαθοῦν νὰ ἐπαναφέρουν τὴν δικαιοσύνη. Μεταξὺ ὄλων ἐκείνων πού ζητοῦσαν εἰσαστε γιὰ μένα ἐκεῖνος πού εἶχε βρῆ.

— Ποτέ μου δὲν κατῶρθωσα νὰ πραγματοποιήσω. Ἄ! σὰν τὸ κατάφερα!.. Μὰ ἓνας ἄλλος νὰ καταφέρῃ ἴσως ὅ,τι ἐγὼ μάταια προσπάθησα.

— Δεῖξατε τὸν ὁρόμο... Σᾶς χρωστῶ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Ἐὰν αὐτὴ τὴ στιγμή, σᾶς συναγτοῦσα, θὰ γινόμουνα, χωρὶς καμμιὰ ἀμφιβολία, ὁπαδὸς σας. Ἦμουν ἤδη ὁπαδὸς τῶν πινάκων σας, θὰ γινόμουνα ὁπαδὸς καὶ τοῦ πνεύματός σας. Μὰ βιαζόμουνα νὰ τὰ ἰδῶ, ὅλα νὰ μάθω... καὶ ἔφυγα γιὰ τὴν Ἰταλία.

— Θάπρεπε νὰ κλεινόσαστε στὴ φύσι.

— Τὸ ξέρω, μὰ ὅ,τι ἔλεπα γύρω μου καὶ τὸ ὁποῖον ἐστηρίζετο μόνον εἰς αὐτὴν μοῦ φαινότανε ἀντίθετο πρὸς ὅ,τι ἀγαποῦσα καὶ πιὸ ὠραιο. Ἀκουγα νὰ τὸ ὑποστηρίζουν συγγραφεῖς

τόσο περιορισμένης αντιλήψεως τόσο κακοί ζωγράφοι που έσχημάτισα την εντύπωσι πώς μόνη ή φύσις δεν μπορούσε να άρκεση να γίνη έργο, πώς ό καλλιτέχνης που σ' αύτην μόνο αποβλέπει χάνει τον λόγο τής εργασίας του. πώς, στο τέλος, τό τόσο δυνατό αυτό μοντέλο, όχι μόνο δεν τον βοηθεί, όταν παραδίνεται πολύ εύκολα, αλλά τον υποτάσσει και τον οδηγεί στην άρνησι του έαυτού του. Η ιστορία τής τέχνης, που διάβαζα στο Λούβρ, στις αϊθουσες γεμάτες από έργα όλων των αιώνων, μου τ' έδειχνε υπό τρεις φάσεις. Η πρώτη μυστικιστική, ή δεύτερη άνθρωπιστική, ή τρίτη ρεαλιστική. Αρχισα να όνειρεύομε τον μυστικιστικό πριμιτιβισμό για να βγω από τό κανάλι τής ρεαλιστικής φάσεως, ή οποία φαινότανε τότε πώς είχε φθάσει στο ύψιστο σημείο τής αποσυνθέσεως και χωρίς να τ' ήέλω, είς αποτέλεσμα τής θερηκευτικής και ρεμβώδους φύσεώς μου, επανάλαβα τ' αν συμβολισμό;

— Πρέπει να πραγματοποιή κανέναν στους πίνακάς του την εικόνα που πέφτει στής αισθήσεις του, είχατε χάσει τον έαυτό σας.

— Το χρωστούτα ίσως στον πριμιτιβισμό του έργου σας, ό οποίος με ώθούσε στον έρωτα τής απλότητος και ύστερα είχα κάτι να πω. Έφυγα λοιπόν για την Ιταλία, και σ'ας λησμόνισα.

— Κάματε καλά.

— Όχι γιατί ή τέχνη σας μου έγινε αδιάφορη. Σιγά τήν σκεπτόμουνα, ήθελα να σ'ας γνωρίσω, και είχα αποφασίσει να διαλέξω και να κάμω δική μου την κατάλληλη ήμέρα για τή συνάντησί μας. Μιά αυτό συνέβηκε πολύ άργά, αφού είμαι σήμερα τριάντα έξ χρόνων και ήμουν τότε μόνον δέκα όχτώ...

Δεν δυσκολεύτικα να καταλάβω, βλέποντας τ' άριστουργήματα από τ'α όποια είνε γεμάτη ή Ιταλία, πώς στο Λούβρ δεν μπορούμε παρά να σχηματίσουμε μια άτελη ιδέα των μεγάλων ζωγράφων. Βγαλμένοι από τ'α μνημεία για τ'α όποια έξωγραφίθησαν, στο κρύο και λίγο φως των μουσείων μας, μέσα σε αϊθουσες γυμνές και μελαγχολικές, όπου τ'ας βάζουν στη σειρά σαν στρατιώτες, οι πίνακές των μοιάζουν σαν νεκροί με σεβασμό στη γραμμή τοποθετημένοι σαν μέσα σ' ένα νεκροταφείο. Στον τόπο τους μέσα στο άρμονικό σύνολο των απείραχτων ιστορικών πόλεων των, με τ'ο φως του ήλιου αναζωογονούνται με μίαν ιδιαίτερη ζωή και φαίνονται να υπάρχουν πιο πολύ και από μ'ας. Πλησιάζοντάς τους αισθάνθηκα την παντοδυναμία μιας αιωνίας τέχνης, τής οποίας ή άρχή χάνεται στο σκότος του χρόνου και πώς ή άκατανίκητη αγάπη του Ωραίου έξακολούθησε για να ίκανοποιήση μια από τις πλέον επιτακτικές άνάγκες τής ανθρωπίνης ψυχής. Από τότε, συγχωρήσατέ με για τήν έκλογή μου κατέστησα τον έαυτό μου ανεξάρτητο των άμέσων έπιρροών, έστράφηκα προς τήν Τέχνη όπως σεις έστραφήκατε προς τή φύσι. Μου φάνηκε πώς είχαμε άνάγκη να κάμωμε τήν τέχνη να ξαναζήση μαζί μας ύστερα από τόσες αιώνες ρεαλισμού, ό οποίος έπνιξε κάτω από τήν μονότονη σκόνη

του τήν θουμασία περίοδο των ούμανιστών του αιώνος του Ραφαήλ, των Βινσί, των Ζιορζιόν, των Μπελλίνς και τήν θεία περίοδο των μυστικιστών του μεσαίωνος.

— Βέβαια δεν μπορούμε ν' άρκεσθούμε στη στενή πραγματικότητα, στην άπάτη. Τήν απόδωσι που κάμη ό ζωγράφος διά τής ιδιικής του όπτικής δίνει στην αναπαραστανουμένη φύσιν ένα καινούργιο ένδιαφέρον γράφει σαν ζωγράφος ζωγραφική άπολύτως. Δηλαδή κάτι τι άλλο από τήν πραγματικότητα. Αυτό δεν είνε πιά κοινή απομίμησις.

— Όχι. Αλλά μία μετάφρασις σ' ένα ιδιαίτερο λεκτικό, τό όποιον περιέχει τες ιδιότητες τής ένδιαφερομένης τέχνης.

— Και του όποιου τό μέσο, είνε τό ταμπεραμέντο, τό ταλέντο.

— Ό φίλος σας ό Ζολά έλεγε πώς ή τέχνη ήτανε ή φύσι τήν όποιαν βλέπει κανέναν διά του ταμπεραμέντου του. Έχετε και σεις ίσως αύτην τήν γνώμη;

— Ό όρισμός μου φαίνεται καλός, μα θ'α προσέθετα μ' ένα πειθαρχικό ταμπεραμέντο, τό όποιον ξέρει να οργανώνη τ'ας αισθήσεις του.

— Ένα ταμπεραμέντο που έχει τ'ας δικάς του μεθόδους.

— Και τό όποιον σοβάται όλες τες άλλες.

— Μα αυτό είνε τό ξανάρχισμα τής τέχνης, σε κάθε ζωγράφο.

— Όχι βέβαια. Υπάρχουν χωρίς άμβροβλία στη φύσι και πράγματα που δεν είδε κανείς ακόμα. Όταν ένας ζωγράφος τ' ανακαλύψη άνοίγει ένα όρόμο διά τους διαδόχους του. Εάν δεν είπα τό π'αν θ'α πουν ότι μένει.

— Θ'άτανε λοιπόν στη τέχνη όπως και στην έπιστήμη όπου ένας σορός έξακολουθεί και καλλιτερεύει έναν άλλο σορό. Έξερете πώς με τέτοια πεποιθησι δικαιόνετε τον κλασικισμό και έξασθνεείτε τήν θεωρία σας;

— Βλέπουμε στην έπιστήμη επαναστάσεις συστημάτων γιατί να μην υπάρχουν και στη ζωγραφική; Μια νέα όπτική μπορεί ν' ανακαλυφθή, να συνεχισθή, να τελειοποιηθή.

— Είνε μια έρευνα που απαιτεί πολύν χρόνον, μάλιστα αν ξαναρχίσετε τό οικοδόμημα από τήν βάση του. Οι έποχές τής παρακμής δείξανε πάντοτε μίαν άκράτητη προτίμησι για τό καινούργιο γενήκαμε άφορμές τής απολίας των καλλιτέρων παραδόσεων.

— Πρέπει να ζούμε τή ζωή μας!

(Συνέχεια εις τό επόμενον)

ΟΤΑΝ ΦΕΥΓΟΥΝ ΟΙ ΩΡΕΣ

Ο ΛΑΒΩΜΕΝΟΣ

Ἄϊτέ, πού πᾶς τοῦ ψήλου μὲ φτερά πλατιά,
χαμήλωσε λιγάκι πρὸς τὴ ρεμματιά·
χαμήλωσε ἂν ἀκούσης γιατί δὲν μπορῶ.
βαριά εἶμαι λαβωμενός· στὸ δεξὶ πλευρό.
Ὀλόσθιος περιγίτσα μὲ παλληκαριά,
μὰ σήμερα ἓνα βόλι μ' ἔριξε βαριά.
Ἄϊτέ, τὸ ματωμένο πάρε μου κορμί
καὶ σὶς ψηλὲς ραχοῦλες φέρε το μ' ὄρμη,
μὴν τὸβρουνε οἱ ὄχτροί μας καὶ τὸ πιάσουνε
καὶ μπρὸς στὸν ἀρχηγό τους τὸ ντροπιάσουνε.
Στὰ χιόνια, πρὸ σκεπάζουν ἄλυατα, πυκνά,
τὴν πιὸ ψηλὴ κορφοῦλα πάνω στὰ βουνά,
σκάψε βαθὺ ἓνα λάκκο, τρεῖς ὄργιες βαθύ,
νὰ βάλῃς τὸ κορμί μου, ἂν ἀποκοιμηθῇ.
Κι' ὅταν ξανὰ τὰ χιόνια λυώσουν καὶ στητᾶ
τὰ μάτια μου ἀντικρύσουν τάνθια τάνοιχτά,
σὰν ὄνειρο νὰ γτάσῃ κάτω ἀπ' τὰ χωριά
σταπτιά μου τὸ τραγοῦδι γιὰ τὴ λευτεριά,
πού νὰ τὸ λέν φλογέρες γλυκομίλητες,
λεβέντες νὰ χορεύουν, νιὲς ἀφίλητες.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ & Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.)

Ὁ Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, τοῦ ἔργου τοῦ ὁποίου τὴν κριτικὴν ἀνάλυσιν θὰ ἐπιχειρήσωμεν, υἱὸς ἱερέως, ἐγεννήθη ἐν Καστοριά τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν Μάιον τοῦ 1772. Φεύγων ὁ πατήρ του τὴν Τουρκικὴν θηριωδίαν κατέφυγε μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὸ Βουκουρέστιον, ὅπου κατὰ τὸ 1780, ὁ νεαρός τότε Ἀθανάσιος ἐπέδθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὑπὸ τὸν σχολάρχον Νεόφυτον Κουσκοκαλιβίτην. Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Βούδης, ὅπου ἐπέδθη ὄχι μόνον εἰς τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἰατρικῆς, ὡς οἱ πλείστοι Ἕλληνες σπουδασταὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἐκ Βούδης μεταβάς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταίου ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ὁποίας ἐσπούδασεν ὡσαύτως καὶ τὴν Νομικὴν πρὸς τὴν ὁποίαν ὠθεῖτο ὑπὸ ἐνδομίχου κλίσεως. Ἐκεῖθεν ἐπανελθὼν εἰς τὸ Βουκου-

ρέστιον, προσελήφθη ἕνεκα τῆς φήμης τῆς πολυμαθείας του ὡς οἰκοδιδάσκαλος τοῦ ἡγεμονεῖντος Ἀλεξάνδρου Μουρούζη, (καὶ κατόπιν ὡς δικαστὴς ἀνωτέρου δικαστηρίου,) τὸν ὁποῖον ἠκολούθησε, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἡγεμονίας του, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου παρέμεινε μετ' αὐτοῦ μερικὰ ἔτη, μελετῶν τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην τῶν καὶ συγγράφων.

Οὕτως ἔληξεν ἡ πρώτη περίοδος τῆς ζωῆς του καὶ ἀρχεται ἡ δευτέρα. Ἀποχωρήσας τοῦ οἴκου τοῦ Ἀλεξάνδρου Μουρούζη κατὰ τὸ 1812, προσελήφθη, ἕνεκα τῆς γνώστῆς δικαστικῆς πείρας του καὶ τῆς νομικῆς συγκροτήσεώς του παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Ἰωάννου Καρατσᾶ ὡς πρόεδρος τῆς λογοθεσίας τῶν ξένων ὑποθέσεων. Εἶνε ἤδη τὰ πολυάσχολα καὶ φλέεργα ἔτη πῆς ζωῆς τοῦ πολιτροῦ Χριστοπύλου. Μετὰ τινα χρόνον προάγεται εἰς μέγαν λογοθέτην τῶν ξένων ὑποθέσεων καὶ διαφορῶν. Ἀργότερα, γενομένου προέδρου τῆς λογοθεσίας τῶν ξένων αὐτῶν ὑποθέσεων, τοῦ ἀδελφοῦ του Κυριακοῦ, ὁ Χριστόπουλος γίνεται σύμβουλος τοῦ Καρατσᾶ. Τέλος συντάσσει, χωρὶς συνεργασίαν οὐδενός, κατὰ διαταγὴν τοῦ ἡγεμόνος του, τὴν νέαν Μολδαυικὴν Νομοθεσίαν, ἡ ὁποία ἰδιαιτέρως σημασίαν ἔχει διὰ τὸ Νέον Ἑλληνικὸν Δίκαιον, διότι αὕτη ἀποτελεῖ ἐν τῶν πρώτων ἐπισημῶν κειμένων, διὰ τῶν ὁποίων ἀναγνωρίζεται τὸ ἄτυπον τῶν συμβάσεων ἐν Ἑλλάδι.

Ὁ Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, ὁπαδὸς τῆς περὶ ἀτόμων θεωρίας τοῦ Δημοκρίτου, μελετητὴς καὶ μεταφραστὴς βιβλίων Σέξτου τοῦ Ἐμπειρικου, ἰλιστῆς, τέλος, ζηλοτύπος κρύπτων τὰς ιδέας του ἀπὸ τὸν παραφερόμενον ὄχλον, εἶνε μία φωτεινὴ ἀναλαμπὴ τοῦ πνεύματος τοῦ Δογματικῶ Ἰλισμοῦ μέσα εἰς τὰς θρησκευτικὰς πλάνας καὶ τὰ παρχιὰ καὶ δεισιδαίμονα ψεύδη τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἑλληνικοῦ αἰῶνος. Σπουδάσας νομικὴν, ἰατρικὴν, φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν δὲν ἦτο ξένος οὔτε πρὸς τὰ δόγματα τῆς φυσικῆς οὔτε πρὸς τὰς θεωρίας τῆς Χημικῆς Ἐπιστήμης. «Ὅλαι αἱ ἀνακαλύψεις καὶ εὐρέσεις τῶν νεωτέρων φυσικῶν καὶ χημικῶν, λέγει βιογράφος του, ὡς πρὸς τὸν μαγνητισμὸν καὶ τὴν ἠλεκτρικὴν τῆς γενικῆς φυσικῆς, ὡς πρὸς τὴν ζωτικὴν κατ' αὐτὸν δύναμιν τῶν ἀτόμων τῆς εἰδικῆς χημείας, ἦσαν εἰς αὐτὸν γνωστόταται». Ἐπίσης ἦτο ἐντοθὴς καὶ εἰς τὴν Ἀστρονομίαν, μελετήσας τὸν Ἰπταρχον, τὸν Ἱπτολεμαῖον, τὸν Κοπέρνικον, ἄλλους ἀκόμα, καὶ θαυμάζων τὴν μεγαλοφυῆ θεωρίαν τοῦ Γάλλου Λαπλάς. Ἐπίσης γνωρίζων μουσικὴν εἶχε μελοποιήσει πολλὰ ἐκ τῶν ποιημάτων του, τὰ ὁποία ἔπαιζε μὲ τὸν αὐλόν του ἢ τὸ ταμποῦρι. Ἐπίσης ὡς ἰατρός καὶ φιλῶλογος ἐξήτασε τὸ Ἱπποκρατικὸν ζήτημα, μορφώσας γνῶμην περὶ αὐτοῦ καὶ ἐκαθάρισε μέρος τοῦ κειμένου ἀπὸ τὰς ξένας παρεμβολάς. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Χριστόπουλος, νομικός, συντάκτης νομοθεσίας, συγγραφεὺς πολιτικῶν συγγραμμάτων, ἰατρός, φιλόλογος, φυσικός, χημικός, ἀστρονόμος, μουσικός, γλωσσολόγος, ὄχι ξένος πρὸς τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας, ἰλιστῆς, λεξικογράφος, μεταφραστής, τέλος ποιητὴς, εἶνε ἓνα τῶν πολυσχιδεστέρων πνευμάτων ἴσως ὁ πλέον πολίτροπος νοῦς τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἑλληνικοῦ αἰῶνος.

Μελετῶν καὶ συγγράφων ὁ Ἀθανάσιος Χριστόπουλος ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἐμφανίζεται ἐπίσημος ὡς συγγραφεὺς καὶ ποιητὴς κατὰ τὸ ἔτος 1805, ἄγων τότε τὸ 33ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸ ἔτος αὐτὸ

1805, δημοσιεύεται ἐν Βιέννῃ ἡ Γραμματικὴ τοῦ τῆς αἰσολογοῦσας γλώσσης», περὶ τοῦ ἄρχαίου μακαρονοειδῆ, ἀρχαϊκῆς ὑποθέσεως, στερούμενον καὶ τῆς παραμορφῆσας ἀξίας. Μετὰ παρελεύσιν πολλῶν ἐτῶν, κατὰ τὸ 1863 ἐξεδόθησαν ἐν Ἀθήναις, δαπάνῃ τοῦ Τριανταφίλλου Μπάρτα τὰ «Ἑλληνικά ἀρχαιολογήματα». Ταῦτα περιέχουν τὴν μετάφρασιν τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος, μεταφράσιν μερικῶν ὁδῶν τῆς Σαπφούς, ἀποσπάσματα τῆς μεταφράσεως τοῦ τοῦ πίσης περιέχουν τέσσαρας διατριβὰς μετὰ τοὺς τίτλους «Ἑλλήνων ὄνομα καὶ γένος», «Γράμματα Ἑλλήνων», «Γλῶσσα Ἑλλήνων Ἡροδότου καὶ τὴν «Στοιχειώσιν τῆς Σκεπτικῆς τοῦ Φιλολογίας». Ἐπίσης παλαιὰ καὶ νέα καὶ «Θρησκεία καὶ μυστήρια τῶν Ἑλλήνων», ὡς καὶ βιογραφίαν τοῦ Χριστοποῦλου ἑπηρεκατοντασέλιδον. Ἄλλ' ἔτι ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ εἶχε πλείστας ἀλλεπαλλήλους ἐκδόσεις εἶνε τὸ ποιητικόν τοῦ ἔργου, τὰ Λυρικά καὶ τὰ Βακχικά. Τὰ Λυρικά τοῦ Χριστοποῦλου ἐτυπώθησαν πρώτην φοράν ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ 1811. Μετὰ τρία ἔτη, τὸ 1814, ἐξέδωσε καὶ πάλιν αὐτὰ ἐν Κερκύρᾳ ὁ ποιητὴς τῶν «Ὀδῶν» Ἀνδρέας Κάλβος. Τὸ 1818 ἐτυπώθησαν ἐν νέου ἐν Βιέννῃ μετὰ τοῦ δράματος. Τὸ 1818 μετετυπώθησαν καὶ πάλιν ἐν Βιέννῃ μετὰ γερμανικῆς μεταφράσεως. Ἐπίσης τὸ ἔτος 1833 ἐγένετο καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Κατσαρᾶ, νέα ἐκδοσις τῶν διτόμος ὅμως. Μετὰ παρέλευσιν δεκαετίας, τὸ 1841, ἔρχονται πάλιν εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Ἐπίσης κατὰ τὸ 1826 ἐξέδωκεν ὁ Ρεῦμόνδος εἰς ἓνα τόμον τὰ «Λυρικά» τοῦ Χριστοποῦλου καὶ τὰς «Ὀδὰς τοῦ Κάλβου», μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως. Ἐγένοντο τόσαι ἄλλαι ἐκδόσεις τῶν ὥστε καὶ ματαιοπορία εἶνε καὶ δυσκολία ὁμοίως νὰ τὰς ἀναφέρῃ κανεὶς. Δείκνουν ὅμως αἱ ἀλλεπαλλήλοι αὐταὶ ἐκδόσεις πάλιν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν ὄχι μόνον εἰς τὸν Ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν εὐρωπαϊκὸν φιλόλογον κόσμον κατὰ τὰς πρώτας πέντε δεκατηρίδας τοῦ δεκάτου ἑνῆατοῦ αἰῶνος, τὰ ποιήματα τοῦ Χριστοποῦλου.

Ἐσαύτως ὁ παιγνιώδης ἐρωτηγρῶνος Χριστοποῦλος ἠσολήθη καὶ μετὰ πολιτικῆς συγγραφῆς «Τὰ Πολιτικά Παράλληλα» ἐξεδόθησαν ἐν Παρισίῳ κατὰ τὸ 1833. «Τὰ Πολιτικά τοῦ Σοφίστου» μένον εἰσέτι ἀνεκδότα. Τέλος ἡ Νέα Μολδαυικὴ Νομοθεσία, τὴν ὅποιαν μόνος συνέταξεν ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸ Νεοελληνικὸν Δίκαιον, ὡς καὶ ἀλλαγῶν λέγομεν, διότι αὐτὴ ἀποτελεῖ ἐν τῶν πρώτων ἐπισήμων κειμένων, διὰ τῶν ὁποίων ἀναγνωρίζεται τὸ ἄτυπον τῶν συμβάσεων ἐν Ἑλλάδι.

Ι Ι

Ὁ Ἀθανάσιος Χριστοποῦλος, τῶν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν αἰλὴν τοῦ Μουρούζικου οἴκου, ἀγογγεῖα εἰς τὴν αἰλὴν τῆς ἡγεμονίας Καρατσᾶ, μέσα εἰς τὸ ἀριστοκρατικὸν περιβάλλον, τῶν ὁποίων τὴν περιγραφὴν ἐπεχειρήσαμεν δὲν ἦτο δυνατόν, παρὰ νὰ ἐναρμονίσῃ τὴν τέχνην τοῦ πρὸς αὐτό. Ἡ ζωὴ μέσα εἰς τὴν Φανασιωτικὴν ἀριστοκρατίαν ἦτο ἐν λεπτεπίλετη μίᾳ καινομενικῇ εὐγένειᾳ εἰς τοὺς τρόπους συνεκράτει τὰς γυμναστικὰς ὁλοκλήρας, καὶ ἓνα πνεῦμα ἐπιπόλαιον καὶ ἐλαφρὸν περιεπλανῶτο εἰς τὴν ἀτυπώσασιν τῆς. Μία ἐπίδειξις πνεύματος μετὰ τῶν νέων — τὸ ὅποιον πῦθάνον καὶ νὰ ὑπὸν ὑπὸν — ὡσαῦτα ἐκφράσεις καὶ ὡσαῦτος θύοιτο, καὶ ὡσαῦτος ἀπὸ τὰ παλαιὰ, καὶ ὡσαῦτος ἀπὸ τὰς ἐλαφρὰς ἐρωτοτροπίας, βεβαίως θὰ ἐρρυθμίζαν καὶ αὐτὰ τὴν ζωὴν τῶν ἐνηλθῶν

Φανασιωτῶν. Ἀκόμα ἓνα πνεῦμα λογιωτατισμοῦ, μία σχολαστικὴ παράδοσις, μία προγονόπληκτος λατρεία τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ πνεύματος, ὡς ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἀνατροφῆς, δὲν ἔλειπε, — καὶ ἰδοὺ πλήρης ἡ εἰκὼν τῆς Φανασιωτικῆς ἀριστοκρατίας. Ζῶν ὁ Χριστοποῦλος εἰς τοιοῦτον φυσικὸν καὶ πνευματικὸν περιβάλλον, χωρὶς νὰ εἶνε εἰς θέσιν νὰ τὸ ὑπερβῇ, ἐμφανίζεται συνέπης ἀντιπροσωπευτικῶς τύπος τῶν. Ἰδοὺ διατὶ παρουσιάζεται φθόκαλος, μετὰ λεπτὴν καὶ μετρημένην φρασεολογίαν, ἐλαφρὸς, χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ κουράσῃ, καθὼς οἱ ἄνθρωποι τῶν κοσμικῶν κύκλων εἰς ἑλᾶς τὰς ἐποχὰς. Ἰδοὺ διατὶ ὁμιλῶν περὶ ἔρωτος, ἀπὸ νὰ κραυγάζῃ καὶ νὰ πονῇ μετὰ πραγματικὸν πάθος, καθὼς κάθε ἄνθρωπος ἀγατῶν, ἀναζητῶν τὸν σχολαστικὸν ρεμβασμὸν τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ μικροῦ χαριτωμένου φαρμακοφόρου Τυράντου. Ἰδοὺ τέλος ἡ ἐξήγησις καὶ τῆς χαριτολόγου καὶ φιλοκίλου μορφῆς καὶ τῆς ἐλαφροῦ οὐσίας τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ.

Ἐν τούτοις ὅμως ὁ Χριστοποῦλος, πνεῦμα πολυσχιδῆς, μελετητῆς, ἀπληροῦς, θεομὸς ὁπαδὸς καὶ ὑποστηρικτῆς τῆς περὶ ἀτόμων θεωρίας τοῦ Δημοκρίτου, ἐπὶ τῆς οὐσίας ἐπέθεσε τὴν ἐπίσημον σφραγίδα τοῦ κύριου τῆς ἡ νεωτέρα Ἐπιστήμη, ἀποτελεῖ, καθὼς εἶπομεν, μελετῶν. τες τὴν ζωὴν τὴν μόνον φαινήν ἀνάλαμπὴν τοῦ Δογματικῶ Ἰηρισμοῦ μέσα εἰς τὰς θερησκευτικὰς πλάνας καὶ τὰ παχυλά καὶ δεισιδαίμονα ψεύδη τοῦ 19ου ἑλληνικοῦ αἰῶνος. Ὡς ὕλιστις ὁ Χριστοποῦλος (ἀλλὰ ἐπιρροασμένος καὶ ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς Φανασιωτικῆς ἀριστοκρατίας ὡς καὶ τῶν ἡγεμονικῶν κύκλων τῆς Μολδοβλαχίας, ἐν μέσω τοῦ ὁποίου ἐνεπνεύσθη καὶ ἔγραψεν), ἐμφανίζεται ὡς δημιουργὸς ἢ θεομὸς ὑποστηρικτῆς ἰδεῶν ἐνδιαφεροῦσων, ἐγκατεσπαρμένων εἰς τοὺς στίχους τοῦ. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, μὴ ἐξετασθεῖσι; ἀκόμα, θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἥδη νὰ ἐξετάσωμεν τὸν Χριστοποῦλον, — ὡς ποιητὴν δηλαδὴ σκέψεων καὶ ὄχι αἰσθημάτων.

Ι Ι Ι

Μαζὶ μετὰ τὸν Δημήτριον Παπαρηγόπουλον καὶ τὸσοις ἄλλοις καὶ ὁ ἐνταῖς εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας Φανασιωτῆς ποιητῆς, συμφωνεῖ ὅτι ὁ κόσμος προεῖ πολιτισθῆ ἦτο κατὰ πολὺ εὐτυχέστερος διότι ἡ γ ν ο ε ι, καθ' ὅσον ἡ ἄ γ ν ο ι α εἶνε ἡ πηγὴ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς εὐφροσύνης. (1) Ἡ ἐπιστήμη, ἡ μάθη.

Ἡ τὴν λατρεύεις τὰχατα γιὰτὶ μ' ἀπείρους τρόπους
Φιλομειψαί πάντοτε νὰ βλάπτῃ τοὺς ἄνθρώπους;
Πεῖν γεννηθῆ ἀπ' τοῦ Διὸς τὸ πάγκοκο κεφάλι,
Ἐξοῦσαν ἔλ' οἱ ἀνθρώποι σ' ἀνάπαυσι μεγάλη;
Δὲν φαίνονταν εἰ πόλεμοι, εἰ ἔχθραις, οἱ αἰτίαις,
Οἱ φόνοι οἱ ἀσπλαχνώτατοι καὶ οἱ λούπες κακίαις.
Ἄφου πλὴν ἐγεννήθηκε αὐτ' ἡ ἀγριωμένη
Κι' ἀπ' τὸ κεφάλι πήδησε φοβικτὰ ἀματωμένη,
Ἐθῆς ἀμέσως ἄρχισε τὸ πᾶν ν' ἀνακατῶνη.
Καὶ ὄλον εἰς τὸν πόλεμον τὸν κόσμον ν' ἀματῶνη.

(1) Ἡ τὴν Ἀθηνῶν (τὸ σῆμα τῆς Σοφίας, τῆς Ἀληθείας, τῆς Ἐπιστήμης) λέγει ὁ Μῦθος εἰς τὸν «Ἐρωτα ἀπολογούμενον».

Μετάλλευσε τὰ σίδηρα μὲ τ' ἀπλαχνά της χέρια
 Καί κάνοντας ἡ ἄγρια κοντάρια καὶ μαχαίρια
 Τὰ ἔσπειρε καὶ τάχυσε παντοῦ εἰς κάθε φέρον
 Κ' εἰς κάθε γένος καὶ φυλὴν καὶ τάγμα τῶν ἀνθρώπων.

σις, προάγει τὴν δυστυχίαν, — συμφωνεῖ καὶ εἰς τοῦτο, — διότι ἀντὶ ὀλίγων ἀθλίων γνώσεων, ἀντὶ τῆς μικρᾶς ἀφελιμότητος, τῆς ὁποίας γίνεται πρόξενος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἀφαιρεῖ τὸν θησαυρὸν τῆς εὐτυχίας ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, τὴν ἀποστεῶνει ἀπὸ τὰ θέλητρού της καὶ μολόνει προσφέρει κάποιαν εὐτυχίαν εἰς τὸν πνευματικὸν ἐργάτην, γεμίζει ὅμως τὸν κόσμον πικρίαν. (2) Ἀγόμενος ὁ Χριστόπουλος.

(2) Δὲν θέλω γνῶσιν	Τούτῳσι εἰ κρούασι
Οὔτε κἄν τόσην	Ἢ φαντασίαις
"Ὅσ' εἶν' τοῦ εὐλοῦ	"Ὅσο εὐφραίνουσι
Κι' ὄσ' εἶν' τοῦ ψύλλου	Τέσο πικραίνουσι

λος ἀπὸ τὴν ἰδέαν αὐτὴν, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τῶν στίχων του καὶ ἀπὸ μερικᾶς ἀποκαλυπτικᾶς γραμμᾶς τῶν πεζῶν ἔργων του, δὲν θίγει εἰς τὴν Ποίησίν του τὸ Ἀπόλυτον Ἀληθές, τὴν δημιουργίαν τῶν κόσμων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο εἶναι θά εἶνε ματαιοπονία. Ἐν τούτοις ἔχων πρὸ αὐτοῦ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς τῆς γῆς τοῦ σφαιρᾶς, ὀρθούμενον ὡς αἰνίγμα μυστηριώδους Σφιγγός, καὶ προσπαθῶν νὰ συλλάβῃ τὴν ἔννοιάν του, λαμβάνει τὴν παγεράν ἔννοιαν ὅτι ὁ κόσμος, τὰ ζῶντα πλάσματα, ἔρχονται εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὸν θάνατον κινούμενα ὑπὸ μιᾶς σκοτεινῆς Ἀ ν ἄ γ κ η ς, ἢ περτέρας τῆς ἀνθρωπίνης συλλήψεως. (Ἄλογη ἀνάγκη) Ἢ Ἀ ν ἄ γ κ η αὐτὴ δὲν εἶνε ἡ Αἴσα, ἡ ἀνωτέρα θεῶν τῶ ἀνθρώπων, ἡ Μοῖρα τῆς Μυθολογίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ μήτρα καὶ ἡ πηγὴ τοῦ Παντός, ὡς θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς, παραφερόμενος ἀπὸ τὴν ἐρωτικὴν μυθολογικὴν μάζαν τοῦ Χριστοπούλου. Διὰ τὸν πολὺ προσηγμένον αὐτὸν Ἕλληνα, τὸν προχωρημένον αὐτὸν ὁπαδὸν τοῦ Δογματικῆς Ὑλισμοῦ, ὁ ὁποῖος σκέπτεται τώρα μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν τραχύτητα, παρομοία ὑπόθεσις πρέπει νὰ πέσῃ. Προσερχόμενα αἱ ζωαὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξίαν ἔρχονται πρὸς τὸ φῶς τῆς ζωῆς ὑπὸ τῆς ὑπερτέρας ἀνθρωπίνης συλλήψεως «Ἀ ν ἄ γ κ η ς» ἐκείνης καὶ ὑπὸ αὐτῆς πάλιν βυθίζονται εἰς τὸ πρῶτον χάος καὶ ἔρεβος». Κατερχόμενος ὁ Χριστόπουλος ἀπὸ τὰς σκέψεις αὐτὰς γράφει δωδεκάστιχον ἐπίγραμμα διὰ νὰ χαραχθῇ εἰς τὴν πλάκα τοῦ τάφου του, μὲ παράμοια τοῦ ὁποῖου δὲν μᾶς ἔχει συνηθίσει ἡ χαριτολόγος του Ποίησις. Ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν συμβατικὴν χάριν, τὴν τεχνητὴν καὶ ξηρὰν, τῶν Φαναριστικῶν μεγάρων καὶ ἀφήνει τὴν σκέψιν του ἐλευθέραν νὰ σκαλλῇ τὸ ἄγαλμα τῶν ψυχικῶν του εἰκόνων.

Γεννηοῦμαι· τί παιθαίνω;	Μ' ἀφάνισες τὸ κάλλος
Παιθαίνω· τί γεννηοῦμαι;	Τῆς πρώτης μου εἰκόνας.
"Ἀχ!" Ἄλογη τοῦ κόσμου	Μ' ἐβύθισες στὸ χάος
Γεννήτρα, φθάρω' ἀνάγκη!	Στὸ ἔρεβος τὸ πρῶτον.
Μὲ πῆρες τὴνζωὴν μου	"Ἀχ!" Ἄλογη ἀνάγκη
Μ' ἀφάνισες τὸ πᾶν!	Νὰ μ' εἶχες γεννηθῆ.

Κατερχόμενος ὁ Χριστόπουλος ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον θεωρητικὴν ἐρευναν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὴν εἰδικωτέραν ἐρευνα, τοῦ φαινομένου τῆς, ἐμφανίζεται συνεπῆς πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἑλτός τῶν δύο βασικῶν δυνάμεων τῆς Ἀπειρότητος, τοῦ Χρόνου καὶ τοῦ Διαστήματος, ἢ μεταβολὴ τῆς Ὑλης, ἢ μορφολογικὴ σύστασις τῆς, ἢ σύνθεσις καὶ ἀποσύνθεσις τῶν στοιχείων τῆς, παραγεί τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἀνθρωπίνων φαινομένων καὶ συνεπῶς δημιουργεῖ τὸ φαινόμενον τῆς καθολικῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. «Ἀνθρώπε, ἀγωνίζεσαι νὰ κραυγάζῃ ὁ Χριστόπουλος, μὴν ἐρωτᾷς νὰ μάθῃς τί παθαίνεις, ὅταν γενᾷσαι καὶ ἂν παθαίνῃς κάτι τί γίνεσαι. Μὴν ἐρωτᾷς τίς Μοῖρες, κυβερνήτραις τῆς ἀνθρωπίνης τῆς ζωῆς μας γιὰ τὴ ζωὴ σου, γιὰ τὴν κωμῶδιαν τῆς ζωῆς σου (σὺν ἐπάθῳ) σ' ἔνα τετραπῆνον σχαίρι) τὴν παίζουσι τὰ στοιχεῖα τῆς Ὑλης. Εἶνε ζωντανὰ καὶ τρέχουσι πάντοτε, μέσα εἰς τὸν Χρόνον καὶ τὸ Διάστημα, καὶ συμπλέκονται καὶ ξεμπλέκονται, χωρὶς νὰ στέκονται καὶ ν' ἀκίνητοῦν, δημιουργοῦνται τελευτοτρόπως τὸ φαινόμενον τῆς ζωῆς. Μὴν ἐπαναστατῆς, ἀνθρώπε, κατὰ τῆς ἀστασίας τῶν στοιχείων τῆς Ὑλης, διότι ἡ ἀστασία τῆς Φύσεως εἶνε ἡ πηγὴ τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων».(1) Ἔτσι ὁ

Φ Υ Σ Ι Σ

(1) Μοῖραξ μου πολυτεχνίτραις,	Μιά συμπλέκουσι, μιὰ ξεμπλέκουσι
τῆς ζωῆς μας κυβερνήτραις,	Καὶ ποτὲ ποσῶς δὲν στέκουσι.
Τί παιθαίνω ἂν γεννηοῦμαι;	Μοῖραξ μου, τί γεννηοῦμαι;
Κι' ἂν παθαίνω τί γεννηοῦμαι;	"Ὀλη τέτοια εἶν' ἐπίσης"
	Ἢπαντάστατή τους φύσῃ.
"Ἀνθρώπε, ἡ Μοῖραξ λέγουσι,	Κι' ἀπ' αὐτὴν, λεβρόν, στοχάσου
"Ὅτ' εἰς τοῦτο δὲν σε φταίγουν.	Τρέχ' ἢ γέννα, κι' ἢ φθορά σου.
Καὶ αὐτὴν τὴν κωμῶδιαν	
Κ' εὐθὺς πάλι ἐκεῖ ἔσομιγουν.	Ὁ σωφός τους ὁ σμιγμένος
Σὲ τὴν παίζουσι τὰ στοιχεῖα.	Εἶσ' ἐσὺ ὁ γεννημένος.
Ζωντανὰ ναι, τρέχουσι σμίγουν	Κι' ὁ σωφός ὁ ἔσομιγμένος
	Εἶσ' ἐσὺ ὁ πεθαμένος.

Χριστόπουλος, διὰ τοῦ συλλογισμοῦ αὐτοῦ, προσανατολίζεται εἰς νέους ὀρίζοντας σκέψεων. Λαμβάνει ἀφορμὴν νὰ ἐξετάσῃ καὶ κατὰ βαθύτερον, τὸ περιεχόμενον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δυστυχίαν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον. Βλέπω τὴν ζωὴν του ὡς «σύν. δεσμον τῶν στοιχείων τῆς Ὑλης», τὰ ὁποῖα πρόκειται κάποτε νὰ διαλυθῶν καὶ νὰ ἐπέλθῃ τὸ τέλος τῆς καὶ δὲν σκέπτεται μὲ πόνον ψυχῆς τὴν ἀπόλυτον δυστυχίαν, ὡς οἱ ἀθαεῖς αἰσιόδοξοι διότι ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ζωὴ του δὲν θὰ εἶνε αἰώνιος, Ἐκατομμύρια ἀνθρώπων ὑπάρξουσιν ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν εὐτελῆ φλοιὸν τοῦ ἄστρου τῆς γῆς μέχρις ὅτου ἐμφανισθῇ τὸ ἀδιάφορον καὶ συνειθισμένον φαινόμενον τῆς ζωῆς του, καὶ ἑκατομμύρια ἀκόμη ἀνθρώπων ὑπάρξουσιν θὰ περάσουσιν κατὰ τὴν διαδοχικὴν τοῦ σκοτεινοῦ Μέλλοντος. Ἢ κωμῶδιαν τῆς ζωῆς θὰ ἐξακλουθῇ πολὺ ἄγνωστον πόσον, μέχρις ἔτου ἐξαντληθῇ καὶ ἡ τελευτηθῆ ποσότης τῆς φωτεινῆς θερμότητος καὶ ὁ παγκόσμιος θάνατος ἀπλωθῇ εἰς τὰς ἐνάστρους σφαιρᾶς τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Χριστόπουλος χωρὶς νὰ ὑποτιμᾷ τὴν ἀξίαν

της ζωής καθώς ο Σοπενάουερ και οι άλλοι πεσιμιστάι, που κλαίουν και οδύρονται δια την εξαφανιζομένη και γεμάτην ἀπὸ δυστυχίας ζωὴν, δὲν τὴν ὑπερτιμᾶ ὁμοῦς καθώς οἱ ἀβαθεῖς αἰσιόδοξοι, οἱ ἐπικουρεῖοι, ἠδονιστάι, οἱ ὁποῖοι ἀποθίδουν εἰς τὴν ζωὴν ἀξίον τὴν ὁποία δὲν ἔχει. Ἀλλὰ ἔτσι ὁ Χριστόπουλος, συνεπὴς πάντοτε πρὸς ἑαυτὸν, ὑψώνει αὐτοῦ ἰδεῶν, τὸ ὁποῖον μολονότι καὶ ἄλλοι ἐνδέχεται γὰ ἐσκέφθησαν, ἐν τούτοις δὲν στερεῖται καποῖας λάμπρεως πρωτοτυπίας μέσα εἰς τοὺς στίχους του.

Ἡ ἰδέα τοῦ Χριστοπούλου, περὶ τὴν ὁποίαν εἶνε συγκεντρωμένος, θεμέλιον κάθε ἄλλης σκέψεως του, εἶνε ἡ ἐξῆς: «Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον τῶν φθειρομένων πραγμάτων, εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον τῶν φθαρτῶν ἀνθρώπων τῆς φθαρτῆς γῆς, ὅ,τι θεωρεῖται εὐτυχία, ὁ πλοῦτος, τὰ μεγαλεῖα, τὰ ἀξιώματα, ἡ δόξα ἢ γνῶσις, ἡ σοφία, ἢ μάθησις, κάθε τί τέλος, ὅλα, εἶνε Φαιτασιώσεις, εἶνε σκιά καὶ ἀέρας». (1) Ἄς μὴ

(1) Εἰς αὐτὸν τὸν κάτω τόπον	Πλοῦτος δόξα μεγαλεῖα,
Τῶν φθαρτῶν τῆς γῆς ἀνθρώπων	Γνῶσι, μάθησι, σοφία,
Ὅλαις μας ἢ εὐτυχίαις	Εἶναι ἴσκιος καὶ ἀέρας,
Εἶν' τῆς πλάνης φαντασίαις.	Καὶ ὀνειράτα ἡμέρας.

ἐπιχειρήσομεν νὰ τὸν μεταβληθῆ διῶτι ἀρχῆθεν ἔτσι ἐκτίσθη, καὶ εἶνε ἀδύνατον ν' ἀλλάξῃ τὴν ἀτακτὴν τάξιν του». (1) Βλέπομεν ὅτι ὁ Χρ.

(1) Ἀρθῆθεν ἔτσι ἐκτίσθη	Καὶ δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ
Καὶ ἔτσι ἐσχηματίσθη	Τὴν ἀτακτὴν του τάξιν.

στοπούλου, ὁ αἰσιόδοξος, καταλήγει εἰς τὸ πόρισμα μαζί με τὸν Παπαροηγόπουλον, τὸν πικρὸν ἀπαισιόδοξον ψάλτην, καθώς καὶ με κάθε ἀνθρώπον σοβαρῶς σκεφθέντα, ὅτι τίποτε ἀπὸ ὅ,τι ὑπάρχει μέσα εἰς τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης συνειδητῆς ὑπάρξεως δὲν δύναται νὰ ἔχῃ σημασίαν καὶ σπουδαιότητα. Ἐν τούτοις ὁ Χριστόπουλος βαλὼν πέραν τοῦ Παπαροηγόπουλου ὑψώνει νέαν πυραμίδα σκέψεων, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐλευθερῶς ὁ καθένας εἶνε νὰ μὴ συμφωνῇ. «Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἀξίζει εἰς τὴν ἀθλίαν αὐτὴν γῆν, καὶ τὴν ἀθλιεστέραν ζωὴν, — τοῦτο εἶνε τὸ βασικὸν πόρισμά του, — εἶνε ἡ ὑγεία καὶ ἡ νεότης. Εἶνε ν' ἀπολαμβάνῃς τὴν ζωὴν καὶ νὰ τὴν διασκεδάξῃς». «Διότι, συνεχίζει, τί

(2) Μὴ ναι μόνον εὐτυχία,	Φίλοι, φίλοι, μὴ πλανᾶστε.
Ἡ ἀτάραχη υγεία,	Φάτε, πιεῖτε, ἀγκαλιᾶστε.
Νὰ μπερῆς νὰ τρώς, νὰ πίνης,	Ἦδονὴ ναι τούτη μόνη
Κι' ἀγκαλιὰ νὰ μὴν ἀφίνης.	Κι' ὅλα τᾶλλα πλᾶνα πόνοι.

θὰ κερδίσης ἂν γένης γραμματισμένος ἢ βαθὺς φιλόσοφος, ἀφοῦ γνωρίζεις, ὅτι ὡς ὁ πρῶτος ἀμαθής, θ' ἀποθάνῃς πάντοτε.» Ἀφοῦ

(3) Ἐρωτῶ σε τί κερδαίνεις,	Τάχα δὲν καταλαμβάνεις,
Ἄν γραμματισμένος γένης	Ὅτι πάλε θ' ἀποθάνῃς
Ἄν φιλόσοφος βαθύς	Σὰν ὁ πρῶτος ἀμαθής:

ὅσα κι' ἂν κάμῃς, ὅσους θησαυροὺς καὶ ἂν συγκεντρώσῃς, ὅσην δόξαν καὶ ἂν ἀποκτήσῃς, ὅσον ἔρωτα καὶ ἂν ἀπολαύσῃς, ὡς θνητὸς ποῦ εἶσαι θ' ἀποθάνῃς κάποτε; Ἀφοῦ καὶ ἂν ἀκόμα κερδίσης καὶ ὅ-

λον τὸν κόσμον, θὰ τὸν ἀφήρης, ὅταν ἔρθῃ ὁ χάρος, διὰ τ' ἀφανιστῆς γυνός;» (4)

(4) Ὅσα κι' ἂν κάμῃς	Καὶ ἂν τὸν κόσμον,
Καταλαμβάνῃς	Ὅλον κερδίσῃς
Θνητὸς ὅτ' εἶμαι	Σὰν ἔρθῃ ὁ χάρος
Καὶ θ' ἀποθάνῃς.	Θὰ τὸν ἀφήσῃς.

Ὁ Χριστόπουλος ἀδιάστως καὶ φυσικῶς, ἀκολουθῶν τὴν περὶ ζωῆς θεωρίαν του καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα; «Μακρὰ, λοιπὸν, τὰ βιβλία μακρὰ ἢ φλυαρία, οἱ λέξεις, οἱ λόγροι, ὅλα τὰ κακὰ τῆς κοινοτικῆς μορφώσεως μακρὰ». «Δὲν θέλω οὔτε νὰ ἐλπίζω, οὔτε νὰ

(1) Ἐξω, ἔξω τὰ βιβλία,	Λέξεις, λόγροι, ὅλα κάτω,	
Στὴ φωτιὰ ἢ φλυαρία	Τί τοῦ κακοῦ τὰ φυλάττω;	Π

φροντίζω τὸ μέλλον τῆς ζωῆς μου. Τὸ σήμερον προτιμῶ, τὸ δὲ αἶριον τὸ ἀφίνω εἰς τὴν ροὴν τῆς τύχης. Τὸ τί θὰ γίνῃ μετὰ τὸν θάνατόν μου, τὸ τί, μετὰ τὸν θάνατόν μου, μὲ ἀναμένει, δὲν τὸ σκέπτομαι καθόλου, διότι ἐνωῶ ὅτι εἶνε ματαιοπολία ὅτι εἶνε κάτι ὑπερτερον τῶν δικήματόν μου νὰ τὸ σκέπτομαι. Ἄς γίνῃ ἐπὶ τέλους ὅ,τι θέλει. Ἄς πέσῃ ὁ οὐρανός, ἄς βουλιάξῃ ἡ γῆ, καὶ ὁ ἥλιος, ἄς σβύσῃ τὴν λαμπάδα του, παραμένον σκοτεινὸς μετὰ τὸν θάνατόν μου. Ἐγὼ ζητῶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ παρόντος, ζητῶ νὰ χαρῶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὅσον μὲν εἶνε δυνατόν, ζητῶ νὰ διασκεδάσω με τὸν ἔρωτά μου, τὴν ἀνάπαισιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς μου». (2) Καὶ ὡς νὰ θέλῃ νὰ προ-

(2) Δὲν θέλω νὰ ἐλπίζω	Ἄς γίνῃ ὅ,τι θέλει
Δὲν θέλω νὰ φροντίζω	Τελείως δὲν με μέλλει.
Τὸ μέλλον στὴν ζωὴν	Ἄς πέσῃ ὁ οὐρανός.
Τὸ σήμερον προτιμῶ	Ἡ γῆ μας ἄς βουλιάξῃ
Τὸ αἶριον τ' ἀφίνω	Κι' ὁ ἥλιος ἄς σβύσῃ
Στῆς τύχης τὴν ροὴν.	Κι' ἄς μείνῃ σκοτεινός.

Τὸ τ' ὕστερα θὰ γένη	Ἐγὼ ζητῶ τὸ τώρα.
Καὶ τί με ἀναμένει	Καὶ τούτη μου τὴν ὥρα
Ποτὲ δὲν τὸ φρονῶ	Πασχίζω νὰ χαρῶ
Ποτὲ, δὲν τ' ἀναβάνω	Τὸν ἔρωτα φιλιώντας
Γιατὶ τὸν νοῦν μου κάμῃς	Καὶ παίζοντας γελώντας
Καὶ μεταφρονῶ.	Ὅποσον εἴμπορῶ.

λάβῃ τὰς ἀντιρροήσεις, αἱ ὁποῖαι δυνατόν εἶνε νὰ προταθεῖν με τὴν σκέψιν, ὅτι τίποτε, ἀπ' ὅ,τι ὑπάρχει μέσα εἰς τὰ ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης συνειδητῆς ὑπάρξεως δὲν ἔχει σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, ἀπευθύνει πρὸς τὸν ἑαυτὸν του τὰς ἐνδεχομένας ἀπορίας διὰ νὰ τὰς λύσῃ; «Γιατὶ λοιπὸν νὰ στεναζώμεν λυπηρὰ, ἀφοῦ εἶνε γνωστὸν πρὸ πολλοῦ ὅτι κάποτε θ' ἀποθάνομεν; Καὶ ἀφοῦ θ' ἀποθάνομεν κάποτε, — αὐτὸ εἶνε βέβαιον, — πρῶτον ὑποστυῶμεν τὸ κράτος τοῦ ἔμμου τοῦ θανάτου, ἄς

πηδήξωμεν, ἄς χορεύσωμεν, ἄς χαροῦμε ὅλας τὰς ἡδονὰς τῆς ὥραιας ζωῆς, — ὥραιαν τὴν θεωρεῖ ὁ αἰσιόδοξος ποιητής, — καὶ τὴν μέθην καὶ τὸν ἔρωτα» (1)

Τριουτοτρόπως ὁ Χριστόπουλος καταλήγει εἰς τὴν σκέψιν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ παρόντος, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀπαραίτητος εἶνε ἡ νεότης καὶ ἡ υγεία. Ἡ ἀπόλαυσις τοῦ παρόντος εἶνε τὸ κέντρον τῶν σκέψεων τῆς ζωῆς του, τὸ ὁποῖον ἡ προοδευτικὴ καὶ ἀδεξία εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς οὐσίας τέχνη του ξεδιπλᾷ πολὺ συχνὰ μέσα εἰς τοὺς στίχους του. Πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ παρόντος, πρὸς τὸν σκοπὸν μόνον αὐτῶν, καταστολάζει κάθε σκέψιν του. Ἡ ἀπόλαυσις τοῦ παρόντος εἶνε τὸ τελικὸν πόρισμά του καὶ τὴν ἀπόλαυσιν αἰτῆν τοῦ παρόντος παροτρύνει καὶ συμβουλεύει. Τὸ παρὸν εἶνε ἡ μεγάλη ἔννοια καὶ ἰδέα, περὶ τὴν ὁποῖαν εἶνε συγκινητικὴ ὅλη ἡ σκέψιν καὶ ὅλη ἡ ὑπαρξίς τοῦ Χριστόπουλου Παντοῦ τι παρὸν. Ὑπὲρ πάντων, ἄλλο τὸ παρὸν. Τὸ παρὸν εἶνε ἡ ζωὴ μας, ἡ ὑπαρξίς μας, — φυσικώτατα ἀφοῦ διὰ τὸν Χριστόπουλον ἡ ζωὴ εἶνε σύνδεσμος στοιχείων τῆς ὕλης, τῶν ὁποίων ἡ διάλυσις εἶνε ἡ καταστροφὴ τῆς ζωῆς, — τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅτι ἔχομεν, τὸ μόνον διὰ τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ γίνεταί λόγος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἐπικοίρειος ποιητὴς τὸ παρὸν ψάλλει εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ποιήματά του.

Ε Λ Α

Ἀγαπημένε ταίρι μου, δός με τὴν ἀγκαλιά σου.
Γιὰ νὰ χαρῆς τὰ νεῖατά μου κι' ἐγὼ τὰ ἐδικά σου.
Ἐσὺ γιὰ μέναν ἔγραψες κι' ἐγὼ δεὰ εἶπα
Νὰ χαβίμασθε πάντοτε κι' οἱ δυὸ νὰ εἴμασθ' ἕνα.
Ἀψήφησ' τὴ νεότητα, τὸ ἄνθος τῆς λυπήσου
Ὅπου καταμαραίνεται σὸ τρυφερὸ κορμί σου.
Τὸ ἄνθος εἶνε σύντομα. Ἀκόμα δὲν ἀνοίγει
Κι' ὁ μαρμαρῆς προφθάνοντας εὐθὺς τὸ καταπνίγει.
Ἦδὲ τὰ φρενιτάφυλλα στὴν τριανταφυλλιά τους
Πῶς πάσαντα μαραίνονται καὶ χάνουν τὴ θωριά τους.
Βικόνε τούτ' ἄς τᾶχωμε, τὸ ἄνθος ἄς χαροῦμε
Πεῖν φθάσουν τὰ γεράματα κι' οἱ δυὸ μας μαραθοῦμε.

Αἰτῶν εἶνε αἱ σκέψεις, αὐτὸς εἶνε ὁ πνευματικὸς κύκλος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον περιστρέφεται, ζῆ καὶ κινεῖται ἡ Ποίησις τοῦ Χριστοπούλου. Ὁ ὀρίζων τῶν σκέψεων του μέσα εἰς τὰ ποιήματά του καθὼς ἀντιλαμβάνεται ὁ μελετητὴς του, εἶνε στενός. Ἡ ἰδεολογία του ἐπαναλαμβανομένη καὶ χρωματιζομένη διαφοροτρόπως, ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θεμελίω, εἶνε ἡ ἔξῃς. Ἄς ἀπολαύσωμεν τὴν ζωὴν προτοῦ τὰ στοιχεῖα, παίζοντας μίαν κωμωδίαν εἰς βάρος μας, μᾶς ἀφαρέσουν τὴν ἀτομικὴν συνείδησιν καὶ μᾶς θυδίσουν ὡς ἄσκεπτα, χωρὶς βοῦλησιν, στοιχεῖα εἰς τὴν ἀπειρὸν αἰωνιότητα τῆς φύσεως. Ἡ ταλαίπωρος νεότης φεύγει καὶ χάνεται, ἡ ὥραία ζωὴ, — ὥραιαν τὴν θεωρεῖ ὁ αἰσιόδοξος Χριστόπουλος, — ἐξαντλεῖται καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ μηδέν, εἰς τὸν θάνατον, ἀνεπιστορεπτεῖ. Προτοῦ ἔλθῃ, ἀνθρωπε, — ἀγωνίζεται νὰ κραγήσῃ, — τὸ ἀπαίσιο καὶ πικρὸν γῆρας, προτοῦ ἐξαντληθῇ τὸ ἄμμόμετρον τῶν ἡμερῶν μας, προτοῦ λευκανθῶμεν καὶ τὸ νεαρὸν καὶ

σφριγγλὸν σῶμά μας, κυρτωθῇ, ἀπόλαυσε τὴν φεύγουσαν ζωὴν σου. Ἡ εὐτυχία, ἡ ζωὴ, ἡ χαρὰ καὶ ὁ ἔρωσ, ὁ ὑπέροχος σκοπὸς τῆς ζωῆς, ὅλα παρέρχονται καὶ ἐξαφανίζονται. Μὴ ἀναζητῆς ἐπομένως ματαιὰς εὐτυχίας, μὴ ἀφίνης τὸ παρὸν νὰ παρέρχεται, μὴ βρακαλίξῃσαι μὲ μελλοντικὰς χιμαῖρας, — καὶ ἀπόλαυσε ὅ,τι δύνασαι, πρᾶστομαζόμενος διὰ τὸν πικρὸν ἐξαφανισμὸν τοῦ θανάτου.

Αὐτὸς εἶνε ὁ πνευματικὸς κύκλος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον, καθὼς εἶπα, περιστρέφεται, ζῆ καὶ κινεῖται ὁ Χριστόπουλος, ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τῆς Φαναριωτικῆς ἐποχῆς του καὶ τοῦ Φαναριωτικοῦ περιβάλλοντός του. Στενός, περιορισμένος, ἀκόμα σμειθισμένος, εἰς τρόπον ὅστε ὁ σημαντικὸς αἰσθητικὸς μορφακένος μελετητὴς του νὰ πλήττῃ καὶ νὰ ἀνιᾷ. Ἐν τούτοις, καθὼς μοῦ ἀνέπτυσε μίαν νύκτα, μὲ θαιμιστὴν σαφήνειαν, ὁ μελωδικὸς τεχνίτης τοῦ στίχου κ. Λάμπρος Πορφύρας, ἡ Ποίησις δὲν εἶνε παρὰ αἶσθημα. «Τὰ συστήματα τῶν ἰδεῶν, τὰς κοσμοθεωρίας, δὲν τὰς ἀνεκρίσκομεν εἰς τὸς παηαίς, ἀλλὰ τὰς ἀναζητῶμεν εἰς τοὺς φιλοσόφους». Σχετικῶς, ἴσως νὰ ἔχω μερικὰς ἀντιρρήσεις. Ἀλλὰ ἡ Ποίησις, ὡς αἶσθημα ποῦ εἶνε, εἴμπαρτῃ νὰ ζῆσῃ καὶ νὰ εἶνε ὥραία, καὶ νὰ μὴν παύῃ τὸ νὰ εἶνε Ποίησις καὶ μέσα εἰς ἕναν στενὸν, περιορισμένον, ἀκόμα σμειθισμένον πνευματικὸν κύκλον. Καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς θὰ ἐξετάσωμεν τὴν Χριστοπουλικὴν Ποίησιν, — δηλ. ὡς αἶσθημα καὶ Τέχνην.

IV

Ὁ ἔρωσ εἰς τὸν Χριστόπουλον δὲν εἶνε τὸ ὑπέροχον ἀνθρώπινον πάθος, τὸ συνταράσσον καὶ συγκλονίζον ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν αἶσθημα, μέχρι τῶν βαθυτάτων ἐγκάτων τῆς. Δὲν εἶνε «ὁ πανοχυρὸς ἔρωσ, τοῦ ὁποῖου ὁ πόθος διαπερᾷ τὰ ὄσπια του, ποῦ τοῦ περισφιγγεῖ τὴν πονοῦσαν καρδιά, ποῦ χύνει σκότος πολὺ μπρὸς τὰ μάτια του καὶ παρεκτρέπει ἐκ τοῦ στήθους τὰς φρένας του», ἔπως τὸν αἰσθάνεται ὁ ἀρχαῖος Ἀρχιλόχος. Δὲν εἶνε τὸ ὑπεράνθρωπον αἶσθημα, τὸ ὑποτάσσον πᾶσαν ἀνθρωπίνην λογικὴν, τὸ βαῖνον πέραν τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν διαβαθμίσεων. Εἶνε ὁ σχολαστικὸς θεματισμὸς τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ φαρετροφόρου εἰοῦ τῆς καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ἔρωτος μέσα εἰς τὴν Χριστοπουλικὴν Ποίησιν εἶνε ξηρὰ, μιμητικὴ, δασκαλικὴ, τεχνητὴ καὶ ψυχρὰ.

Ὁ ἔρωσ ὅμως εἰς τὴν Χριστοπουλικὴν Ποίησιν ἔχει καὶ μίαν δευτέραν μορφήν. Αὐτὴ ἡ δευτέρα μορφή τοῦ ἔρωτος εἶνε τὸ ἀνθρώπινον αἶσθημα, τὸ ὑποτάσσον πᾶσαν λογικὴν ἢ ἀντιθέτως, τὸ ὑποτασσόμενον εἰς τὸν σχολαστικὸν ρεμβασμὸν. Ἦδη σκέπτεται ὁ πολύτερος Χριστόπουλος ὁ προχωρημένος ἄνθρωπος, ὁ θερμὸς ὀπαδὸς καὶ ὑποστηρικτὴς τοῦ Δημοκρέου καὶ τοῦ Δογματικοῦ Ὑλισμοῦ καὶ ὁ ἔρωσ γίνεται ἔμφατος φιλοσοφική. Ὁ ἔρωσ γίνεται σῆμα ὀρατικόν. Δὲν εἶνε πλέον ὁ ἔρωσ τὸ ἀπλετισμένον αἶσθημα τοῦ βιωκίζοντος δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος καθὼς οὔτε τὸ παλίσχυρον πάθος τοῦ Ἀρχιλόχου.

Εἶνε ἡ σκοτεινὴ καὶ μυστηριώδης δύναμις ἡ συγκρατούσα τὴν ἁρμονίαν τῶν ἐνάστρων κόσμων. Εἶνε ἡ ὑπερτέρα ἀνθρωπίνης συλλήψεως Ἀνάγκη, ἡ δημιουργοῦσα καὶ διατηροῦσα τὰς οὐρανίους σφαιρας. Εἶνε ἡ αἰτία τῆς δημιουργίας τῶν βουνῶν, τῶν θαλασσῶν, τῶν λιμνῶν, τῆς βροχῆς, παντὸς θαυμασίου. Εἶνε ἡ μυστικὴ γοημοποιὸς

δύναμις, πού δημιουργεί κάτω από τῆς γῆς τὸν φλοιὸν, μέταλλα καὶ φλεβικὰς ροὰς. Ὅ,τι ὠραῖον καὶ ὑπέροχον καὶ μυστηριώδες ὑπάρχει μέσα εἰς τὰ φαινόμενα τῆς Φύσεως πηγὴν καὶ ἀφρηρίαν καὶ τέλος καὶ σκοπὸν ἔχει τὸν ἔρωτα, εἰς τὴν μορφὴν του αὐτῆν. Γύρω ἀπὸ τὴν ιδέαν καὶ τὸ κοσμογονικὸν σύμβολον τοῦ ἔρωτος τοῦτου πλέκεται ὁ ἥρωος Ἐπιλογοῦμενος», ποίημα μὲ σχολαστικὴν μορφὴν, ὡς ὅλα σχεδὸν τοῦ Χριστοπούλου, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει κάπου-κάπου καὶ στίχους νευρώδεις καὶ ρωμαλέας ιδέας. Ἰδίως ἔμως ὁ ἔρωτος αὐτός, ὡς κυβερνήτης τοῦ κόσμου, ὡς γονιμοποιὸς δύναμις τοῦ παντός, χωρὶς τῆς ὁποίας ὁ κυκλικὸς καὶ ἀτελείωτος δρόμος τῆς ζωῆς δὲν θὰ εἴρισκε τὸν δρόμον τῆς διακωλύσεως καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ζωῆς θὰ ἐξέλιπεν ὑπὸ τὸν ἥλιον», ὑψώνεται εἰς καθαρὸν πηρικὸν σύμβολον, εἰς τὸν «Ἕμνοισ».

Υ Μ Ν Ο Σ

Ὡ! ἔρωτ' ἀνθηρώτατε,
Γλυκὲ καὶ βαρύντατε
Τοῦ κόσμου κυβερνήτη,

Ἐσένα ὁ νοῦς, τὸ σῶμα μου,
Τὰ στήθη καὶ τὸ σπῆμα μου
Λατρεύουν καὶ κηρύττει. ὦ

Ἐσὺ Θεός, αἰθέριε,
Οὐράνια κ' ἀέρια
Κρατεῖς καὶ βασιλεύεις

Καὶ ἔως τὰ αἰώνια
Τῆς γῆς μας καταθρόνια
Τὰ βέλη σου τοξεύεις.

Τὸ βλέμμα σου τὸ ἤμερον
Σ' ἀπὸ τὸν κόσμον σήμερον
Στιγμὴν σχεδὸν ἂν λείψῃ

Ὁ κόσμος ὅλος σπύνεται
Καὶ καταντᾷ καὶ γίνεται
Κατήφεια καὶ θλίψη.

Ἄμιμητα τὰ κάλλη σου.
Ἡ δύναμις μεγάλη σου.
Μεγάλη σου ἡ δόξα.

Λατρεύω τὴν αἰώνιαν
Καὶ θαυμαστὴν σου πρόνοιαν
Καὶ τὰ φθαρτὰ σου τόξα.

V

Ἡ μορφολογικὴ σύστασις τῶν ποιημάτων τοῦ Χριστοπούλου δὲν εἶνε φθασμένη εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν ἐκείνο ἕνος πού νὰ γενῆ σήμερον τὸν θαυμασμὸν ἢ τὸν ἐνθουσιασμὸν. Ὁ στίχος του εἶνε πάντοτε σχεδὸν βραχυσύλλαβος καὶ ὁμοιομορφῆς εἰς τὴν στροφὴν. Πεντασύλλαβος, ἑξα-σύλλαβος, ἐπτασύλλαβος, ὀκτασύλλαβος, ἐννεασύλλαβος, δεκασύλλα-βος, σπανίως μακρότερος, σπανίως δεκαπεντασύλλαβος, στερεῖται τῆς εἰλιγγισίας τῶν λυρικῶν ξεσπασμάτων, τῆς τέχνης τέλος, νὰ τὸν κάμῃ πάντοτε ἀνεκτόν. Ἐπίσης εἰς πολλὰ μέρη, εἶνε δύσκαμπτος, γασμωδικός, ὑδαρῆς καὶ ἡ ὁμοιοκαταληξία, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Χριστόπουλος προσέγει πολὺ, ἐπαναλαμβάνεται τυμπανόχορυστικῶς. Ἐπίσης πολὺ συ-χρᾶ, μέσα εἰς τοὺς στίχους του τρώγονται σύλλαβαί, ἐξαφανίζονται ἢ ἐπαναλαμβάνονται λέξεις καὶ κάτι τί τὸ ἀσύνδετον ἐμφανίζει πολλὰ ποιήματά του ὡς προπλάσματα ποιημάτων, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ δου-λευθοῦν. Ἐν τούτοις μέσα εἰς τὸ ποδορρικὸν ἔργον τοῦ Χριστοπούλου,

μία φιλεκαλία εἰς τὴν ἀναπαράστασιν τῶν μυθολογικῶν εἰκόνων, μία ἀβρότης εἰς τὴν ἔκφρασιν φυσικῆ, κάτι τὴν τὸ λεπτόν, χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ἀριστοκρατικοῦ περιβάλλοντος, ἐμφανίζουσι τὸ ποδορρικὸν αὐτὸ ἔργον ὡς κάτι πού ἐβλάστησε καὶ ἔπρεπε νὰ βλαστήσῃ εἰς τὴν ἀμιό-σφαιραν καὶ τὸ θερμοκήπιον τῆς Φαναριωτικῆς ἀριστοκρατίας.

Ὅταν ὁ Χριστόπουλος ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοὺς σχολαστικὸς ρεμ-βασμούς τῆς ἀρχαίας μυθολογίας καὶ ἀφίγει τὴν καρδιά του νὰ μιλή-σῃ μόνη τῆς καὶ τὸ αἶσθημά του νὰ ξεχινθῇ ἐλεύθερον, παραμερίζουσι τὰ συμβατικὰ ψεύδη, πού προσεπάθει νὰ τὰ ἐμφανίσῃ ὡς ἀληθείας, δεικνύει ὅτι ξέρει νὰ τραγουδήσῃ. Ὁ στίχος του ὁ ὁποῖος φαίνεται εἰς πολλὰς μυθολογικὰς ἀναπαραστάσεις ὡς ξύλινος ἀποκτᾷ ἑξαφνα εἰλι-γισίαν παθητικότητος. Ἡ φωνὴ του δὲν εἶνε μόνον φιλόκαλος ἀλλὰ καὶ μελωδικὴ καὶ εἶνε κάποτε ὡς νὰ ἔρχεται ἀπὸ μίαν κατασκευαστικὴν πηγὴν μυστικᾶ. Καὶ ἴσως τὸ μέρος μόνον τοῦτο τῆς εἰλιγγιστοῦς ἐμπνεύ-σεως του νὰ ἀντέχῃ καὶ σήμερον εἰς τὴν αὐστηρὰν αἰσθητικὴν ἀνοχὴν καὶ ἴσως καὶ εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ Μέλλοντος.

Φ Λ Ο Γ Ε Ρ Α

Ἐλένημη φλογέρα,
Νὰ τούτον τὸν ἀέρα
Κι' ἀρχίνα νὰ φυσᾷς,
Κι' ἂν ἴσως καὶ σὲ καίγῃ
Ἐἶν' στεναγμὸς μου, λέγει, (:)
Καὶ μὴ μοῦ τὸν μιτᾷς.

Ὁδῆγος' τον νὰ φθάσῃ
Πρὸς τοῦτ' αὐτοῦ τὰ δάση
Στὸ στόμα τῆς Ἠχώας.
Κι' ἀπ' τὴν Ἠχώ νάρχισῃ
Ἐκεῖ νὰ καταντίσῃ
Πού ξέρει μοναχός.

Κι' εἰπέ του νὰ προσέχῃ
Στὸς βράχους ὑποῦ τρέχει
Νὰ μὴν ἐμποδίστῃ
Μόν' ἴσως νὰ περάσῃ
Ἄτάραχα νὰ φθάσῃ
Νὰ πράξῃ νάκουσθῃ.

Κι' ἐκεῖ σ' αὐτὸ καὶ μόνον
Μὲ λύπην καὶ μὲ πένον
Χωρὶς διακεπή.
Ἄπ' τῆς καρδιάς τὰ βάρη
Τοῦ στήθους μου τὰ πάθη
Τὰ πάθη μου νὰ πᾶν!

Α Τ Α Ρ Α Ξ Ι Α

Περὶλυπη ψυχὴ μου,
Γαβάθιζε (:) καὶ κοίμου
Ὁ κόσμος μὴ σὲ μέλῃ
Ἄς κάμῃ ὅπως θέλῃ.

Ἀρχῆθεν ἔτσι ἐκτίσθη
Καὶ ἔτσι ἐτχηματίσθη
Καὶ δὲν μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ
Τὴν ἀτακτὴν του τάξι.

Ὅμοιος εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῶν ποιημάτων του ἀνήκουν καὶ τὰ ἐκτεθέντα ἀνωτέρω «Χειμῶνας», «Ἐὐθυμία», «Ἐλα», «Τόρα», κα-θὸς καὶ τὸ ἀπηχοῦν μίαν ἐξαιρετικὴν μουσικὴν μέσα εἰς ἑλὴν τὴν Χριστοπουλικὴν Ποίησιν «Ἀδιαφορία». Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν πρέπει νὰ κατατεθῇ καὶ ἡ μίμησις τοῦ ἀμαρτωλοῦ «Πόθος», τοῦ ὁποῖου οἱ δύο τελευταῖοι κυρίως στίχοι εἶνε τόσῳ σφικτοδεμένοι καὶ ἐκφράζουσι τόσῳ βαθύ αἶσθημα, ὥστε νὰ ἐμφανίζεται ἄξιον καὶ τῆς Μούσης τοῦ ποιητοῦ τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλεῆ» καὶ τοῦ ποιητοῦ τῶν

«Σκαραβαίων». Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὡσαύτως πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ μερικὰς ἀπὸ τὰς μυθολογικὰς ἀναπαραστάσεις του, ὅπως τὴν «'Αφροδίτην» καὶ εἰς τὰς ὁποίας ὁ Χριστόπουλος ἀπομακρύνεται τῆς παιγνιώδους ἐρωτογραφίας καὶ τὸ αἰσθημὰ του ἐκφράζει κατὰ τὴν βαθυτέραν καὶ κατασκευαστικώτερον.

Π Ο Θ Ο Σ

Ἄς γένουμεν καθρέφτης νὰ βλέπῃσαι σ' ἐμένα
Κι' ἐγὼ νὰ βλέπω πάντα τὸ κάλλος σου κι' ἐμένα.
Ἄς γένουμεν χτενάκι σιγά - σιγά ν' ἀσχίζω
Νὰ σχίζω τὰ μαλλιά σου νὰ στὰ σχοχοχτενίζω.
Ἄς ἤμουν ἀεράκι καὶ ἄλος νὰ κινήσω
Στὰ στήθη σου νὰ πέσω, γλυκὰ νὰ στ' ἀερῶσω.
Ἄς ἤμουν τέλος ὑπνοσ! Νὰ ἐρχομαί τὸ βράδυ
Νὰ βῶνω τὰ γλυκὰ σου ματάκια στὸ σκοτάδι.

Η Α Φ Ρ Ο Δ Ι Τ Η

Ἄς! Χάλκης καθαρώτατε καὶ γαληνὲ λιμένα
Ποιὰ εἶνε τούτη ἢ θεὰ ποῦ κλυμπα σ' ἐμένα;
Θαλασσινὴ δὲν φαίνεται, δὲν εἶν' ἢ Ἄμφιπρίτη.
Ναμπὲ λιμένα τί θωρῶ; Αὐτ' εἶν' ἢ Ἄφροδίτη.
Καὶ νὰ τη, μέσ' ἀπ' τὸν ἀφρόν ἐβγαίνει κλυμπαπῶντας.
Καὶ ἀνέβαιν' εἰς τὸ νησί γλυκὰ χαμογελώντας.
Προβαίνει ἐμπρὸς ὁ ἐρωτὰς καὶ ἡ θεὰ ἀγάλια
Ἄκολουθᾷ κατὰ τοῦ πάνω στὰ περιγυῖα.
Κι' ὅπου πατεῖ καὶ στέκεται ὁ τόπος πρασινίζει
Ἡ γῆ καταστολίζει τι καὶ ὄλη λουλουδίλει.
Μυρτιάς καὶ τριαντάφυλλα καὶ σπάρτα φουντωμένα
Συντρέχουν καὶ τὴν δέχονται παντοῦ στὴ γῆ στρωμένα.
Ἄνθοβλοῦνε οἱ νάρκισσοι, ἀνθοβλοῦν οἱ κρίνοι
Καὶ ἔλα τ' ἀνθ' ἢ Ἄνοιξ στὰ ἴχνη της τὰ χύνει.
Στάσου θεὰ τῆς ὠμορφιάς αὐτοῦ στὸ λουλουδάτον
Τὸ δάσος τὸ κατὰρρεσον τῶν φουντωτῶν ἐλάτων,
Στάσου ν' ἀρθῶ, ν' ἀξιώθῶ νὰ σὲ προσπεντήσω
Καὶ τὰ λουσιμένα κάλλη σου νὰ στὰ καταφιλήσω.

VI

Ἦδη εἰς τὸ μέρος τοῦτο, συμπρασματικῶς, ἀξίζει νὰ γίνῃ κάποια διὰκρισις. Τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφησαν «ὑπὸ τοῦ ἀνταξίου τοῦ καίρου γέροντος» — ὅπως ὀνόμαζον τὸν Χριστόπουλον σύγχρονοί του ἢ καὶ μεταγενέστεροι κριτικοί του καὶ βιογράφοι, δόσαντες πλεον εἰς τὸν σημερινόν μας πνευματικὸν ὄριζοντα, — τὰ κλασικὸμορφα ποιήματα του, ἢ ἑλληνικὴ ψυχὴ, δεύει ἐπὶ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν ἔβλεπε πίσω ἀπὸ τὴν Ἄφροδίτην, τὴν Ἐρατῶν, τὸν Βάκχον καὶ τοὺς θεῶλους του, τὸ θαῦμα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου καθὼς καὶ τὴν αἰγλὴν μιᾶς ἐλευθέρας Νέας Ἑλλάδος. Ἰδίως πρὸ τῶν ὀμμάτων τῆς Φαναριωτικῆς ἀριστοκρατίας, τῆς ὁποίας τὴν ἐθνικὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς

προγενεστέρους ἰδέας περιεγράψαμεν, ὡς καὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν φιλελλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ ὁποῖαι ἐφλέγοντο πρὸ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἑλλάδος, τὰ κλασικὸμορφα ποιήματα τοῦ Χριστοπούλου ἀφῆραν νὰ σχηματίζεται ὠραιότερον τῆς πραγματικότητος τὸ ἰδεῖν τῆς νέας ἀναγεννωμένης πατρίδος μας, σοφῆς καὶ τροφεῦ πνευματικῆς τοῦ κόσμου ὡς ἢ Ἄρχαία. Ἰδοὺ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον τόσον ἐθανυμάσθη ὁ Χριστόπουλος κατὰ τὴν ἐποχὴν του καὶ μετεφράσθη εἰς ξένας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν νεοελλήνων ποιητῶν. Σήμερον ὅμως, ὅποτε παρασύρου ἀλλὰ ρεύματα, ὑπὸ τὸ πρῶτον ὀρθωτῶν αἰσθητικῶν ἀνιλήψεων, ἢ ἀξία καὶ ἢ τέχνη τοῦ Χριστοπούλου, κατερχομένη πολλὰς βαθμίδας εἰς τὴν ἐκτίμησίν μας καὶ τὸν θαυμασμόν, λαμβάνει τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν εἰς τὴν νέαν μας Ποίησιν. Καὶ ἤδη φαίνεται πόσον ἀδικος ὑπῆρξεν ἢ κρίσις τοῦ σπινθηροβολούντος πνεύματος τοῦ Ροῖδου, θέτοντος τὸν Χριστόπουλον, μετὰ τὸν Σαλαβιὸν καὶ τὸν Βηλαρῶν εἰς τὴν ὑψηλωτέραν κορυφὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ καὶ εἰς βαθμίδα πολὺν κατωτέραν τὸν Γεώργιον Ζαλοκώστα, τοὺς Σούτσους καὶ ἄλλους.

Αὐτὸς εἶνε ὁ Χριστόπουλος καὶ αὐτὴ ὑπῆρξεν ἢ Ποιησὶς του. Τὸ ποιητικὸν ἔργον του φέρει καὶ δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ φέρῃ τὸν προδρομικὸν του χαρακτῆρα. Ἄν καὶ νέα ρεύματα παρασύρου σήμερον τὴν ἑλληνικὴν Ποίησιν καὶ τὴν παγκόσμιον σκέψιν καὶ νέαι θεοὶ λατρεύονται εἰς νέους βωμοὺς, ἢ Ποίησις τοῦ Χριστοπούλου, κάποτε — κάποτε ἀντέχει εἰς τὴν αἰσθητικὴν βάσανον. Τὸ ἔργον του εἶν' ἀναφέρεται ὡς ἐπὶ τὸ πρῶτον ὡς ἰστορικὸς σταθμὸς τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων, δηλαδή ὡς ἢ ἀφετηρία τῆς ἐντέχου Ποιήσεως μας, Διότι ὁ Χριστόπουλος ὑπῆρξε μαζί μετὰ τὸν σατυρικὸν Βηλαρῶν, ὁ πρῶτος νεοελληνιστὴς, ὁ ὁποῖος ὀμίλησεν εἰς τὰς Ἑλληνίδας Μούσας ἕταν ἕνας ἐπαναστατικὸς ἀκαθραστὸς ἐρρῶτισμα καὶ τὰς πνευματικὰς ἐνεργείας τοῦ ἔθνους καὶ ἢ κρήνη τῆς Δημοτικῆς μας Ποιήσεως ἔπαυσε νὰ χύνη τοὺς ἀκριβοὺς σταλαγμοὺς της. Ἄλλ' ὅμως ἢ ἐντεχρος Ἑλληνικὴ Ποίησις δὲν ἔμεινεν εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου τὴν ἀφήσεν ὁ Μακεδὼν ποιητὴς. Συγχρόνως τότε ἢ ὀλίγον μετὰ αὐτόν, ἕνας ἄλλος, ὁ πιναρικός Κάλβος, ἦρας τῆς ποιητικῆς σκέψεως, ἐσκόλιζεν εἰς τὸν σκληρώτερον βράχον τὰς πατριωτικὰς του ἰδέας. Ἐπίσης συγχρόνως καὶ μετὰ αὐτόν, ἀλλὰ εἰς μεγαλυτέραν δόξακιαν, ἀνέτειλε κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐμεσουράνησεν ἔπειτα εἰς τὴν Ἰέρουσαν, μεταξὺ ἐνὸς κύκλου διανοητικῶς προηγουμένων ἀνθρώπων, τὸ ποιητικὸν ἄστρον τοῦ Σολωμοῦ, εἰς μίαν ζωὴν μεστὴν σκέψεων, αἰσθημάτων καὶ ρεμβασιῶν. Καὶ πολὺ μετὰ ταῦτα, μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, μίᾳ ἄλλῃ πλειᾶς ὠριμωτέρων πνευμάτων προσανατολίζει πάντοτε τὴν νεοελληνικὴν Ποίησιν εἰς φωτεινωτέρους ὄριζοντας.

(Νοέμβριος 1921)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΙΩΑΚΕΙΜ

Η ΓΙΩΡΤΗ ΤΟΥ ΘΑΙΜΗΕΝΟΥ

Καλές, ἀπλές, γλυκὲς ψυχούλες
ἀδερφοῦλες,
ἀπ' τὴν ζωὴν κατατρογυμένες,
ψυχούλες πονεμένες.

ἐλάτε ἀπόψε ἐδῶ ὅτιν ἔρημὴ κάμαρά μου
πού κίποτες ἀντιλαλοῦσε ἀπὸ χαρᾶ,
ἐλάτε, νὰ γενῆτε συντροφιά μου
καθὼς στὰ χρόνια τὰ παλιά...

Ἀπόψε ἐδῶ θὰ ψάλλουμε χαρούμενες καὶ πάλι
—ἰρωτευμένες, λές, πλάι στ' ἀκρογιάι—,
τῆς νιότης τὰ τραγούδια
τοῦ βίου τίς χαρές,
κι' ἀγνές
σὰν αὐγινὰ λουλούδια,
ὅπως τὸν ἔρωτα ἕναν καιρό,
τὸ Θάνατο θὰ ἐρωτευθοῦμε
τάγορι τὸ καλὸ
τὸ γαλανὸ καὶ τὸ ξανθό...

Ἐλάτε, ἀπλὲς φυχοῦλες
ἀδερφοῦλες...

Τὰ δυνατὰ θανάτω ἠλεκτροικὰ
ἥλιος τὸ φῶς νὰ πλημμυρίσῃ,
καὶ σὰν τρελλὰ καὶ σὰν τρελλὰ,
ἀπὸ παράφορον χαρὰ
λές μανιακά,

ὦ! θάλαλάξον τὰ βιολιά,
μέσ τῆς νυχτὸς τῆ σιγαλιά
καὶ μέσ τῆς Πλάσης τὴν ἐρμιά,
ἕνα διθύραμβό στὴ Χτίσι...

Μουγγὰ καὶ θνυμιέν' ἀντάμα
τὸ πιάνο θὰ βογγήξῃ,
καὶ μέσ' τὴν ἄπειρη ἠσυχία τοῦ Παντός
ἕνμος καὶ θρηῆνος, ὦ ἀδελφοῦλες μου, θὰ σμίξῃ...

(1922) ΚΑΡΟΥΣΟΣ ΤΖΑΒΑΛΑΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ Α. Μ.

Η ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Δὲν γνωρίζω ὅν ὑπῆρξε συστηματικὴ τσιούτη. Κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον κατ' ἦν ἡ ἀνάγκη προπαγάνδας καθίστατο ἐπιτακτικὴ, λόγῳ τοῦ ἐν Μ. Ἀσίᾳ πολέμου καὶ ἰδίως διὰ τὴν συστηματικὴν διπλωματικὴν ἀντίδρασιν, ἐλάχιστη ἢ οὐδὲν ἔδωκε σημεῖα ὑποτάξεως.

Εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπῆρχε τὸ Γραφεῖον τοῦ Τύπου, ἀλλὰ τοῦτε ἦτο διὰ τὸν τύπον, χωρὶς νὰ θέλω νὰ λογιμαίξω. Ὁ Στρατηγὸς Μπαράς ἐξέδοτο μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ ἔκφυρον ἀνασχέσεως Ρούπελ, ἐν ἡ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων ἀποκαθίστατο ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων, τῶσιν διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἔκφυρῳ Ρούπελ, ὅσον καὶ διὰ τὴν εἰλικρινῆ

ἐνάργειαν τοῦ Ὑπουργεῖου Σκυλοῦδη καὶ τὴν πατριωτικὴν ἐργασίαν καὶ ἐν γενεῇ ἐνάργειαν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἦτο σθεναρὰ ἀπάντησις εἰς τὸν Στρατηγὸν Σαράϊν καὶ ἀπεδίδοτο ἡ πιστὴ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως, ὃν ἀπεκάλουν καὶ ἀποκαλοῦν ἔτι τῶ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά Λερούα φιλόν. Τί ἔπραξε τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο πρὸς διάδοσιν τοῦ ἔργου τούτου; Ἐλάχιστα ἢ μᾶλλον προέβαλε τὴν μεγαλειέραν ἀντίδρασιν.

Ὁ Ἑλληνικὸς τύπος ἐλάχιστα ἐάν ὄχι οὐδέως ἀντεπερσοπεύετο ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ὅσακις δὲ παρουσιάετο κατάλληλον πρόσωπον, ἀντεμίσθετο τῶσιν γλισχρῶς, ὥστε δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ μεγάλως καὶ σοβαρὰς ὑπερσίας, εἰς τὴν ἐν πολέμῳ εὐρισκομένην χώραν, οὔτε ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως οὐδὲ κἂν κοσμικῆς, ἐνῷ ἔδει νὰ ζητηθῶσι τὰ κατάλληλα πρόσωπα καὶ ν' ἀμοιφῶσθαι γενναίως.

Καθίστατο ἀναγκαῖα ἐπίσης ἡ δημοσιογραφία τούτων γραφείων, ἐν εἰς τὴν Ἐπιτελικὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Στρατοῦ ἔτερον εἰς τὸ Ναυτικὸν Ἐπιτελεῖον διὰ τὴν διακέρυξιν τῶν πολεμικῶν ἐπέτυχῶν, καὶ τῶν ναυτικῶν τοιούτων, ἀμφότερα δὲ τὰ γραφεῖα ταῦτα ὑπὸ τὴν ἐνικίαν Διεύθυνσιν τοῦ Γραφείου τοῦ Ὑπουργεῖου τῶν Ἐξωτερικῶν.

Ὁ Ἑλλήν. Στρατὸς ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ ἔσχεν ἐξῆχος καλῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἠρωικὰ κατορθώματα καὶ θαυμασίους ἐλιγμούς, ἀλλ' ἐλα ταῦτα ἐφρόντισε νὰ καταπνίξῃ ἐν τῇ σιωπῇ τοῦ τοῦ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

Εἶνε ἐπίσης ἀπαραίτητον τοῦτο γραφεῖον καὶ ἔδει νὰ ἐλιτούργει καὶ εἰς τὸ πρὸ τοῦ μετώπου Γενικῶν Στρατηγείων.

Αἱ διαταγαὶ τῶν Ὑπουργείων Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν, αἱ ἀφορῶσαι τὴν λογιστικὴν καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἐφημερίδων, πρέπει πρωτίτως νὰ περιβάλλωνται μὲ τὴν συγκρατήσεσιν τοῦ Ὑπουργεῖου τῶν Ἐξωτερικῶν, οὕτως ὥστε αἱ ἐφημερίδες αἰτινεὶ θά φωτίζωσι τοὺς οὐδετέρους περὶ τῶν παρεκτροπῶν καὶ παραβιάσεων οὐ διεθνοῦς δικαίου, ἐκ μέρους τῶν ἐκθῶν τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐυρίσκωσι πᾶσαν εὐκολίαν εἰς τὰ σύνορα καὶ τοὺς λιμένας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ταχίστην ἐξαγωγήν.

Τὰ παρὰ τῶν συμμάχων διαπραχθέντα καὶ ἰδίως ὑπὸ τῶν ἠθῶν, ἐν Ἑλλάδι, πρὸς ἐκβίασιν ταύτης εἰς τὸν πόλεμον, οὐδέως ἐγένοντο γνωστά εἰς τοὺς οὐδετέρους καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀμερικανὴν, ἐλλείψει καταλλήλου προπαγάνδας.

Οὐδὲν φυλλάδιον ἐξεδόθη, οὐδεμία ἀφαιρητὴ ἐγρῶφη εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τύπον, ἐπὶ τῶν ἐν γενεῇ διαπραχθέντων καὶ δὴ ἐκτοπίσεων ἀθῶν ἀνδρῶν, ὧν τὸ μεγαλύτερον ἐγκλημα ἦτο τὸ ὅτι, πρὸ παντός, ἦσαν Ἕλληνες πατριῶται.

Ἐλασίσην ἔδιδε, τὸ γραφεῖον τοῦ τύπου σημασίαν εἰς τὴν διαμύθησιν τῆς κοινῆς γνώμης ἐν τῇ Ἑνῇ. Ἡ Γαλλία εἶχε καταρῶσθαι ἴδιον τύπον προπαγάνδας, τὸν τελειώτερον ἴσως, οὕτως ὥστε γενικὴ ἐμυσφώθη γνώμη εἰς ἅπασαν τὴν ὑδρόγειρον ὅτι οἱ γάλλοι καὶ οἱ Βέλγοι καθίσταντο ἀδῶα θύματα τῶν γερμανῶν, ἐνῷ οὐδεὶς ἐγνώριζε τὰ θύματα τῶν γάλλων ἐν Ἑλλάδι, καὶ δὴ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.

Ἐπῆρξαν, ἔστω καὶ ἐλάχιστοι ἄνδρες, μὲθ' ὧν καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας, οὐτὴν παρὰ τὰς νίκας τῶν στρατευμάτων μας, διέβλεπον τὸ φρικῶδες τέμα τῆς μορφῆς ταύτης ἐκστρατείας, οὐδεὶς τοὺς ἤκουε.

Ἐνῷ δὲ ἐνικύομεν στρατιωτικῶς ἠττώμεθα πολιτικῶς διὰ τῆς προπαγάνδας τοῦ ἐχθροῦ μας. Ἡ ἑλληνικὴ δημοσιογραφία ἐπανειλημμένως ἔγραψε περὶ τούτου.

Εἶνε καθεὸς νὰ ἐξευρεθῶσι κατάλληλοι ὑπάλληλοι καὶ ἀξιοματρικοί εἰς ἰοιανδήποτε κατάστασιν καὶ ἂν διατελῶσι καὶ ν' ἀποσταλῶσιν ἀνά εἰς ἢ καὶ δύο εἰς τὴν Ἀμερικὴν, Γερμανίαν, Ἰταλίαν καὶ Ἀγγλίαν ἕνα ἐργασθῶσιν ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ἐπιτελικῆς Ὑπηρεσίας. Δέον ὅμως νὰ ὦσιν ἐπιμόνον γλωσσομαθεῖς καὶ κοινωνικῶς παραστάσιμφοι, ἀλλὰ καὶ εἰδήμονες εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς προπαγάνδας καὶ δημοσιογραφίας.

Ἡ Προπαρασκευὴ τῆς ἐργασίας ταύτης τῶν γραφείων καὶ τῶν ἀτόμων πρέπει νὰ ἦ ὀργανωμένη πρὸ πάσης ἐνάργεως ἐχθροπραξιῶν, καθόσον κατόπιν θὰ εἶνε πολὺ ἀργὰ καὶ αἱ ζημίαι ἀνεπανόρθωτοι.

Προσέτι ἡ ἐργασία ὅλων τῶν γραφείων τούτων πρέπει νὰ γίνεται ἐν πλήρη ἀρμονίᾳ καὶ ἐπὶ γενικοῦ σχεδίου, κατόπιν διψοκέρπειας καὶ ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Δὲν πρέπει ἕκαστον γραφεῖον νὰ ἐργάζεται δι' ἴδιον αὐτοῦ λογαριασμὸν.

Εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην θὰ συμβάλωσι καὶ οἱ ἐν τῇ ἑξωτερικῇ ἐφημέριοι, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων προξένων, προέχει δὲ εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην ἡ διάδοσις τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων καὶ ἡ μετ' ἀξιοπρέπειας ἀναίρεσις πάσης σκοκοφαντίας καὶ ψευδοῦς διαδόσεως.

Κατάλληλος ἐπίσης τρόπος τοῦ γραφείου τῆς προπαγάνδας εἶνε ἡ χρῆσις λακωνικῶν κεραυνοβόλων τηλεγραφημάτων, εἰς ἀπάντησιν τῶν κυρίως ἀρθρῶν σοβαρῶν ἐφημερίδων. Μετὰ τοῦτο ἔρχονται πᾶς κύρια ἄρθρα πᾶν σοβαρῶν ἐγχωρίων ἐφημερίδων, κατόπιν αἱ ἐβδομαδιαῖα, ἐπιστολαί, φυλλάδια καὶ κινήματατογράφοι.

Δέον ἐπίσης νὰ ἐφιστάται μεγίστη προσοχὴ εἰς τὰς γνωστοποιήσεις καὶ εἰδοποιήσεις τῶν ἐφημερίδων, ἐγχωρίων καὶ ξένων, διότι δι' αὐτῶν γνωστοποιεῖται συμβολικῶς πολλὰ πράγματα καὶ παρέχονται πολύτιμοι πληροφορίαι εἰς τὸν ἐχθρόν. Διὰ τῶν εἰδοποιήσεων τούτων γίνονται προσέτι γνωστοὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐμπορεύματα, τὰ διαθέσιμα τρόφιμα, αἱ τιμαὶ τῶν ἐμπορευμάτων, αἱ ἐλλείψεις τῶν ἀναγκαιῶν εἰδῶν, αἱ τιμαὶ τῶν καθημερινῶν τροφίμων αἱ δημοπρασίαι κλπ. Δεληθῶτως αἱ γνωστοποιήσεις αὗται ἀποτελοῦσι τὸ βαρύτερον τῶν ἐφοδίων καὶ ἀναγκῶν. Εἶνε πηγὴ ἀνεξάντλητος τῶν πολιτικῶν πληροφοριῶν, μεγαλεπύθετος σημασίας καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρθρῶν τῶν ἐφημερίδων.

Ἡ Στρατιωτικὴ ὕπηρεσία ἐπι' οὐδενὶ λόγῳ δὲν πρέπει ν' ἀνθίσταται εἰς τὴν παρουσίαν τῶν ξένων ἀνταποκριτῶν εἰς τὸ μέτωπον. Μετὰ ἐπιμελημένην καὶ λεπτομεροῦ ἐξέτασιν καὶ ἔρευναν τοῦ Γραφείου τοῦ Τύπου, ἐφοδιάζονται οὗτοι διὰ δελτίου ταύτητος καὶ ἀδείας παραμονῆς καὶ παρακολούθησεως τοῦ στρατεύματος διὰ λόγους προπαγάνδας. Νοεῖται ὅτι θὰ λαμβάνωνται ἐπι' τὰ κατάλληλα μέτρα διὰ τὴν κατασκοπείαν.

Τὸ προσωπικὸν ἐν γένει καὶ οἱ ἀξιοματρικοί δέον νὰ ὦσι πρὸς αὐτοὺς προσηνεῖς οἱ δὲ ἀρχηγοὶ νὰ δέχωνται τούτους εὐγενῶς καὶ ν' ἀκροῶνται εὐμενῶς, δίδοντες μετὰ προσοχῆς τὰς καταλλήλους πληροφορίες.

Διὰ τῆς προπαγάνδας καὶ τῆς δημοσιεύσεως φυλλαδίων ὡς π. χ. «Τὸ Βέλγιον ἐν μαρτυρίᾳ» «τὰ κομμένα χέρια τῶν παιδιῶν» ἐξήγειραν τὴν μὴνυν ὀλοκλήρου τῆς ἀθροπότητος.

Ἐπαναλαμβάνω ἡ ἑλλείψει προπαγάνδας ἐν Ἑλλάδι κατέστησεν ἄγνωστον τὴν θαυμασίαν συμπεριφορὰν τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐν Μ. Ἀσίᾳ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγράφοντο μακροσκελῆ πύρινα ἄρθρα ἐν Γαλλίᾳ, περὶ τῶν νικῶν τοῦ Κεμαλικοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ παραστήματος τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ.

Ἡ προπαγάνδα σήμερον ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον μοχλὸν καὶ τὸν σπουδαιότερον παράγοντα τῆς διεξαγωγῆς καὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ πολέμου.

A. M

Ἡ ΑΝΗΣΥΧΗ ΨΥΧΗ

Ὁ τεχνίτης, τοῦ ἀπτοκρῦζει τὴ βασανιστικὰ γλυκεῖα σκιά τῆς Τέχνης νὰ ξεπροβάλλῃ ἀνήσυχη καὶ βιαστική, γυρίζει παντοῦ, τινάζεται σὺν πληγωμένο λιοντάρι καὶ πέφτει μετὰ τὸ κεφάλι του βαρὺ στὸ κενονισμένο χορτάρι...

Τὸ κενονισμένο χορτάρι ἀλήθεια... ἂν τ' ὄβλεπε κανένας ὑγειονομολόγος, ὀφελμιστῆς, ἢ κανένας μαθηματικός, θὰ τῶθεσκε σιχαμερό, ἀνθυγιεινὸ ἴσως!...

Μὰ ὁ Τεχνίτης ξεκουράζει ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀρωματισμένο του βλέμμα καὶ τὸ συμπανάει, πονάει μαζί μ' ἐκεῖνο.

Καὶ ἀγναντεύει κάπου παράμερα, σὲ σκόνῃ βουτηγμένο ἕνα μπουκετάκι ἀπὸ μενεξέδες, ποῦ παραθήκαν σὲ κάποια χέρια, ποῖος ξέρει... Εἶνε τινιγμένο ἐλαφρὰ μὲ μιὰ λεπτὴ μεταξοτὴ κλωστή, ποῦ μόλις ἐνώνει τις ἄκρες τῶν κοτσάνων. Κεῖται τὰ λαμπρὰ μὲνουν πεσμένα σὺν παραλυμένα.

Τὰ πέταξε ἐκεῖ ὁ προνοητικὸς καὶ πρακτικὸς ὁ πολιτισμένος ἄνθρωπος ἀφοῦ τοῦ ἦταν ἀχρηστὰ πιά, καί, τοῦ ἦταν περιττὰ...

Μὰ ὁ καλλιτέχνης δὲν μοιάζει μετὰ τὸ σαφὸ ἄνθρωπον ποῦ ἔρριψε τοὺς μενεξέδες.

Τώρα πιά ἔχει κλεσμένα τὰ κουρασμένα του βλέφαρα παραδομένος ὀλόμηνχα στὸ γλυκὸ καὶ ἥσυχον ρεῦμα τοῦ ὄνειρου, ποῦ τὸν ξεσηκώνει ἀγάλλ' ἀγάλλια ὀλοένα ψυχρότερα -- πάνω ἀπὸ τὰ γήινα...

Καὶ ὀραματίζεται σὰ σὲ μπούμπι ἐκστάσεως ἕνα φθινοπωρινὸ δειλινό.

Μιὰ γυναῖκα ἰσχυρὴ καὶ πάλυ ψηλὴ μὲ οὐραμένη φλόγα στὰ σκιασμένα μάτια τῆς καὶ μὲ μιὰ ἀόρατη τρομοῦλα στὰ ἀδύναμα πόδια εἶνε γυμμένη κάτω ἀπὸνα χαμόδενδρο. Τὸ χαμηλὸ χορτάρι, ποῦ ἐλύγισε ἀπὸ τὸ βαρεμένο τῆς κορμὶ ἔρχεται δεξιὰ καὶ ἀκουμπᾷ στὸ χλωμὸ, κρινένο τῆς λαμὸ καὶ φιλεῖ σιγανὰ τὰ ξέπλεκα, μπερδεμένα τῆς μαλλιά, τὸ ἀχνόλευκο γουδιῶκι, ποῦ φιτρώνει στὸν ἀγγιχτὸ λαμπὸ τῆς.

Στὸ χέρι τῆς βασιστὰ τὸ μπουκετάκι μὲ τοῦτ' σκόρπιους μενεξέδες. Ἐχει ἀκουμπημένο τὸ πηγούνι τῆς στὸ χαμηλὸ κλωνάρι τοῦ χαμόδενδρου καὶ νεύστικα τινάζεται σὲ κάθε κίνησι τοῦ κλωνοαριῶ, ποῦ τὸ σπρώχνει ὁ βίαιος ἄνεμος.

Κι' ἔτσι μοιάζει μετὰ τὴν πονεμένην καὶ ἀνήσυχον ψυχὴν τοῦ καλλιτέχνη ποῦ ποτὲ τῆς καὶ ποιητῆν δὲν εἴμπορεῖ νὰ γαληνέψῃ.

Ἀθήνα 1917

ΝΙΚΟΣ ΒΕΡΓΟΛΙΗΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΙΤΣΑ

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

(Συνέχεια εκ τῆς προηγούμενης) σελ. 29.

Ἄλλ' ὅταν τὸ ἄτομον μόνον, ἐκούσιον ἄνευ τῆς συμπτώσεως τῶν πολλῶν, προσφέρει ἑαυτὸ ὡς θύμα ὑπὲρ τοῦ κινδυνεύοντος κοινῶς τοῦτου ἀγαθοῦ, ὅταν συναισθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ πράξῃ τὸ καθήκον του καὶ δι' αὐτοῦ νὰ σώσῃ τὴν εὐτυχίαν, τὴν εὐμερίαν τῶν ἄλλων καὶ ὑποβιβάσει αὐτὰς αὐταπάρησιν, ἀπολέσῃ τὴν ἰδίαν εὐτυχίαν, τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προσωπικότητα καὶ μηδενισθῇ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑπακούσων εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του, τῶν πεποιθήσεών του, καὶ ἀδιαφοροῦν διὰ τὸ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ, τὸ ἄτομον τοῦτο ἀναμφιβόλως ἐπιτελεῖ ἔργον πολλῶν μείζονος λόγου καὶ τιμῆς ἄξιον Πίπτει ὑποστηρίζων τὰς ἀντιλήψεις αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον διὰ τούτων φρονεῖ ὅτι ὑπηρετεῖται τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς Πατρίδος καὶ βύζει τὰ ὦτα εἰς πᾶσαν ἄλλην φωνήν. Αἱ πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίαι καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῶν πολλῶν γενόμεναι θυσίαι δὲν ἐπιβάλλονται ἐξ ἐνστιγματικῆς τιμῆς καὶ ἀκαταβλήτου ἀνάγκης. Ἀποφασίζονται ἐλευθέρως ἐπὶ τοῦ ἐναρτέου ἀνδρός καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελοῦσι μίαν τῶν εὐγενεστέρων πράξεων καὶ διεγείρουσι τὰ αἰσθήματα τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ἀγάπης τῶν πολλῶν. Μόνον τὸ κτήνος δοῦν κατὰ φυσικὴν ἀνάγκην σίμφων πρὸς τὴν ὑπαρξίν του, ὑπὸ μοιραῖον ὁμοίμορφον καὶ ἀναπόδραστον νόμον. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ὁ ὑπέρτερος κατὰ τὸ αἶσθημα καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς τῶν ὁμοίων του, ἐνεργεῖ ὡς πρόσωπον καὶ χαράσσει τὸν τύπον τῆς ἰδίας του ἐνεργητικότητος δι' ἰδίας σκέψεως, δι' ἰδίας ἀπολύτου ἐλευθερίας καὶ ἀποφάσεως. Ὁ τὸ καθήκον τοῦτο ἐκτελῶν, ἐν ᾧ ἠδύνατο νὰ παρίδῃ τοῦτο καὶ ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ ζῶν ν' ἀπολαύσῃ τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς καὶ τῶν ἡδονῶν, καὶ θεληγῆτων τοῦ βίου ὡς τὸ πλήθος τῶν ὁμοίων του πράττει, ἄνευ τερροῦτος δύναται νὰ λογισθῇ ὡς τέλειος τὸν γαλακτῆρα καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων αὐταπαρήσεως καὶ ἐθελουσίας του, ἐξυμνοῦται εἰλόγως ἐν τῇ συνειδήσει πάντων καὶ μετρωρίζεται εἰς τὸ ἄπειρον ἢ δόξα αὐτοῦ, καὶ ἵπταται εἰς τὴν αἰωνότητα τὸ ὄνομά του δημοσυγικὸν πλεον ἄποβαῖνον εἰς τὴν γενεάν νέων κόσμων, νέων ἰδεωδῶν, νέων ἀρχῶν, πεποιθήσεων καὶ αἰσθημάτων δι' ὧν καὶ μόνον ὁ ἄνθρωπος ἐξεπολιτίσθη, προώδευσε καὶ εἰς τὴν τελειότητα αὐτοῦ ὁλονὲν ὄδηγεῖται.

Τὰ τελευταῖα πολιτικὰ γεγονότα τῆς Χώρας ἡμῶν, προσπάθεια κατεβλήθη νὰ παρασταθῶσιν ὡς ἐξαιρετικὰ ὑποδείγματα τῆς ἐπιτελέσεως καθήκοντος, ὡς τοῦτο ἐξηγεῖται ἀνωτέρω. Ὅχι. Ἡ ἔννοια τοῦ εἰγενοῦς, τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ θετικοῦ καθήκοντος παρηρηγνέσθη, ἐστρεβλώθη, παρεστήθησαν δὲ ὡς καθήκον, πράξεις, αἵτινες δὲν ἀπετέλουν ἢ ἀρῶσιν καθήκοντος. Δὲν προτίθεται ἐνταῦθα νὰ ἐκταθῶ εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων τούτων, προσφάτων ἄλλως τε καὶ νεωτέρων ἔτι ὄντων. Δύο πολιτικὰ ἀντιλήψεις (καὶ θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἀποτέροι ἀνωριμότητος ἐκ τῆς αὐτῆς εἰγενοῦς ἐπιπέσεως τῆς ἐξυμνηρητέσεως τοῦ κοινῶς καλοῦ, τοῦ συμφέροντος τῆς Πατρίδος) εὐρέθη-

σαν ἐν διαφωνίᾳ. Τοιαῦται ἀντιθέσεις δὲν εἶνε ἀσυνήθειαι ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν ἔθνων. Ἄπ' ἐναντίας αὐταὶ πλὴν τῆς τάξεως τῶν ἀπὸ συστήματος δημαγωγῶν εἴρηται εἰς ἐξαιρετικὰς διανοίας καὶ δημιουργοῦσι τὰς ἐλευθέρους ἀρχάς, τὰς φωνεῖν ἡδὲν ἰδέας πρὸς ἃς ἀνταγωνίζεται καὶ προσδεύει ἡ ἀνθρωπότης μορφοῦσα τὰς γνώμας αὐτῆς καὶ οὐθιμίζουσα τὰς τάχας τῆς, τὰ συμφέροντά της, τὰς σχέσεις της ἐπὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς τελειότητος εὐδαιμονίας της, ἐνῶ ἂν αἱ ἀντιθέσεις αὐταὶ δὲν ἐγενώμην καὶ ὡς φάροι τηλαυγεῖς δὲν ἐφώτισον ταύτην, ὁ κόσμος θὰ ἐπάλειεν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας τῆς βαρβαρότητος καὶ εὐὰ ἐπελαγοδρόμει ἄνευ ὁδηγοῦ εἰς τοὺς ὠκεανούς τῶν ἀγρίων ὀρμῶν του, τῶν ἐστίκτων τῆς κτηνώδους αὐτεσυντηρήσεώς του, ἥτις καὶ μόνη θὰ ἀπετελεῖ τὸν σκοπὸν, τὸν προορισμὸν τῆς ἀποστολῆς του, τῆς ὑποστάσεώς του. Ἄντιλήψεις ἐκεῖναι δὲν ἐστὶν ἐν τῇ ἐννοίᾳ μᾶλλον τοῦ χρόνου τῆς ἐφαρμογῆς των, φρονῶ, ὅτι ἐκπνέοντο ἐκ τοῦ συναισθηματικῶς τοῦ καθήκοντος ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, ἐκαστὴ δὲ τούτων ἐκ πεποιθήσεως ἀγεμένη ἀρχῶν, ἀνιδιοτελῶν πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀπέβλεπε σκοπὸν. Περὶ τούτου οὐδεμίαν συμφέρον νὰ συζητήται ἀμφιβολία, ἀγαθὴ δὲ καὶ πατριωτικὴ πρόθεσις ἃς ἀποδίδεται πάντοτε εἰς ἀμφοτέρους τὰς ἀντιλήψεις ταύτας. Ἡ ἐκτίμησις μόνον τῶν περιστάσεων ὑφ' ἃς ἐκρίνοντο αἱ ἀντιλήψεις αὐταὶ δὲν ὑπῆρξαν ὁμοίμορφοι, τοῦτο δὲ ἐπίφευγε τὴν ἐπιτέλεσιν καθήκοντος ἀλλὰ κατὰ τρόπον διάφορον. Ἐπὶ τὴν ἡ γνωστὴ διαφωνία οὐδέτι καὶ ἐκαστος ἀκολουθήσας ἦν ἢ πεποιθήσεως αὐτοῦ ἐνεδείκνυε ὁδόν, εὐρέθη μοιραῖως ἀντιμέτωπος τοῦ ἑτέρου, εἰ τὸς ἀντιλήψεις δὲν ἐνέκρινε, ἐθεώρησε δὲ ταύτας ὡς ἀντισημασμένους εἰς τὸ συμφέρον τῶν πολλῶν, τῆς Πατρίδος, ἥτις ὡς ἦτο φυσικὸν ἤρξατο συνταρασσμένη ἐσωτερικῶς, καθόσον δέβλησεν ὅτι ἀνομιαλίαι καὶ περιπέτεια ἐγκυμονοῦντο ὧν τὴν ἔκτασιν κατενόει καλῶς, καὶ τῆς σοβαρότητα ἐξετίμα, ἀλλ' ἠδύναται νὰ μεταώσῃ. Καὶ τῷ ὄντι μεθ' ὅλην τὴν ἐκδηλουμένην ἀντίθεσιν αὐτῆς οὐδὲν κατέβησαν.

Ἡ φρονὴ τῶν ἐπερχομένων γεγονότων ἀπέβαινε ὁσημέραι ἰσχυρὰ καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ συναισθηματικῶς δῆθεν τοῦ κινδύνου τοῦ ἀπειλοῦντος τὴν χώραν καὶ τοῦ καθήκοντος τοῦ ὑπὲρ τῆς προλήψεως καὶ τῆς μεταώσεως τοῦ κινδύνου τούτου, ὁ ὁπαδὸς τῆς ἐτέρας τῶν ἀντιλήψεων σπεύδει μετ' οὐ πολὺ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν κατ' αὐτὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον. «Οἱ Καίρι οὐ μενετοῖ» εἶπε καὶ ἐφ' ὅσον αἱ ἀντιλήψεις μου δὲν ἀκούονται, δὲν ἐφαρμόζονται, ἀπερχομαι εἰς ὁ σημεῖον με ὠθεῖ τὸ κατὰ τὰς πεποιθήσεις μου καθήκον πρὸς ἐξυμνηρητήσιν τῆς Πατρίδος». Ἡ χειρονομία συνετελέσθη, ἐσχολιάσθη, συνεζητήθη, παρέστρεψε πολλοὺς ὁπαδοὺς καὶ πῆλως ἐπεκράτησε καὶ ἐπεβλήθη εἰς τὸ ἔθνος διὰ τῆς τελευταίας πράξεως τῆς ἐκπληκτικῆς κατὰ τὰ τέλη Μαΐου 1917, τῆς ὄντως δραματικῆς, καθ' ἣν ὁ μὲν ἐθροῦμβευσε καὶ τὰς πεποιθήσεως αὐτοῦ κατέστησε πολιτικὴν τοῦ κράτους, οἱ δὲ ἀντιφρονούντες ἐδοκίμασαν τὰς γνωστὰς περιπετείας, ἡγεμόνου τοῦ Βασιλέως, ὅστις ἀπεμακρόνην τοῦ Θρόνου Του βίβη καὶ παρητήθη τῶν λοιπῶν τῆς ἰδιαζούσης θέσεως τῶν πλεονεκτιμάτων θυσίας τῶν ἐδῶν τῆς Πατρίδος, ὑπὲρ τὴν ὁποία, διὰ τοῦ παραδείγματός Του ἐδίδοξεν ἔτι οὐδεὶς κείται, καὶ πάντα διὰ τὸ συμφέρον αὐτῆς πᾶς ἀληθῆς πατριωτικῆς ὁφείλει νὰ προσφέρῃ ἀπαρνούμενος ἑαυτὸν καὶ τὰ περὶ ἑαυτὸν ἀγαθὰ ὅσον καὶ ἂν ταῦτα ὄσιν προσφιλεῖ, ἀπαράτητα διὰ τὴν

προσωπική του ή την των άλλων ειήμερίαν ήν δὲν ἠσθάνετο ἢ μόνον ἐν τῇ Πατρίδι εὐτυχούση καὶ μὴ δοκιμαζομένη ἐκ περιπετειῶν. Μεγαλοπρεπὴς τῷ ὄντι ἢ τοιαύτη αὐταπάρησις ὑπῆρξεν καὶ ἀσυγκρίτως ὑπεροχωτέραι εἰς ἦθος καθόσον ἐπέκρινεν ἑαυτόν, τὸ ἐγὼ τοῦ καὶ ὑπετάχθη εἰς τὴν φρόνησιν τὴν ἐσκεμμένην, τὴν λελογισμένην, τὴν θυγατέρα ταύτην τοῦ ὑγούς σου, τοῦ ἁγνοῦ Πατριώτου, τοῦ θέσαντος ἑαυτὸν ὑπεράνω πάσης ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, ἣν παραμέρισε μετὰ πρωτοφανοῦς θάρρους καὶ ἀποφάσεως, ἀπέβλεψε δὲ εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ στηθέντα Στανρόν τω μετὰ τῆς γυλῆρης καὶ τῆς γλυκείας ἡρεμίας, ἣτις ἀριόζει μόνον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῶν πολλῶν ἐν πεποιθήσει, ἐν πίστει ἀκραδάντω θυσιαζομένους καὶ τοὺς συναισθανομένους ἔτι ἐπιτελοῦσι καθήκον ἐπαβαλλόμενον εἰς αὐτούς, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ὅταν ἢ Πατρίς, ὁ λαὸς τῆς κελυνεῖης καὶ ἔχη ἀνάγκην εἰς τὰ θυσιασθῆναι ὑπὲρ τῶν πολλῶν!

MARIO RAPSARDI

Τ' ΑΣΤΡΑ

Ρίχτει σὲ μᾶς, ἀδάμαστη, τὴ φοβερὴ τῆς γνώσης; (1)

Τί μᾶς ἀξίζει, τ' οὐρανοῦ χουσαῖ παιδιά,
Ὅταν ἐνός ἀσθενικοῦ θνητοῦ ἢ ματιὰ
Τὸ ψηλὸ φῶς τ' ἀπόκρυφο κ' ἢ σκοτεινάδα ἢ τύση,
Φτάνει τῆς ἓνα ταίριασμα γυῖαλιῶν ἀπλό (2)
Καὶ λάθην' ἄστρο ἀκλόνητο, ἢ ποῦ γοργὰ διαβαίνει,
Καὶ τοῦ αἰθέρα τὸ βασίλειο τὸ τρανὸ
Μιὰ πεδιάδα ἠλιόλουστη στὸν τολμηρὸ νὰ γένῃ.

Ἄδεν ἔχει στήν ἐπιμονὴν τοῦ νικηθῆναι
Ἐκείνος ποῦ στὸ βόρβορο τὸ πόδι ἔχει χωμένο,
Καὶ ποῦ τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθεια πάντοτε ζητεῖ,
Τρέχει κ' ἐδῶ στὸν οὐρανὸ μὲ πνεῦμα φτερωμένο.

Ἄγέρωχος! Στὴ σκοτεινὴν τοῦ κατοικία,
Ὅπου γεννιέται καὶ πεθαίνει πάντα λυπημένος,
Στὴ μαύρη ποῦ μᾶς τριγυρίζει σκοτεινιά,
Πάντα κάνει κακὸ κείνο τ' ἀνθρώπινο τὸ γένος.

Σὲ σιδερένιο στεφάνι φωτεινὸ
Ἡ τύχη ἐκεῖ γιὰ λίγην ὥρα τὸν στριφογυρίζει,
Μὰ κουρασμένη, ἀπ' τ' ἄχαρο παιγνίδι αὐτό,
Τὸν ὠρῶχει πρὸς τὸ θάνατο ποῦ τονε τριγυρίζει.

Γιὰ τὸ σκουλήκι αὐτό, ὅπου δὲ σταματᾷ,
Τὸ κάθε πρᾶγμα ἀγαπητὸν εἶνε ἢ μισημένο.
Καὶ τὰ μυστήρια τ' οὐρανοῦ νὰ βρῆ ζητᾷ
Μπρὸς στοὺς Θεοὺς ἐνάντια μὲ μάτι γλευασμένο.

(1) Ὁ ποιητὴς φαντάζεται, ὅτι τὰ ἄστρα ὀμιλοῦν.

(2) Τὸ τηλεσκόπειο.

Ὡ, σὲ κανέν' ἀπὸ τὴν Ἰσιδα γνωστὰ (3)
Μέσ' στὸ διάστημα, ἀστέρια, ὠροιστολισμένα,
Ὅπου φωτᾶμε καὶ μιλοῦμε θεϊκά,
Λύρες δροσόλυστες, δειλία φλογισμένα,

Νά, ὁ ἄνθρωπος, ἐγθρὸς ἀπόκρυφός μας
Κεῖνος ποῦ κάθε νόμο καταστρέφει ξεσκεπάζει,
Μὲ μάτι βέηλο τὸ βασίλειό μας.
Πάντ' ἀκλουθᾷ, πάντα ψίγγει, πάντα μᾶς διαβάζει,
Αὐτοὺς σκουλήκι τῆς σκιάς ἐκεῖ κάτω
Ἐμῶς, τοῦ οὐρανοῦ μας τόσο λαμπροὺς ταξιδευτές,
Αὐτόξ, ζωῆφι καὶ θύμα τοῦ θανάτου,
Ἐμῶς, φωτὰ πάντοτ' ἀστείρευτες πηγές.
(Μετάφραση) ΣΠΥΡΟΣ Μ. ΑΝΝΙΝΟΣ

Ο ΠΛΗΤΗΣ

Σταφύλις, τουρτουρίζοντας μὲ τὰ χέρια σὲς τσέπες τοῦ σακακιῦ
τοῦ προχωροῦσε φοβισμένα μὲ βῆμα ἀκατάστατο ἀλλ' ἀργό, ρίχνοντας
βλέμματα φοβισμένα στὰ γύρω, Τὸ μισοκαπιτισμένο ταίτζεο τιν σφι-
νομένο ἀνίμωσα στὰ διὰ τοῦ χεῖλια, ἄφινε νὰ ξεφεύγῃ κουλουριαστός,
ἄσπρος - ἄσπρος, ὁ καπνὸς ποῦ ἀφοῦ ὑψωνότανε ἴσαμε ἓνα σημεῖο,
ἵστερα ξαπλώνονταν, τεντώνονταν σὰν νᾶθελε νὰ ξεκουραστῆ ἀπὸ
τὸ δρόμο ποῦχε κάνει. Φαινότανε σὰ νὰ γύρευε κάτ' κατ' τὰ ἐξερευνητι-
κά του μάτια, μάτια κλαμμένα, θολὰ ἀπὸ τὰ δάκρυα, λυπημένα, παρα-
καλετὰ ποῦ τὰ χαρακτηρισε μὲ μαιρομέλανη γραμμὴ κάτω, ἀρω-
στημένα παροκολιθοῦσαν κάθε ἄνθρωπο, κάθε βιτρίνα, κάθε κερ-
τσακὶ ποῦ τσακισμένο, ἀρωστιαρῆς, κυλοῦσεν ὁ μικροέμπορος ἢ ὁ
λοχανοπώλης.

Ὅλα τοῖ φαινόντουσαν ὠραῖα. Ἰσῶς ποῦ αὐτὸς τίποτε δὲν εἶχεν
ἀπ' αἰτιά. Καὶ μόνο ποῦ δὲν τᾶχε; Κάθε ἄνθρωπος ποῦ δὲν ἔχει κάτ'
ποῦ τοῦ ἀρέσει, μὲ πλ' λεφτὰ τοῦ τ' ἀγοράζει, τ' ἀποχτιᾷ. Μὰ κείνος
Πῶς; Μόνο τὰ κοῦα τοῦ χέρια βοσκοῦνται ἀκλήτητα σὲς τσέπες τοῦ
μερικὰ χαρτὰ π' οὐ δὲν ἦσαν παρὰ σημειώσεις ἀχρηστες καὶ τίποτε
ἄλλο. Λεφτὰ σπάνια ἢ τσέπες τοῦ νὰ εἶδαν. Κ' ἂν εἶδαν ποτὲ δὲν
ἦσανε δικὰ τοῦ, ποτὲ ἀπὸ λόγου τοῦ δὲν προσερχόντουσαν. Κάποιος θὰ
εἶπε τᾶχε δανίσει ἢ σὲ καμμιὰ κατάλληλη στιγμή θὰ τᾶραξεν ἀπὸ κα-
νένα τσαπᾶζι κάποιου ἱσχυροπλαστίου ποῦ κάποιος θὰ τᾶχε ἀφ' ἴσει
γιὰ νὰ πληρώσῃ τὸ γάλα τοῦ ἢ ἀπὸ κανένα μπάγχο κανενὸς μεγαλο-
πακάλικου, ὅπου πολὺς καὶ πλούσιος κόσμος πετᾷ μὲ περικρόνηση τὰ
λεφτὰ ἀγοράζοντας πράγματα ποῦ αὐτὸς ποτὲ τοῦ δὲν τᾶχε γεντῆ. Μὰ
κ' αὐτὸ δὲν τὸν ἐνοιαζε. Τέτοιου εἶδους φαγώσιμα τὰ περιφρονοῦσε.
τὰ συγκαίνωνε, δὲν τὰ λογάριζε. Τὰ θεωροῦσε κατᾶστερα, ἀνοστό-
τερα ἀπὸ τὸ σκέτο ψωμί καὶ τὰς λίγες ἐληές ποῦ κ' αὐτὲς σπάνια
ἔτρωγε.

(3) Ἡ Ἰσις γνωστὴ Θεὰ τῆς Ἀρχαίας Αἰγύπτου. Οἱ ἱερεῖς τῆς ἐφύλλαγον μυστικὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς ἐποχῆς τους.

Ήταν άλλος άνθρωπος. Ένώ οι φτωχοί ποθάνε τὰ πλούτη αὐτῶς τὰ μισοῦσε. Ὅχι ἀπὸ ἰδεολογία. Ἴσως ἀπὸ κάποια παρεξήνιά πού ἡ φάση τοῦ τῆ εἴλωσε μέσα του καὶ πού μὲ κανένα τρόπο δὲ ξεριζώνεται. Ἦθελε πάντα νὰ ζῆ τὴν ἀλήτικην αὐτὴ ζωὴ πρὸς περνοῦσε, ριζοκινδυνεύων τὸν ἑαυτό του κλέβοντας ἕλιγες ψαρροδραχμὲς πού θὰ τὸ ἀρκῶσαν νὰ περάσῃ ἕνα δυὸ ἡμέρες.

Μὰ δὲν εἶχε μόν' αὐτό. Δὲν ἤθελε νὰ ντυθῆ καὶ καλά. Πολλοὶ τοῦ πρόσφεραν ρούχα χοντρά, θεσμά πού θὰ τοῦ ζέσταιναν τὸ κορμί. Αὐτὸς ὅμως προτίμησε νὰ φορῆ τὰ τρίπια, τὰ κουρελιασμένα, ἀπὸ τὶς τρύπες τῶν ὁποίων, ξερό, περουνιαστὸ τρύπωνε τὸ κρῦο καὶ τοῦ μᾶστιζε τὸ κορμί, τοῦ τὸ ἀνάσθητροῦσε, Παρ' ὅλο τὸ κρῦο καὶ τὴ πείνα δὲν ὑποχωροῦσε. Εἶχε πειὰ μὲ τὰ δυὸ αὐτὰ φυσικὰ φαινόμενα ὀδελφωδῆ.

Αὐτὸ ὅμως τὸ ἀλλόκοτο πλᾶσμα τὸ ὁποῖο ποτὲ δὲν κινουσαν ἡ περιστασίαις, πού ποτὲ δὲν θέλησε νὰ ζήσῃ καλύτερα καὶ πού ἡ ζωὴ του ὄλες τὶς μέρες ἦταν ἴδια, στερεότυπη, εἶχε ἐν' ἄλλο πρᾶγμα, ἕνα δυνατὸ ἐφόδιο πρὸς τὸν ἕκανε σ' ὅλους καὶ σ' ὄλες ἀγαπητό. Ήταν ὁμορφος. Δυὸ μάτια στολισμένα ἀπὸ ἕνα πικρὸ κρῶσι χρυσόξανθων τόξων καὶ μακρινῶν βλεφαρίδων ἔκαναν ἐντύπωση δυνατὴ, σπάνια πού καμμιὰ φεγγὰ μὲ τὸ καιρὸ αὐτὴ μεταμορφωνεταν σ' ἔρωτα, σ' ἐκείνον πού τ' ἀντίκρουζε σ' ἐκείνοσ ποῖνοιθε νὰ ξεχωρίζῃ τ' ὄρατο ἀπὸ τὰ σπάνια. Μὰ τὴν ὁμορφάδα τῶν ματιῶν συμπλήρωναν τὰ ἄλλα μέλη σπάνια. Μὰ τὴν ὁμορφάδα τῶν ματιῶν συμπλήρωναν τὰ ἄλλα μέλη τοῦ προσώπου του. Τὰ κτηνοκόσκινα μάγουλά του ὅμοια μὲ μισὸ κρημ βερύκοκο, πὸ ἔταν γελοῦσαν σκημαίζαν, δυὸ ὄρατες λακουβίσσες πρᾶγμα τὸ ὁποῖο συμβαίνει σὲ γυναίκεια εὐαίσθητα προσωπάκια, τὰ πικρὰ καὶ κατσαρὰ μυλλιά του, ἡ λεπτὴ μὲ κάποια προεξοχὴ σὲ ἐπάνω μέρος μῆτηι του καὶ τὸ μικρὸ, τόσο δὰ στοματάκι ἀπὸ τὸ ὁποῖο κανονικά, ἀραδιασμένα σὰ στρατιῶτες, ἄσπρα σὰν τὰ πανιά τῆς ψαρποῦλας καμάρωναν τὰ δόντια του. Ἀδ' ἄλλο του σῶμα ἦταν κανονικό. Μόνω ὁ δεξιὸς του ὄμος ἔγερε ἕλιγο περισσότερο. Τὸ γέροισμο κατ' ὄρατο ἐπρόστανε σὸ σύνολο.

Κι' ἔτσι τὴν ἔξωπερικὴ του περβολή, τὰ σκεσμένα ρούχα του ὁ κῆμος δὲν τὰ πρόσεχε, δὲν τὰ λογαρίαζε γιατί ἡ ὁμορφάδα του τὰ σκέπεζεν ὄλα καὶ μπρὸς στὰ μάτια ὄλων, παρουσιάζουνταν σὰν τοὺς ἄλλους τοὺς καλοντιμένους τοὺς νοικοκυρεμένους. Γιατὸ καὶ οἱ πλούσιοι φίλοι δὲν τοῖλειπαν. Καὶ γιατὸ, ποῖο σπουδαῖα ἀπ' τὸ πρῶτο, ἡ Λευκία μιὰ νόστιμη ἐργάτισσα, λεπτοκόκκαλη μὲ ὁμορφο πρόσωπο στολισμένο ἀπὸ δυὸ μαῦρα μάτια πού ἡ κόρες τους ἀπὸ μαῦρες σιγὰ σιγὰ ἄναγαν καὶ κατέληγαν σὲ μιὰ σταχτιά ξεθοριασμένη γραμμὴ κινκλική, τὸν χάρισε τὴ καρδιά της. Κι' αὐτὸς περιφρονῶντας τὶς πλούσιες, πού μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν τὸνχαν ριχτεῖ καὶ ἕλιγες, χάρισε σ' αὐτὴ τὴ καρδιά του, τὸ μόνω ἐφόδιο ποῦχε σ' αὐτὸν τὸ κόσμον, ἄφοσ ὄλα τ' ἄλλα, πού οἱ γύρω του σινάνθρωποι μεταχειρίζουνταν, ἦσαν ἕνα γκαυτὸν καὶ ποτὲ του δὲν τὰ χρησιμοποίησε. Μὰ καὶ νὰ τὰχε δὲ θὰ τὰ χρησιμοποῦσε. Ὅπως καὶ τώρα τὸ ἴδιο θάκανε καὶ τότε. Καὶ γαρίζοντας τὴν καρδιά τῆς ἀποφάσισε νὰ τὴν πάρῃ γιὰ γυναίκα του. Κι' ἔτσι ἕνα βραδάκι τῆς τὸ πρότεινε. Κεῖνη ἀπὸ λόγου τῆς δέχτηκε χωρὶς νὰ λογαριάσῃ τοὺς δικούς της πού τῆς ἐτοίμαζαν γάμο κάπως καλύτερο ἢ μᾶλλον ἀσιγχετῶς καλύτερο γιατί καὶ τὸ φτωχότερο νὰ

παρνε θὰ βρῆσκουνταν σὲ πολὺ καλύτερη κατῆσταση ἀπὸ τὸ κουρελιασμένη αὐτὸν π' ἀγάπησε, τὸν ἀλήτη ὅπως δὰ τῆς τὸ χτυποῦσαν ἡ φιλενάδες της.

Ἐπρεπε νὰ παντρεφτοῦνε τὸ γρηγορότερο. Μὰ πῶς; Κουφέτα, στεφάνια, φρεγάτα πού θὰ τὰβροσαν; Ἐκείνος δὲν εἶχε πικτε. Ἐκεῖνη πάλι ἀπ' τὸ μιστὸ τῆς δὲν ἔπερε ἕλιπε σπουδαῖο. Ἴσα, ἴσα νὰ κἀνε τὰ λούσα της. Τὴν ἔθρεφαν τ' ἀδέρφρα της καὶ ὁ γέρω πατέρας της. Αὐτὰ ὅμως δὲν τὰ πολυλογάριζαν. Τὰ ρούχα δὲν τοὺς συγκινούσαν. Αὐτὸς μὲ τὰ κερφέλα του κ' αἰτῆ μὲ τὰ ρούχα πού φοροῦσε σὸ ἐργοστάσιο, θὰ μπορούσαν νὰ παντρεφτοῦν, Κι' ἐξ ἄλλου ποῖος θὰ τοὺς ἔβλεπε; Κι' ἂν τοὺς ἔβλεπε τὸ ἴδιο πάλι τοὺς ἔκανε. Καὶ γιὰ ὄλα τ' ἄλλα τὸ ἴδιο...

Μὰ γιὰ ἕνα πού χωρὶς αὐτὸ δὲν γίνεται τίποτα τὴ θάκαναν; Πῶς μὲ ποῖο τρόπο θὰ τ' ἀποχτοῦσαν; Τοὺς ἔλεπαν ἡ Βέοεεε. Ναι, αὐτὰ τὰ δυὸ ταχυλιδάκια, τὰ ἀσίμματα, αὐτὰ ἦσαν τὸ μόνω ἐμπόδιο πού τοὺς ἐφραζε τὸ δρόμο τῆς εὐτυχίας των. Ήταν πάλι ἀνάγκη νὰ παίρνων χρυσὲς πού κόστιζαν διακόσες δραχμὲς πάνω - κάτω; Ἄς ἔ. παίρνων ἀσημένιες ποῖχουν φθιγότερα. Ἄ! Σὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα ὁ ἀλήτης ἔδειξε φαρδύα πλατεῖα τὸν ἐγωισμό του. Δὲν καταδέχταν ποτὲ νὰ φορέσῃ σὸ χέρι του ἀσημένια βέρα. Μὰ πῶς αὐτό; Ἀφοῦ δὲ νοιάζονταν γιὰ τὰ τρίπια ρούχα του, νοιάζονταν γιὰ τὶς βέρες; Ἐὶ ὄσο γιατὸ ἔχουνται στιγμὲς πού ὁ ἄνθρωπος σινασθάνεται, ἔτι εἶνε ἄνθρωπος. Καὶ πρὸ πάντων στὲς στιγμὲς πού πρόκειται νὰ παντρεφτῆ.

Τ Ι

Μὰ τότε δὰ πρᾶγμα δὲν θὰ κατάφερνε; Τριακόσιες ψαρροδραχμὲς! Κάτωις θὰ βρῆσκουνταν νὰ τὸν τὶς ἔδανε. Ἀκόμα κ' ἀπὸ τὶς πλούσιες κυρίες πού τοῦ εἶχαν ριχτεῖ μπορούσε νὰ ζητήσῃ. Κι' ἂν πάλι δὲν τὸ κατόρθωνε θ' ἀναγκαζόταν νὰ κλέψῃ. Δὲν ἦταν δὰ καὶ πρώτη του φορὰ πού θὰ τὸ ἐπιχειροῦσε. Ἐκεῖ πού θάβλεβε πέντε ἢ ἔξ δραχμὲς ἀπὸ τὸ πάγκο τοῦ μπακάληρου ἢ κανενὸς ἄλλου μαγαζιοῦ, ὅποι ὁ κόσμος πάντοτε ἐκεῖ μέσα εἶπε πολὺς θάραζε διακόσιες, τριακόσες, ὄσες μπορούσε γιὰ νὰ παντρεφτῆ. Κι' ἂν ἀργότερα τὸν καταλάβαν καὶ τὸν ἐπικαν δὲν θὰ τὸν ἔνοιαζε γιατί πιά θάχε παντρεφτῆ. Αὐτὸ καθόλου δὲν τὸν στενεχωροῦσε. Δὲν θάβλεβε, ἢ θὰ ζητιάνευε λεφτὰ γιὰ νὰ καλύτερέψῃ τὴ ζωὴ του. Κάθε ἄλλο. Θάκανε ὅ,τι θάκανε γιὰ νὰ παντρεφτῆ.

Κι' ἔτσι μὲ ἡσυχασμένη τὴ συνειδησή του ἀρχισε νὰ ἐκτελῆ σιγὰ-σιγὰ τὶς ἀποφάσεις του.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα πῆγε σ' ἕνα φίλο, πού πλούσιο. Τοῦ ζήτησε λεφτὰ. Κεῖνος τὸν κῆταξε ἀπὸ πᾶνω ὡς κάτω καὶ γέλασε, τοῦ χαιδέψε τὸν ὄμο καὶ ποῦπε μὲ ἡρεμὴ φωνή, πῶς δὲ μπόρεῖ οὔτε πεντάρα νὰ δαθέσῃ. Δὲν τοῦ τὸ ἐπέτρεπαν ἡ οικονομίες του. Φαίνεται ὁ ἄνθρωπος πῶς θὰ παραξήγησε τὸ πρᾶγμα. Καὶ μὲ τὸ δίχνο του. Πιά μπορούσε νὰ θέλῃ γι' ἄτρεα τῆς αὐτὸ τὸ τιποτένω κορμί, αὐτὸν τὸν παρῆσιτο, αὐτὸν τέλος πάντων πού μόνω ἦταν ὁμορφος καὶ ἕλιποτε ἄλλο. Ὁ Ἄλητης δὲν χάλασε καθόλου τὸ κέφι του, δὲν κάκισσε μὲ τὸ φίλο του. Ὅπως πάντοτε τὸν ἀποχαιρέτησε μὲ τὴν ἴδια διάθεση καὶ ἔφυγε γελῶντας.

Ἔστερ' ἀπ' αὐτὸν πῆγε σὲ δυὸ τρεῖς ἄλλους. Παντοῦ ὅμως τὰ

Ίδια τὸν περίμεναν. Ἀκόμα κι' αὐτὲς πρὸ τοῦ γύρευαν τὴ καρδιά του, πρὸ πόθησαν νὰ σφιξοῦν τὴν Ἀπολλώνια αὐτὴ ὠμορφίδα στὴν ἀγκυλὴ τους, ὄχι μόνο δὲν τοῦδωσαν, μὰ καὶ τοῦκλασαν καὶ αἰμούντρα τὴ πόρτα τους. Μάλιστα μὰ ἀπ' αἰτέσ, μὰ λεπτοῦλα πρὸ δυὸ ρόδιες πλάκες κυφορχοῦσαν μ' ἀναίθεια στὰ μάγουλά της, ἔκαμε πῶς δὲν τὸν γιῶριζε πὼς ποτὲ δὲν ἴον εἶχε ἀνταμώσει στὸ δρόμο τῆς ὁμορφῆς ζωῆς της. Μὰ μποροῦσαν νὰ κάνουν κι' ἄλλωὺς; Γυναῖκες δὲν ἴσαν; Βλέπετε ἢ ζήλια κι' ἐδῶ ἔπαιξε μεγάλο ρόλο. Ἦτανε δυνατὸ νὰ βοηθήσουν ἕνα ἄνθρωπο πρὸ τοῦ πρόσφεραν τὴ καρδιά τους καὶ τοὺς τὴν ἀρνήθησαν; Καὶ γιὰ ποῖο λόγο μάλιστα; Γ ι ἄ ν ἄ π α ν τ ρ ε φ ἡ ἦ. Ἐἰ ἂν ἴσθελε γιὰ τίποτε ἄλλο κατὶ μποροῦσε νὰ γίνῃ. Γιὰ νὰ παντρεφτῆ ὅμως ποτὲ.

Κι' ἔτσι ἀναγκάστηκε νὰ καταφύγῃ στὸ ἄλλο μέσο, τὸ ἀτιμωτικό. Νὰ κλέψῃ. Μὰ κ' ἐκεῖ ἢ ἀτυχία ἄγρια καὶ ἀπειλητικὴ τὸν περίμενε ὅπως καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση.

Ἐνῶ προσιπαθοῦσε νὰ πάρῃ μὲ τρόπο ἀπὸ τὸ μάγκο ἐνὸς ἐμπορικῆ ἕνα κατστάριχο, ὁ ἄγκωνάς του χτύπησε σ' ἕνα πύλινο ἀγγεῖο πρὸ γιὰ κακὴ του τύχη βρέθηκε 'κείνη τὴ στιγμή ἀκουμπισμένο πάνω στὸ γυαλί τῆς βιτρίνας πρὸ χρησόμετε γιὰ ταμῖο, ἀκριβῶς ἴσιω ἀπὸ τὸ χέρι του καὶ κοητὰ στὸν ἄγκωνά του. Νᾶταν τριπλάσιτο παραπέρα θὰ κατόρθωνε νὰ οικονομοῦσε τὸ κατστάριχο. Ὅσο γιὰ τὰ ὑπόλοιπα εἶχε ὁ Θεός! Μὲ τὸ σκούντιμα τὸ πύλινο ἀντικείμενο σύρθηκε πάνω στὸ γυαλί γιὰ λίγες στιγμὲς κι' ὕστερα σαρωιάσθηκε θυματισμένο χίμω στὸ πάτωμα. Ὅλοι ἀπὸ τὸ κρότο, ποῦκανε τρομάξανε καὶ στρίψανε τὰ βλέμματά τους πρὸς τὸ μέρος του. Ἐκεῖνος τρομαγμένος, ἀγριεμένος ρίχτηκε στὴ πόρτα, ἀφίοντας ἀπ' τὸ τρόμο του τὸ κατστάριχο καὶ χάθηκε μὲς τὸ κόσμο πρὸ ἀναβοκατέβαινε 'κείνη τὴ βραδυνὴ ὥρα.

Δὲν μποροῦσε πιά νὰ ἐλπίζει ἀπὸ παιθενά. Ἄμὲ τίποτε δὲν ἔμενε γιὰ κίνη παρὰ νὰ σφιξῇ τὴ καρδιά του, καὶ νὰ ξεχάσῃ τὴν ὠμορφὴ μὲρὴ του Λουκία. Μὰ πῶς; Καλύτερα τοῦρχουνταν νὰ ξεχάσῃ πῶς εἶνε ἄνθρωπος καὶ πῶς ζῆ σὲ κόσμο. Μὰ νὰ ξεχάσῃ τὴ Λουκία του, αὐτὸ δὲ θὰ τοῦκανε ποτὲ.

Γι' αὐτὸ κ' ἐκεῖνος 'κείνο τὸ βράδυ σκυφτὸς, ταπεινοῦζοντας, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες τοῦ σακακιοῦ του προχωροῦσε μὲ δῆμα ἀργὸ σκεπτόμενος τί ἔπρεπε νὰ κἀνῃ. Νὰ τῆς ἔλεγε πῶς ὁ γάμος δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἦταν ἀδύνατο. Ἴσως νὰ πᾶθαινε ἢ δύστυχη καὶ τίποτε. Τότε τί ἔπρεπε νὰ γίνῃ; Ὅπως δὴποτε ἦταν ἀνάγκη νὰ τελειώσουν ὅλα. Καὶ ὁ παράξενος ἀλήτης γιὰ πρῶτη του φορὰ συγκινήθηκε, γιὰ πρῶτη φορὰ τὰ μάτια του αἰσθάνθησαν νὰ τὰ βρέχουν δάκρυα. Τοῦρχουνταν νὰ φωνάξῃ, νὰ παρακαλέσῃ ὅλους ἐκείνους πρὸ πηγαίνοντες, νὰ χαροῦμενοι, νὰ τοῦ δώσουν, νὰ τὸν βοηθήσουν, νὰ τὸν πατρεύσουν. Μὰ ἕνα ἄλλο κῆμα ὀρητικώτερο ἀπ' τὴν δυστυχία του, ἢ ν' τροπῆ, πρὸ καθόλου δὲν τὴν αἰσθάνθηκε τόσο καιρὸ γιὰ τὸ νῦσιμά του, γιὰ τίς κλεψῆς του καὶ πρὸ τὴν αἰσθάνονταν τώρα πρὸ ἤθελε νὰ παντρεφτῆ τὸν ἔκανε νὰ χαμηλῶνῃ ποῖο πολὺ τὸ κεφάλι καὶ ν' ἀρκεῖται νὰ κυτᾶ ὅλη 'κείνη τὴ κοσμοπλημῦρα, περιεργα, ὅπως σὲ κινηματογράφον.

I I I

Σκέφτηκε, τυρανίστηκε νὰ βρῇ μὰ λύση. Τίποτε ὅμως. Ὅλα κρδα ἀκατόρθωτα τοῦ φανόντουσαν. Ὅστε δὲν ἔμενε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ τὴν πάρῃ ἔτσι, χωρὶς βέρες. Μὰ ὁ παπᾶς θὰ δεχόταν ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, πρὸ στὸ κάτω κάτω θὰ τὸ θεωροῦσαν καὶ σὰν καροῖδια, σὺ γλεῦη; Ἀνθρωπος κι' αὐτὸς ἦτανε κι' εἶχε νεῦρα τὰ ὅποια σὲ κατὶ τέτοιες στιγμὲς ἐξάπτονται, ξεπετοῦν.

Τὸ πᾶν γιὰ αὐτὸν γκρεμιζότανε.

Γύρισε κάμποσες ὥρες ἔτσι κατᾶξοντας ἐνῶ ἄγρια λύπη, δολοφῶνα τοῦσκίε τὴ καρδιά του, τοῦ τὴ κομματῆζε. Ἐδῶ λυποῦνται ἄνθρωποι πρὸ ἔχουν ὅλα τὰ μέσα τους, τὰ ἀγαθὰ τους, τὴν ἰσχυρία τους. Κι' αὐτὸς πρὸ τίποτε ἄλλο δὲν εἶχε ἀπὸ τὰ ξεσομισμένα ροῦχα του καὶ τὴν ὠμορφιά του δὲ θὰ λυπόταν; Ὁ νοῦς του γιῶριζε, δὲν ἦταν στὸ κεφάλι του. Δὲν ἔβλεπε πιά μπρὸς του. Τραβοῦσεν ἀσυμπίσθητα χωρὶς νὰ ξέρῃ πρὸ πᾶει καὶ γιὰτὶ πᾶει.

Ἐνα χειρσκίνητο ἄμαξιτι πρὸ τῶσουργε ἕνας λουστράκος ἴσαμε δεκαπέντε χρονῶ μὲ μαλλιά ξανθῶ, ἀνακατωμένα, λερωμένα, τὸν χτύπησε στὸ πόδι. Μία μικρὴ τρυπούλα πρὸ ἦταν στὰ παντελόνι του, μπλέχτηκε στὴ ρόδα τ' ἄμαξιτοῦ καὶ στὴ θέσητης μὴ μεγάλῆ ἀνοίχτηκε ποῦμα. Ἐ σὰ στόμα λιονταριοῦ πεινασμένου. Ἀπὸ 'κεῖ τὸ κρδο μ' ὀρη ἄγριόφρα, τρύπωσε καὶ μὴ τρεμοῦλα τὸν τᾶραξε σύγκρομο. Ἀὐς καὶ δυὸ δυνατὰ χέρια τὸν ἀραξαῖαν ἀπ' τοὺς ὄμους καὶ τὸν τᾶραξε, ψηλά!

Τὸ σπρῶξιμο τ' ἄμαξιτοῦ, ἢ τρεμοῦλα τὸν ἀραξαῖαν ἀπὸ τὴ σκέψη ποῦχε πέσει. Ἐνοιωσε πῶς κατὶ ἀσυνήθιστο τοῦ συνέβαινε. Γέλασε μὲ τὴ καρδιά του καὶ τᾶραξε ἀποφασιστικὸς νὰ πᾶν ναῖρη τὴ Λουκία. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ θὰ παντρεύονταν. Ἀς τοῦλειπαν κι' ἢ βέρες κι' οἱ παπαδες. Ὅπως κι' αὐτὸς ἦταν περιφρονημένος, ἔτσι κι' ὁ γάμος του ἂς γίνονταν περιφρονημένος, βουδὸς χωρὶς κῆν νὰ νοιαστῆ γιαντὸν κανέναν...

Βράδιαζε. Ὁ ἥλιος ἔγειρε ἀπὸ ὦρα πίσω ἀπὸ τὸ πανύψηλο βουνὸ καὶ μόνο ἕνα ρόδινο φόντο ἦταν ξαπλωμένο ἢ καλύτερα μπλεγμένο μὲσα στὰ σύννεφα πρὸ κυφορχοῦσαν στὸ γαλάζιο ἐπίπεδο. Πῆρε τὴ Λουκία του καὶ σιγά-σιγά σκυφτοὶ κι' οἱ δυὸ τοῦξ' ἔφτασαν σ' ἕνα ρημοκλήσι. Ἡ πόρτα του χαλασμένη, ξεχαρβαλωμένη πρὸ μὲ μὴ δυνατὴ σπρωξιά θὰ ἔπεφτε μὲ κρότο πάνω στὶς πλάκες τοῦ πατώματος τῆς ἐκκλησίας, ἦταν μισανοιγμένη. Ὁ Ἀλήτης τὴν ἔσπρωξε γιὰ ν' ἀνοίξῃ κλά. Ἐνα τρίξιμο δυνατὸ κρδο τοὺς ἔκανε νὰ κερχίσουν. Ὅστε κι' ἢ πόρτα; Κι' αὐτὴ ἀποδοκίμαζε τὸ διάβημά τους; Μπῆραν μέσα τρομαγμένοι. Τοὺς ἔπιασε μεγαλύτερος φόβος! ἀνακατωμένος μὲ φοβία. Τ' ἄδειο ἐκκλησία ἐπέδρασε περισσότερο σὶς φοβισμένες ψυχὲς τους. Ἐνα κατῶν ἀναμένο καὶ μὴ εἰκόνα ξεθωριασμένη τῆς Παναγίας στρουγμένη σ' ἕνα ξύλινο σακαλασμένο θηκάρι, στᾶλῖαν τὴν ἐκκλησία. Ὁ Ἀλήτης δὲν μπόρεσε νὰ μὴ θυμηθῆ ἕνα τραγοῦδακι πρὸ μικρὸς μὲ τ' ἄλλα παιδάκια, χαροῦμενος τότε τραγοῦδοῦσε χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνε. ται.

Εἰς τὸ βουνὸ ἕψηλά ἐκεῖ
εἶνε ἐκκλησιὰ ἐρημική
τὸ σήμαντρό της δὲν χτυπᾷ
δὲν ἔχει ψάλτ' οὔτε παλᾷ.

Τώρα ὅμως τὰ λόγια αὐτὰ τὸν συγκίνησαν, τὸν ἔκαναν νὰ κλάψη.
Ἔτσι φοβισμένοι πλησίασαν πρὸς τὴ μοναδικὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Γενίτισαν. Ἡ φλόγα τοῦ καντηλιοῦ ἄρχισε νὰ χερσηθῆ με τέ-
τιο τρόπο πού ἦταν φόβος νὰ σβύσῃ. "Ὅστε κι' αὐτὸ; Κι' αὐτὸ ἀκό-
μα δὲν ἤθελε νὰ τοὺς προσφέρει τὸ φῶς του γιὰ νὰ παντρεφτοῦνε;
Ἄδικε κόσμε!.. "Ὅχι! Θὰ παντρευότουσαν. Ἐπίασεν ὁ ἕνας τὸ χέρι
τ' ἄλλου καὶ ἔτσι γοητισμένοι ἄλλαξαν ἓνα δεξιὸ, ἀγνὸ, θεῖο φίλ. Τὸ
φῶς τοῦ καντηλιοῦ ἐκείνη τῇ στιγμή δυνάμωσε καὶ φάνηκε τὸ πρόσωπο
τῆς Παναγίας μητέρας χαρούμενο. Εἶχαν πιά παντρεφτῆ. Γιατρεῦς
αὐτὸ τὸ φίλ ἦταν ὄλο τὸ μυστήριον. Μὰ ἀποδείξεις δὲν εἶχαν. Ὁ κό-
σμος θὰ τὸ πίστευε; Ἐ! γιὰ τὸ κόσμον δὲν ἔδειξαν σημασίαν. Μὴ αἰ-
αἰτὸς δὲν ἦταν ἡ αἰτία πού παντρεύτηκαν ὅπως παντρεύτηκαν; Φτάνει
πού ἡ Παναγία μητέρα τοὺς εὐλόγησε, τοὺς ἔνωσε γιὰ πάντα.

IV.

Ἐπὶ ἄπο δύο ἡμέρας ἕνας νοματάρχης με διὰ χωροφύλακες
χτυποῦσαν τὴ πόρτι τοῦ Ἀλήτη. Εἶχαν ἐντολμὰ σὺλλήψεως. Οἱ δικοὶ
της τὸν εἶχαν καταγγεῖλει ἐπὶ ἀ π ο π λ α ν ἦ σ ε ι.

Χαρούμενος ἦρχος, ἀδιάφορος σὰν πρὶν ποῦτα ἄετος πρὸ-
βαλε. Οἱ χωροφύλακες τὸν ἄρπαξαν ἀμέσως καὶ τοῦ πέρασαν τὰ σί-
δερα στὰ χέρια. Δὲ μίλησε. ἤξευρε πῶς ἦταν ἀθῶος. Ξεκίνησαν. Χα-
ρούμενος σὰν νὰ μὴν εἶχε γίνει τίποτε τοὺς ἀκολούθησε. Προχώρησαν
ἀρχετὰ. Ἐφτασαν στὸ στρίψιμο τοῦ δρόμου! Ἀπὸ 'κεῖ δὲ θὰ μπο-
ροῦσε π. ἀ νὰ ξεναθῆ ὁ ἀλήτης τὸ μικρὸ σπηταῖο του ὅπου ἄφησε μέσα
ξένοιαστη τὴ γυναῖκα του τὴν εὐτυχία του. Δὲ βάσταξε. Γύρισε δε-
κρουμένος πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ φώναξε συντόμως.

— Γ ι ν α ἱ κ α μ ο υ ! . . .

ΒΑΣΟΣ ΜΕΣΟΛΟΓΙΤΗΣ

ΙΑΤΡΟΥ Κ. Δ. Κ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ -- ΑΙ ΔΗΜΕΥ-
ΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ

Ὁ Κεμάλ εἰς τὰ νεοκαταλειφθέντα μέρη ἐφήρμοσε τὸ μέ-
τρον τῆς ἐπισχέσεως τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων περιουσιῶν
τῶν ἐκπατρισθέντων.

Ὀλόκληροι ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων περιέρχονται εἰς
τὴν κυριότητα τοῦ Κεμάλικοῦ Κράτους, χάρις εἰς ἓνα νόμον
Ἑλληνικῆς ἐπινοίας.

Αἱ περιουσίαι ἐπισχιθεῖσαι, ἐκποιοῦνται, ἵνα καρπωθῆ τὸ

τρίτον ὁ ἐκποιῶν ιδιώτης καὶ τὰ ἕτερα δύο, τὸ ὑπὲρ οὗ ἐκ-
ποιεῖται δημόσιον, με τὴν ἰστέραν προϋπόθεσιν, ὅτι δυνατὸν
νὰ ζητηθῶσι, πότε; κατὰ τὴν παλινοστήσιν, τῶν δυστυχῶν.
οἵτινες τώρα φεύγουν τὴν μανίαν τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας,
τιθεμένου μάλιστα πρὸς μεγαλειτέραν εἰρωνίαν καὶ ὠρισμένου
χρονικοῦ διαστήματος: ὡς προθεσμίας διεκδικήσεως.

Δυστυχεῖς Μικρασιάται!

Ἐπέπροτο διάνοια ἀνθρώπου: ἀναξίου, δι' οἷα κατεῖχε ἀ-
ξιομάτα, νὰ ἀποβῆ, ὅχι μόνον ὁ παραδώσας εἰς τὸν ὄλεθρον
καὶ τὴν ἀτίμωςιν, ἀλλ καὶ οἱ νόμοι, τοῦ περιπύστου ἀδεκά-
στου, νὰ χρησιμοποιηθῶσιν, ἀμφιλαφῶς, δικαιολογοῦντες τῶ-
ρα τὸν καταστρέφοντα ἐχθρόν.

Πολιτικῶν συνειδήσεις, ἐξηρωμένα, ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς
κοινῆς πλέον λογικῆς, ὑπῆρξαν, οἱ συντελεσταὶ τῆς συμπλη-
ρώσεως τῆς ἔξαφανίσεως κάθε ἑλληνικοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ,
συμπληροῦσαι διὰ τῶν ἔργων των, τὸν ἀπαισιώτερον ἐπίλο-
γον τῆς συγχρόνου τραγωδίας.

Εἶνε μία ἀπὸ τὰς χαρακτηριστικὰς ἀπερισκεψίας, τῆς
καταδικασθείσης παλαιοκοιμητικῆς φαρίας, τῆς ὁποίας τὰς ἀ-
νεπανορθότους συνεπειὰς ὑφιστάμεθα.

Χωρὶς νὰ ἐπιδιώκομεν νὰ παρουσιασθῶμεν ὡς ἐγκαλοῦν-
τες φρονοῦμεν ὅτι ὁ ἀτυχῆς αὐτὸς Ἑλληνισμὸς, θὰ παρηκο-
λοῖθη με ἀλαούφισιν, τὴν διασαφήνησιν τοῦ ζητήματος τοῦ-
του στοιχίζοντος ἤδη καὶ τὴν πλήρη ὑλικὴν καταστροφὴν τῶν
περιπλανομένων προσφύγων.

Ἄν διαφεύγει τῆς μνήμης οὐδενὸς Μικρασιάτου ἡ ἐμφά-
νησις εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀγοράν, διαφόρων προσκειμένων τῶ
τότε κόμματι, ὡς ἐμπόρων, ἐνῶ θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο, πιθα-
νὸν λυσιτελέστερον εἰς τὰ στρατιωτικὰ γραφεῖα τῶν Μετόπισ-
θεν.

Ποσότητες μεγάλαι, κολοσσιαῖαι προϊόντων τῶν ἐγκα-
ταλειμμένων Τουρκικῶν ιδιοκτησιῶν, ἀντὶ πινακίου φακῆς
ἐκχορούμεναι ἀπετέλεσαν, τὰ κεφάλαια τοῦ ἀνυπάρχοντος πρό-
τερον ἐνεργητικοῦ των.

Χάρις εἰς τοὺς ὀλίγους αὐτοὺς ἐκμεταλλευτὰς τοῦ παντός,
σβύνουν τώρα καὶ χάνονται κολοσσιαῖαι περιουσίαι, δημιουρ-
γηθεῖσαι διὰ τόσων κόπων καὶ προσπαθειῶν, με τὴν παράδο-
ξον κιαιολογίαν, «οἱ Ἑλληνικοὶ νόμοι τὸ ὑπαγορεύουσιν».

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δημ. Βουτιρᾶ. «Τὸ γκρέμισμα τῶν Θεῶν», Διηγήματα. Ἀθήναι. Ἀθηναϊκὸν Βιβλιοπωλεῖον Χ. Γωνιάρη καὶ Σίας Δραχ., 6.

Τὸ διηγηματογραφικὸ ἔργο τοῦ κ. Βουτιρᾶ εἶνε παρὶ γνωστὸ πιά εἰς ὅλε τὸ διαλεκτὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸν τῆς Ἑλλάδος. Μὲ ὄλην τὴν παράξει φαντασία του, ὁ Βουτιρᾶς ἐπεβλήθη. Ἐπεβλήθη γιατί εἶνε ἓνα ταλέντο ἐξαιρετικὰ ἰσχυρὸ καὶ μὲ καθαρὴ καὶ ρωμαλέα προτωπικότητα. Ὁ νέος αὐτὸς τόμος διηγημάτων τοῦ Βουτιρᾶ προσθέτει μίαν νέαν σειρὰν ἀπὸ μικρὰ ἔργα ἐξαιρετικὰ ὑποβλητικὰ καὶ γεμάτα ἀπὸ τὴν παράδοξη γοητεία τοῦ ἐκλεκτοῦ μας διηγηματογράφου.

Οἱ Νέοι, ἐκλογή ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν νέων Ἑλλήνων Ποιητῶν, 1910—1920, ἐπιμελεῖα Τέλλου Ἄγρα. Ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἐλευθεροδάκη». Ἐν Ἀθήναις 1922. Δρ. 10.

Μὲ αὐτὸν τὸν τίτλον ἐξεδόθη ἓνα ὀγκῶδες βιβλίον μὲ ποιήματα νέων ποιητῶν καὶ στιχοπλόκων. Καμφορὰ τίξιν δὲν ὑπάρχει στὸ βιβλίον αὐτὸ; Θέλει γὰρ μᾶς δώσῃ μία εἰκόνα μιᾶς φιλολογικῆς ἐποχῆς τάχα; Ἀλλὰ τότε γιατί περιέχει τόσα ἀνάξια λόγου στιχογραφήματα καὶ δὲν περιέχει ποιήματα ἀξιολογώτατα ποιητῶν τῆς αὐτῆς ἐποχῆς; Ἀλλὰ ποιᾶς ἐποχῆς ποιητῆς ἢ ποιήματα περιέχει; Ἀπέξω γράφει 1910—1920. Ἀλλὰ ἔλοι βλέπων, μόλις ἀνοιξοῦν τὸ βιβλίον, ὅτι λείπουν ποιητὰ γράψαντες ἀριστουργήματα κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐνῶ περιέχονται ἀνάξιοι λόγου στιχοπλόκοι γράψαντες τραγωδία, ἢ ἀκμάσαντες πρὸ τοῦ 1910 ἢ ἐμφανισθέντες μετὰ τὸ 1920. Ἐπειτα γιατί μερικοὶ ἀντιπροσωπεύονται μὲ πλεῖστα ποιήματα ἀνάξια προσοχῆς, καὶ ἄλλοι γνωστοὶ ποιητὰ μὲ ἔργα ἄξια μεγίστης προσοχῆς παρουσιάζονται μὲ ἓνα κομμάτι ποιηματοῦ τῶν μονάχα; Ἀλλὰ καὶ τὰ βιογραφικὰ σημεῖωματα ποῦ περιέχει τὸ βιβλίον εἶνε ἀνακρινέστατα. Γιατὶ βέβαια ὁ «Γήταυρος» τοῦ κ. Γκόλφη δὲν παρουσιάσθη τελευταία, ἀλλὰ ἐδημοσιεύθη πρὸ 18 χρόνων, γιατί βέβαια οὔτε ὁ κ. Λαπαθιώτης ἐγεννήθηκε τὸ 1893 οὔτε ὁ κ. Κουντουρᾶς τὸ 1899 ἀφοῦ καὶ οἱ δύο κατὰ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς των θὰ ἦσαν τοῦλάχιστον δεκαετῆς! Ἀκόμα καὶ στὴν κατάταξι τῶν ποιητῶν καμμία τάξις δὲν ὑπάρχει. Μόνον μία σειρά ἀλφαβητικὴ μὲ τὰ οικογενειακὰ τῶν ὀνόματα, τὰ ὅποια κανεὶς δὲν τὰ ξέρει καὶ καμμία σχέση δὲν εἶχαν ποτὲ μὲ τὴν φιλολογοίαν μας. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἢ ἀλφαβητικὴ σειρά εἶνε σφαλμένη! Ὁ κ. Ἄγρας σημειώνει μίαν κλαστικὴν ἀποτυχία μὲ τὸ βιβλίον αὐτό. Τὸν συλλυπούμεθα μαζί μὲ τὸν ἀξιόλογον γυμναστήν κ. Χρυσίφην.

Δ. Π. Ταγκοπέλου. Φιλολογικὰ Πορτραῖτα. 1886—1922. Ἀθήναι Δρ. 40.

Πολὺ χαρακτηριστικὸ τὸ βιβλίον αὐτό. Μᾶς δίνει ἀνεκδοτικῶς καὶ πολὺ ζωηρὰ μερικὸς ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικότερους τύπους τῆς φιλολογίας μας καὶ τῆς δημοσιογραφίας μας τῶν τριῶν τελευταίων δεκαετηρίδων. Περισσότερο ἐμφανίζεται ὁ Ραμπλαῖν καὶ ὀλιγώτερον οἱ ἄλλοι. Μάλιστα ὁ Γαβριηλίδης καὶ ὁ Νιρβάνης δὲν ἐμφανίζονται καθόλου, ἂν καὶ ὑπάρχουν κεφάλαια στὸ βιβλίον γι' αὐτούς. Πολὺ ὁμορφο εἶνε τὸ κομψὸ καὶ περικτὸ γράμμα τοῦ βιβλίου, ποῦ τὸ κάνει ἔργο λαγοτεχνικὸ καὶ ὄχι ἀπλὸ ντυκωμένον ἱστορικόν. Ἐλπίζουμε γρήγορα νὰ ἴδοῦμε καὶ τὴ δευτέρην σειρὰ τῶν «Πορτραῖτων» ποῦ μᾶς ὑπόσχεται

ὁ κ. Ταγκοπέλου. Τὸ ἔργο αὐτὸ θε μείνη. Δυστυχῶς ἔμυς τὰ στίχια τοῦ κ. Δημ. Παπαδημητρίου ποῦ περιέχονται στὸ βιβλίον εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποτυχημένα.

Δημ. Νικολοπούλου. Νέον Ἄνθος. Ἀθήναι. Δραχ. 5.

Ὁ κ. Δημ. Νικολοπούλος, ἄλλοτε δημοσιογράφος καὶ πάνποτε λόγιος, ἔγραψε στὴν Ἀβυσσηρία ἔτσι ἐμεινεν ὡς Γεν. Πρωτεύουχος τῆς Ἑλλάδος, τὸ βιβλίον αὐτό. Εἶνε βγαλμένο ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ἀθηνῶν. γεμάτο ἐνδιαφέρον.

Σωτήρη Σκίπη «Ἐπιλογαί» (Τόμος Α') καὶ «Χριστὸς Ἀνέστη» Δράμα. Ἐκδ. Περιοδικοῦ «Ἀκρίτας»

Σὲ ὠραίας ἐκδόσεις ἐβγῆκαν τελευταία τὰ δύο αὐτὰ ἔργα τοῦ κ. Σκίπη. Ἰὸ πρῶτο εἶνε πολὺ ἀξιανάγνωστες παρατηρήσεις καὶ σκέψεις τοῦ διαλεκτοῦ μας ποιητοῦ γιὰ διάφορα φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα. Κάθε διανοούμενος ἄνθρωπος πολλὰ ἔχει νὰ διδαχθῇ καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτό. Τὸ ἄλλο εἶνε τὸ τελευταῖον δράμα τοῦ κ. Σκίπη, ἐξόχως ἀξιανάγνωστο καὶ αὐτό.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἀπὸ τίς μεταφράσεις ἐκλεκτῶν ξένων ἔργων ποῦ βγῆκαν σὲ βιβλία κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα, αἱ πλέον ἀξιωματικαί εἶνε.

Τὰ «Ροιμπαγιά» τοῦ Ὁμῆρος Καρυάμ, Μετάφρ. Σ'. Σκίπη. Ἀθήναι. Ἐκδ. Περιοδικοῦ «Ἀκρίτας».

— Αἰμ. Ζολᾶ «Γερέζα Ρακέν» Μετάφρ. Α. Παυλίδης. Ἐκδ. οἶκος Γ. Βασιλείου. Ἀθήναι, Δρ. 6.50.

— Τζιζιάνι Κιέζε «Φραντζέσκα ντὰ Ρίμινι» (ρομάντζο) Ἐκδ. οἶκος Γ. Βασιλείου. Ἀθήναι, Δρ. 6.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

Παύλου Ζεραλντά «Αγαπᾶν» (Ἐκδοσις Βιβλιοπωλείου Στόκ. Παρίσι).— Τὸ θεατρικὸν αὐτὸ ἔργον πρὶν βγῆ σὲ βιβλίον, ἔσημείωσε μεγάλην ἐπιτυχίαν θεατρικὴν στὸ θέατρον τῆς «Κομεντί Φρανσαίς».

Ἐρρίκου Μπροντῶ. «Ἡ Λίμνη». (Ἐκδ. Πλου-Νουρριρ καὶ Σια. Παρίσι).— Νέον μνησιτόρημα τοῦ γνωστοῦ τούτου ἀκαδημαϊκοῦ, ἄξιον πολλῆς προσοχῆς.

Κανουῖνο. «Ἡ Δαντικὴ ψυχὴ» (Ἐκδ. «Ἀναγεννήσεως τοῦ Βιβλίου», Παρίσι). Μὲ τὴν ἐνκαιρία τῆς 600ετηρίδος τοῦ Δάντε, τὸ φρεϊνὸν ἔτος ἦτο γόνιμον ἐξαιρετικὰ εἰς μελέτας ἐπάνω στὸ ἔργο καὶ στὴ ζωὴ τοῦ υπεράτου Ἰταλοῦ ποιητοῦ. Στὸ ἔργο αὐτὸ ἀναλύεται ἡ ἐντελὴς ἐξαρετικὴ ψυχολογία τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ τῆς «Θείας Κομωδίας».

Ρενὲ Ντραμίν. «Ἡ Γεωργία Σάνδη, ὁ βίος τῆς καὶ τὸ ἔργον τῆς» (Βιβλιοπ. Περρέν καὶ Σια. Παρίσι). Τὸ νέον αὐτὸ βιβλίον τοῦ Γάλλου Ἀκαδημαϊκοῦ εἶνε ἀπὸ τὰ πλέον πλήρη ποῦ ἐγράφησαν σχετικὰ μὲ τὴν περίφημη Γαλλίδα ποιήτριαν.

Λουί Ρουσσέλ. «Η προφορά τῆς κλασικῆς Ἀττικῆς». Ἀθήναι.— Στὸ ὄγκωδες τοῦτο βιβλίον τοῦ ὁ ἀκούρατος μελετητῆς τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας κατατάσσει τὰ γραμματικὰ στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς μὲ τρόπο μεθοδικὸ καὶ πρωτότυπο.

Χουί Ρουσσέλ. «Η προφορά τῆς κλασικῆς Ἀττικῆς». Ἀθήναι.— Σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ βιβλιαράκι ὁ ἴδιος ἐξετάζει τὸ ζήτημα τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς προφορᾶς.

Ραϊμόνδου Μπουαρντέλ. «Ποιήματα τοῦ Ἀπρίλη». (Ἐκδ. Εὐγ. Φιγκιέρ. Παρίσι).

Γενική Ἀνθολογία τῶν Γάλλων Λυρικῶν ποιητῶν. (Ἐκδ. Καρβάντες. Βαρκελώνη). — Περιέχει περὶ ποιημάτων τῶν καλλιτέρων Γάλλων λυρικῶν μεταφρασμένων στὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν.

Ε. Ἀλτάρ. «Η Ἑλληνικὴ τραγικὴ — κομωδία». (Βιβλιοπωλεῖον Ἀκαδημαϊκῶν Περσινέ καὶ Σακ Παρίσι).

Μπρέ. «Τρεῖς καλοὶ φίλοι». Κομωδία. (Βιβλιοπωλεῖον Στόκ. Παρίσι). Ν

Μπριβίσελ. «Λασάλ καὶ Μάρξ» (Στουτγάρδη). Ἐνδιαφέρον Γερμανικὸν σύγγραμμα σχετικὸν μὲ τὴν σοσιαλιστικὴν μελέτην καὶ τὴν ἰστορία τῆς.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΑΘΗΝΑ» Μηνιαία ἐπιθεώρησις τῆς Τέχνης καὶ τῆς φιλολογίας. Διευθυντῆς Ἀλέξ. Λετὴ—Κουρμπιέ. Παρίσι.

«Η ἈΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ». Μηνιαία ἐπιθεώρησις ἐκδιδομένη ἐπιμελείᾳ τοῦ Ἰνστιτούτου διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην. Ρώμη.

«ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ». Μηνιαία ἔκδοσις. Παρίσι.

«ΠΡΙΣΜΑ». Διεθνῆς ἐπιθεώρησις τῆς ποιήσεως. Διευθυντῆς Ρ. Λοζζάνο. Παρίσι.

«ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ». Ἐπιθεώρησις τῆς Τέχνης καὶ τῆς φιλολογίας. Περιέχει εἰδικὴν στήλην γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν Λογοτεχνίαν ἀπὸ τῶν κ. Ἀνρὺ Ρενέ ντ' Ὑβερμόν.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ». Παρίσι, Περιέχει μελέτας σὲ καθαρῶς Ἑλληνικὰ θέματα τῶν κ. κ. Α. Κροαζέ, Α. Κουνύ, Α. Ὁρλάνδου κλπ.

«ΕΡΜΗΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ». Παρίσι. Μὲ ἐκλεκτὰ φιλολογικὰ περιεχόμενα τῶν κ. κ. Γ. Μπρινέ, Τ. Λερού, Ι. Ἀζαμπέρτ κλπ.

«Ο ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ». Παρίσι. Περιέχει ἔργα τῶν κ. κ. Ἐρ. Μαρτινὸ, Ε. Ροσσέ κλπ.

«ΣΚΟΥΠΙΑ» (ΜΠΡΟΥΜ). Διεθνῆς περιοδικὸν τῶν Τεχνῶν, ἐκδιδομένον ἀπὸ Ἀμερικανούς εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐκδότης Ι. Πρετζολάν. Ρώμη. Τὸ περιοδικὸν αὐτὸ συγκεντρώνει ὅλην τὴν Παγκόσμιον κίνησιν τῶν πρὸς «μοντέρνον» καλλιτεχνῶν καὶ λογοτεχνῶν. Στὸ τελευταῖο φυλλάδιον περιέχονται τὸ θεατρικὸν ἔργον «Προτεὺς» τοῦ Π. Κλωντέλ σὲ Ἀγγλικὴ μετάφραση, μελέτες γιὰ τὴ σύγχρονη Ρωσικὴ ποίησις κλπ.

«ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ». Μουσικὴ, δράμα, φιλολογία,

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΗΣΑΥΡΟΥ

Ἐκτός τῶν ἤδη ἐν κυκλοφορίᾳ κερματικῶν γραμματικῶν ὀρ. 2 καὶ 1, τίθενται κατ' αὐτὰς εἰς κυκλοφορίαν καὶ νέου τύπου τοιαῦτα, ὧν τὰ κυριώτερα διακριτικὰ γνωρίσματα εἶνε τὰ ἑξῆς.

Τοῦ γραμματίου τῆς ὀρχ. 1 αἱ διαστάσεις εἶνε αἱ αὐταὶ πρὸς τὰ ἤδη κυκλοφοροῦντα· ἡ κυρία ὄψις φέρει μίαν κυανῆν ἐκτύπωσιν ἐκ χαλυβδίνης πλακῶς προστατευομένην ὑπὸ πολυχρώμων ἐκτυπώσεων, συνίσταται δ' αὕτη ἐκ περιθωρίου Ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ ὀπίου εὐρίσκειται ἡ εἰκὼν τοῦ Ἑρμοῦ· ἡ πρὸς ἄνω ὄψις φέρει εἰς τὸ κέντρον τὸν Ἑλληνικὸν θυρεὸν ἐντὸς κύκλου περιβαλλομένου ὑπὸ περιθωρίου Ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ.

Τοῦ γραμματίου τῆς ὀρχ. 2 αἱ διαστάσεις εἶνε αἱ αὐταὶ πρὸς τὰ ἤδη κυκλοφοροῦντα· ἡ κυρία ὄψις φέρει πορφυρῶν ἐκτύπωσιν ἐκ χαλυβδίνης πλακῶς προστατευομένην ὑπὸ πολυχρώμων ἐκτυπώσεων εἰς τὸ κέντρον τῆς ὀπίας παρίσταται δ' Ἀπόλλων κιθαρωδός.

Ἡ ὀπισθία ὄψις εἶνε αὕτη ὡς τοῦ μονοδράχμου.

Τονίζεται ἰδιαιτέρως ὅτι εἰς τὰ νέα ταῦτα μονόδραγμα καὶ διδράγμα δὲν ὑπάρχει ὁ ἐπὶ τῶν

κυκλοφορούντων λευκὸς κύκλος ἐφ' οὗ ἀπατυποῦται τὸ Ἑλληνικὸν Στέμμα, καὶ ὅστις ὑπέκειτο εὐκόλως εἰς φθοράν.

Τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ κερματικὰ γραμματῖα ὀρχ. 2 καὶ 1 τύπου κατασκευῆς τῶν ἐν Κερκύρα Ἐργοστασίων Ἀδελφῶν Ἀσπιώτη παύουσι νὰ ἔχωσι νέμνον κυκλοφορίαν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου ε. ε. θὰ ἐξακολουθήσωσιν ὅμως νὰ γίνωντα δεκτὰ καὶ ἀνταλλάσσονται δι' ἑτέρων καὶ νομισμῶν — εἰς τὰ ταμεία τοῦ Κράτους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου ε. ε. Τὰ ἀποσυρόμενα τῆς κυκλοφορίας γραμματῖα φέρουσι τὰ μὲν τῶν 2 ὀρχ. τὴν προτομὴν τοῦ Περικλέους ἐπὶ τῆς προσθίας ὄψεως καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῆς ὀπισθίας τὰ δὲ τῆς 1 ὀρχ. ἐπὶ μὲν τῆς προσθίας ὄψεως ἀριστερὰ τὸν Ἑλληνικὸν θυρεὸν καὶ δεξιὰ τὴν προτομὴν τοῦ Περικλέους, ἐπὶ δὲ τῆς ὀπισθίας ὄψεως μετάλλων ἀπεικονίζον τὴν Θέτιδα κομίζουσαν τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέως.

Προσκαλοῦνται ἔθεν οἱ κατέχοντες τοιαῦτα μετὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου, ὅπως παρουσιάσωσιν αὐτὰ μέχρι τέλους Δεκεμβρίου εἰς τὸ Δημόσιον Ταμείον πρὸς ἀνταλλαγὴν.

Ἐν Ἀθήναις 11 Αὐγούστ. 1922 (Ἐκ τοῦ Ὑπουργ. Θησαυροῦ).

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ν. Γ. ΚΑΜΗΛΟΣ & Σ. Δ. ΒΑΚΑΣ

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ—Σανταρόζα 25 — Ἀθήναι

Οἰκοδομικαὶ ἐπιχειρήσεις: — Ἀναλήψεις ἐργολαβικῶς πάσης φύσεως οἰκοδομικῶν ἐργασιῶν καὶ εἰδικῶς ἐκ σιδηρ. πηγῶν· σκυροσιμιάματος (μετῶν-ἄρμ). —

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ
 ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ **ΚΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ**
 ΣΥΝΔ'ΟΙΚΗΤΗΣ **Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ**

ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ
ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗ - ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

ΝΕΣΤΟΣ
 ΤΑ ΠΕΡΙΦΩΜΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ

NEON

ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟΝ
ΤΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ
 ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ & ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

Συγκεντρώνει με την διαλάμπουσαν καθαριότητα και τα άριστα υλικά όλην την έκλεκτην κοινωνίαν τών Αθηνών.

